

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΜΑΪΟΣ 1946

Β' Χρόνος - Αριθ. 22

Αθήνα

Τιμή φύλλου δρχ. 700

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΙΚ. ΠΛΑΣΤΗΡΑ: Αἱ ἐκλογαὶ τῆς 31ης Μαρτίου καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς πολιτικῆς καταστάσεως	σελ. 1	ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Ὁ Ἀρόμος μας μέσα στὴ μετεκλογικὴ σύγχρσις	σελ. 9
ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ: Ὁ β' χρόνος τῆς «Δημ. Ἐπιθ.» - Ἡ ἐκδήλωσις τῆς λαϊκῆς φιλῆσεως. - Ἡ ἐκθεσις τῶν Παρατηρητῶν. - Τὸ μεριδίό μας ἀπὸ τὰς ἐπανορθώσεις σὲ πλοῖα. - Ἡ διασκεψὴ τῶν Παρισίων καὶ ἡ Β. Ἡπειρος. - Ἡ ἐγκαινίασις τῆς ἀντιλαϊκῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως. - Οἱ Βούλγαροι. - Ἡ Δημοσίᾳ Τάξις. - Τὸ ἀδιέξοδόν τῆς Ἑλλην. οἰκονομίας στὴν προπολεμικὴ της μορφή. - Ἡ Κατάστασις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. - Τὸ Δημοφῆρισμα. - Γεωοικονομία καὶ Γεωπολιτικὴ τοῦ Κ.Κ.Ε.	4	ΑΛ. ΔΕΛΜΟΥΖΟΥ: Ἀπόψεις σχετικῆς μετὰ τὴν εκπαιδευτικὴν μας πολιτικὴν	12
		Ι. ΚΑΡΑΒΙΑΔΑ: Ἡ ἀνανέωσις τῆς οἰκονομίας μας	17
		SUMNER WELLES: Μία Παγκόσμια διακυβέρνησις καὶ τὸ μέλλον τοῦ «Ὁργ. Ἐν. Ἐθνῶν»	23
		Α. Γ. ΤΣΟΠΑΝΑΚΗ: Τὸ Βατικανὸν στὰ Δοδεκάνησα	25
		J. L. GARVIN: Ἴδεα καὶ πραγματικότης γιὰ τὴν ἔνωσιν τῶν ἀγγλοφώνων λαῶν	27
		Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ: Τὸ οἰκονομικὸ σύστημα ποὺ προσιδιάζει στὴν Ἑλλάδα.	30

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΛΑΣΤΗΡΑ

ΑΙ ΕΚΛΟΓΑΙ ΤΗΣ 31ης ΜΑΡΤΙΟΥ καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς πολιτικῆς καταστάσεως

Αἱ ἐκλογαὶ τῆς 31ης Μαρτίου, παρὰ τὰς περὶ ἀποχῆς γνώμας μερίδος τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, φρονοῦμεν ὅτι ὁπωσδήποτε ἔπρεπε νὰ γίνον. Τὰς ἐπέβαλλον ἐπιτακτικὰ ἔσωτερικὰ καὶ ἔξωτερικὰ ἀνάγκαι. Ἡ σταθερὰ καὶ ἀκλόνητος ἀπόφασις πρὸς τοῦτο τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων ἦτο πλήρως δικαιολογημένη καίτοι ἦτο γνωστὸν ὅτι δὲν ὑπῆρχον ὅλαι ἐκεῖναι αἱ συνθήκαι διὰ νὰ παρουσιάζουν τὸ ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα ἐντελῶς ἀδιάβλητον.

Εἶνε γεγονός ὅτι εἰς πλείστα σημεῖα τῆς ὑπαίθρου χώρας ἡ ψυχολογικὴ βία καὶ ἡ τρομοκρατία ἐξησκλήθησαν ἐπὶ τῶν ψηφοφόρων, ἀλλὰ ἡ ἐκ τούτων ἀλλοίωσις τῶν ἀποτελεσμάτων πιθανὸν νὰ μὴ εἶνε σημαντικὴ.

Δὲν εἴμεθα καθόλου διατεθειμένοι νὰ παρασυρθῶμεν εἰς ἀκαίρους ἐπικρισεις διὰ τυχὸν ἐπινομβάσας ἐκλογικὰς ἀνωμαλίας αἱ ὁποῖαι ἦσαν συνέπειαι τῶν γνωστῶν θλιβερῶν ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν. Τοῦτο μόνον δύναται νὰ διαπιστωθῇ, ὅτι αἱ ἐκλογαὶ διεξήχθησαν κατὰ τὸν δυνατὸν ἀμερόληπτον τρόπον χάρις εἰς τὰς προσπάθειας καὶ τὴν καλὴν θέλησιν τῆς Κυβερνήσεως τῶν Φιλελευθέρων. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορὰ ποὺ τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων ἐνεργεῖ τιμῆς καὶ ἀδιαβλήτους ἐκλογάς. Αἱ ἐκλογαὶ τῆς 1ης Νοεμβρίου 1920 καὶ αἱ τῆς 5ης Μαρτίου 1933 μαζὺ μετὰ τῆς 31ης Μαρτίου ἐ.ἔ. καὶ μόνον διότι ἀπέβησαν ὑπὲρ τῆς ἀντιπάλου παρατάξεως ἀποτελοῦν

ἀψευδή τεκμήρια τῆς πολιτικῆς ἀνωτερότητος τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων τὸ ὁποῖον διὰ τοῦ ἀειμνήστου μεγάλου ἰδρυτοῦ του ἀνυψώθη εἰς κόμμα περιποιῶν μεγάλην τιμὴν διὰ τὴν Ἑλλάδα δυναμένην ἐκ τούτου νὰ καταλογισθῇ μετὰ τῶν πλέον φιλελευθέρων καὶ πεπολιτισμένων δημοκρατικῶν Ἑθνῶν.

Ἡ παρουσία παρατηρητῶν ἐκ μέρους τῶν Συμμάχων Ἑθνῶν—ἀσκέτως ἀν οὔτοι δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἀντιληφθοῦν τυχόν γενομένης ἐκλογικῆς νοθείας ἢ νὰ ἐξακριβώσουν τὸν βαθμὸν τῆς ἐθελουσίας ἀποχῆς—ὑπῆρξεν εὐτύχημα μέγα διὰ τὴν χώραν. Διότι οἱ ὑπερχίλιοι αὐτοὶ παρατηρηταί, ἄνθρωποι ἔντιμοι, διανοούμενοι, στρατιωτικοί, διπλωμάται, ἐπανερχόμενοι αὐριοὶ εἰς τὰς μεγάλας Πατρίδας τῶν θὰ εἶνε οἱ μεγαλοστομώτεροι κήρυκες ποὺ θὰ διαπιστώσουν ὅτι καὶ οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες δὲν εἶνε μόνον ὁ ἡρωϊκὸς Λαὸς ποὺ ἀντετάχθη ἐναντίον δύο μεγάλων στρατιωτικῶν δυνάμεων ὑπερασπιζόμενος τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν του, ἀλλ' ὅτι εἶνε καὶ ἐφάμιλλοι εἰς πολιτισμὸν τῶν ἀρχαίων προγόνων τῶν ἀξιοὶ νὰ τύχουν τῆς πλήρους στηρίξεως τῶν ἔθνικῶν διεκδικήσεων τῶν ἐκ μέρους τῆς Κοιν. τῶν Ἑνωμένων Ἑθνῶν.

Πιστεύομεν ὅτι οὐδεμία Κυβερνητικὴ προσπάθεια θὰ ἐπετύγχανε δι' οἰωνδῆποτε μέσων καὶ εἰδικῶν ἀποστολῶν μεγαλύτερα Ἑθνικὰ ὀφέλη καὶ δὲν θὰ διεπιστώνετο ἐπισημότερον ὁ σημερινὸς βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ μας καὶ ἡ δημοκρατικότης τοῦ Λαοῦ μας.

Καὶ τώρα ὁπότε ὁ ἐκλογικὸς σάλος ἐκόπασε καὶ ἡ Χώρα ἔπειτα ἀπὸ 10ετῆ ταραχώδη περιπέτειαν εἰσέρχεται εἰς τὴν Κοινοβουλευτικὴν ζωὴν, ἐλπίζομεν καὶ εὐχόμεθα ὅτι ὁ πολιτικὸς κόσμος θὰ ἐξαρθῇ εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων διὰ νὰ ἀποδώσῃ διὰ τῆς στάσεως του ἐν τῇ Βουλῇ εἰς τὸν λαὸν τὴν ψυχικὴν γαλήνην καὶ τὸ ἀπαιτούμενον θάρρος πρὸς τὴν ἐργασίαν διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῶν ἑρεπίων.

Ἐὰν καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν δὲν ἐπιτευχθῇ ἡ ἰσορροπία τῶν ἀντιθέσεων καὶ ἡ συμφιλίωσις τοῦ Ἑλλ. λαοῦ ἢ εὐθύνη τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ ἰδιαίτερος τῆς μερίδος ἐκείνης ποὺ στηρίζει τὴν πολιτικὴν τῆς εἰς τὴν ἀδιαλλαξίαν καὶ τὴν ἀντεκδίκησιν θὰ εἶνε βαρυτάτη, διότι ἀνυπολόγιστοι θὰ εἶνε καὶ αἱ Ἑθνικαὶ ζημίαι.

Ὁ Ἑλλ. λαὸς εἰς τὰς ἐκλογὰς τῆς 31ης Μαρτίου παρεσύρθη καὶ πάλιν κατὰ ἓνα σεβαστὸν ποσοστὸν ἀπὸ τὸ ἔνστικτον καὶ τὴν ἀδιαλλαξίαν καὶ ὑπερεψήφισε τὴν βίαν τῆς Δεξιᾶς διὰ νὰ τὴν ἀντιτάξῃ ἐναντίον τῆς σκληρωτέρας βίας τῆς Ἀριστερᾶς. Ἐθεωρήθη δηλαδὴ ἀπὸ ἓνα μέρος τοῦ Ἑλλ. λαοῦ ἐν τῇ συγχύσει τῆς σκέψεως του ὅτι ἡ τόσον ἄλλοτε καταδικασθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ τυραννίς τῆς 4ης Αὐγούστου εἶνε ἡ ἀρμολιωτέρα νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν κομμουνισμὸν, τὸν ὁποῖον ὑποπτεύεται ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ ἀποτολμήσῃ νέον αἱματηρὸν Δεκέμβριον.

Ἡμεῖς ἀντιληφθέντες τὴν μεταδεκεμβριανὴν αὐτὴν ψυχολογίαν τοῦ λαοῦ ἐσπεύσαμεν ἐγκαίρως καὶ περιοδεύσαντες εἰς ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα ἐπιδιώξαμεν νὰ διαφωτίσωμεν αὐτὸν καὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ τὴν φοβόκρατίαν ἐκ τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου, κηρύσσοντες ὅτι ὁ κομμουνισμὸς ἀντιμετωπίζεται ἀποτελεσματικῶς μόνον διὰ τῶν νομίμων δημοκρατικῶν μεθόδων.

Τὰ συμφιλιωτικὰ ὅμως αὐτὰ κηρύγματά μας εἰς μίαν ἐποχὴν ἐξάψεως, παραζάλης καὶ ἀδιαλλαξίας ἦτο δύσκολον νὰ εἴρουν εὐρεΐαν ἀπήχησιν εἰς τὰς φοβόκρατουμένας λαϊκὰς μάζας ἀλλ' ἐπέδρασαν ἀσφαλῶς ἐπὶ τῆς λογικῆς καὶ τῆς σκέψεως τῶν ἰσχυροτέρων χαρακτήρων, οὕτως ὅστε παρ' ὅλας τὰς ἐναντιότητας μεγάλη μερὶς τοῦ δημοκρατικοῦ λαοῦ τηρηθεῖσα ἀκλόνητος εἰς τὰς δημοκρατικὰς τῆς ἀρχὰς δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τὴν βασιλόφρονα παρατάξιν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν.

Δὲν θὰ καταφύγωμεν εἰς πολυπλόκους ὑπολογισμοὺς διὰ νὰ καταδείξωμεν ὅτι ὁ Μοναρχισμὸς, παρ' ὅλην τὴν εὐνοίαν τῶν περιστάσεων, ἀποτελεῖ μειοψηφίαν εἰς τὴν Χώραν. Διότι δὲν εἴμπορεῖ κανεὶς καλῆς πίστεως ἄνθρωπος νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι μὲ 600 ἢ 700 χιλιάδας ἐν συνόλῳ ψήφους εἶνε δυνατὸν νὰ στηριχθῇ παλινόρθωσις τῆς Μοναρχίας. Εἶνε δὲ μάλιστα λογικὸν νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι, μετὰ τινὰς μῆνας, μὲ τὴν καθυσύχαισιν τῶν παθῶν καὶ τὴν καταπράυνσιν τῆς νευρικότητος θὰ κατέλθῃ ἀναλόγως καὶ ἡ στάθμη τῶν Μοναρχικῶν ψήφων.

Τὸ περιμάχητον λοιπὸν καθεστωτικὸν ζήτημα φρονοῦμεν ὅτι εἶνε οὐσιαστικῶς λελυμένον ἀπὸ τῆς 31ης Μαρτίου. Δὲν ὑπολείπεται παρὰ ἡ τυπικὴ ἐπισφράγις διὰ τοῦ δημοψηφίσματος.

Καὶ θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον καθ' ἡμᾶς νὰ διεξήγετο τὸ ταχύτερον τὸ δημοψήφισμα, διότι πιστεύομεν ὅτι μόνον μὲ τὴν λύσιν τοῦ καθεστωτικοῦ εἶνε δυνατὸν νὰ εἰσέλθῃ ὁ τόπος εἰς ὁμαλὸν πολιτικὸν βίον. Τότε μόνον θὰ ἠρεμήσουν τὰ πνεύματα καὶ θὰ δυνηθῇ τὸ Κράτος νὰ ἀποκτήσῃ ἰσοπολιτείαν, δικαιοσύνην καὶ ἰσχύϊν διὰ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ κύρος τῶν νόμων κατὰ παντὸς ἀπειθοῦντος.

Ἄλλὰ διὰ νὰ διεξαχθῇ τὸ δημοψήφισμα χρειάζεται νὰ ὑπάρξουν αἱ ἀπαιτούμεναι συνθήκαι αἱ ὑποσχόμεναι τὸ ἀδιάβλητον. Ὅθεν πλήρης καὶ ἀκριβῆς ἀνασύνταξις τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων καὶ ἡ ἐξασφάλις τῆς ἀμερολήπτου καὶ ἐκτὸς πάσης ψυχολογικῆς βίας διεξαγωγῆς τοῦ δημοψηφίσματος ἐπιβάλλεται νὰ ἐπιτευχθῇ ὁπωσδήποτε.

Καὶ εἶνε ἔργον καὶ καθήκον τῆς Βουλῆς πρώτιστον νὰ λύσῃ τὸ ταχύτερον τὸ ἐπίμαχον αὐτὸ ζήτημα.

Ἐλπίζομεν ὅτι διὰ τῶν ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσεων θὰ εὐρεθῇ ὁ καλλίτερος δυνατὸς τρόπος καὶ τῆς ἐξασφάλισως τῆς πληρότητος τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων καὶ τῆς ἀπολύτου ἐπιβολῆς τῆς τάξεως καθ' ἅπασαν τὴν Χώραν. Ἄλλὰ δὲν νομίζομεν ὅτι ἀρκεῖ μόνον ἡ ὑπαρξίς τῶν ἀνωτέρω προϋποθέσεων θὰ χρειασθῇ ἐπίσης, ἵνα τὸ δημοψήφισμα θεωρηθῇ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἀδιάβλητον, νὰ διενεργηθῇ ὄχι ἀπὸ Κυβερνήσιν τῆς σημερινῆς Βουλῆς ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀπουσιάζουν κόμματα τινά.

Ὅσον καὶ ἂν θελήσωμεν νὰ μειώσωμεν τὸ ποσοστὸν τῆς ἀποχῆς εἶνε πάντως τόσον ὥστε νὰ ἐπηρεάξῃ καταφανῶς κάθε ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα. Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι ἐπιβάλλεται πρὸ τοῦ δημοψηφίσματος διενέργεια νέων βουλευτικῶν ἐκλογῶν μὲ συμμετοχὴν ὅλων τῶν κομμάτων. Ἀπὸ τὴν νέαν Βουλὴν δύναται νὰ σχηματισθῇ προσωρινῶς καὶ διὰ μόνον τὴν διενέργειαν τοῦ δημοψηφίσματος μία Κυβέρνησις διὰ τῆς συμμετοχῆς ὅλων τῶν νομιμοφρόνων κομμάτων.

Ἡ Βουλὴ αὕτη μετὰ τὸ πέρας τοῦ δημοψηφίσματος καὶ ἀναλόγως τοῦ ἀποτέλεσματος αὐτοῦ θὰ δύναται νὰ μεταβληθῇ εἴτε εἰς Ἀναθεωρητικὴν εἴτε εἰς Συντακτικὴν καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον τῆς μέχρι τέλους τῆς παρὰ τοῦ λαοῦ ἐντολῆς του. Ἡ λύσις αὕτη τοῦ Ἑλληνικοῦ προβλήματος παραδεχόμεθα ὅτι εἶνε κάπως θραδαία, ἀλλ' ἐνέχει ὅλα τὰ ἐχέγνα τῆς πληρότητος καὶ τῆς ἐγκυρότητος ἀπαραίτητα διὰ τὴν ὑποταγὴν ὅλων τῶν κομμάτων καὶ τῶν παρατάξεων εἰς τὴν θέλησιν τῆς Λαϊκῆς πλειοψηφίας.

Ἄλλὰ καθ' ἡμᾶς ὑπάρχει καὶ ἄλλη λύσις μὲ ἄμεσα εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα διὰ τὴν χώραν. Ἀπαιτεῖται ὅμως διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ἔξαρσις πατριωτικῆ καὶ αὐταπάργνησις ἀσυνήθης διὰ τὴν ἐποχὴν μας.

Ἐὰν δηλαδὴ ὑπῆρχεν ἡ νηφαλιότης τῆς σκέψεως εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς Δεξιᾶς παρατάξεως θὰ τοὺς ὀδήγη ἀσφαλῶς ὁ ἀναμφισβήτητος πατριωτισμὸς τῶν εἰς χειρονομίαν διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐτίθετο τέρας διὰ παντὸς εἰς τὸν ἐπάρατον διχασμὸν ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐπὶ 30ετίαν ὅλην σφαδάζει τὸ Ἔθνος. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν τῆς 31ης Μαρτίου παρέχει τὴν αἰτιολογίαν τῆς ἀμέσου λύσεως τοῦ καθεστωτικοῦ ζητήματος διὰ τῆς πρωτοβουλίας εἴτε τῆς βασιλόφρονος παρατάξεως εἴτε αὐτοῦ τούτου τοῦ Βασιλέως διὰ τῆς αὐτοβούλου παραίτησεως ἐκ τοῦ θρόνου τῆς Δυναστείας του.

Μία τοιαύτη πράξις θὰ ἐξύψωνε μέχρι θαυμασμοῦ καὶ τὸν πολιτικὸν κόσμον τῆς Χώρας καὶ αὐτὸν τὸν Βασιλέα ὡς ἀντάξιον μιμητὴν τοῦ Κόδρου. Διότι οὕτω θὰ ἐπιτυγχάνετο αὐθορμήτως ἡ πολυπόθητος ἐνότης τοῦ Ἑλλ. λαοῦ διὰ τῆς πλήρους, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, διαλύσεως τῶν κομμάτων τῆς ἀριστερᾶς, ἐφ' ὅσον ταῦτα, ὡς γνωστὸν, ἐδημιουργήθησαν στηριζόμενα—δικαίως ἢ ἀδίκως—ἐπὶ τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὅτι ἡ παλινόρθωσις ἰσοδυναμεῖ μὲ μὲ νέαν ἐμφάνισιν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς τῆς τυραννίδος τῆς 4ης Αὐγούστου. Τότε ὅλος ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς Χώρας ἐκτὸς ἴσως ἀσημάντων καταλοίπων τῆς Ἄκρας Δεξιᾶς καὶ τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς θὰ ἐνεφανίζετο

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

Ο Β' ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΣ «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ».

Με το φύλλο της αυτό η «Δημ. Επιθ.» μπαίνει στο δεύτερο χρόνο της έκδοσής της· συνεχίζει μια προσπάθεια που άρχισε από την εποχή της κατοχής για το διαφωτισμό πάνω στα μεγάλα ζητήματα του Έθνους και για μια ουσιαστική δημοκρατία, που να πηγάζει όχι απλώς από την τυπική μορφή του πολιτεύματος, αλλά από την επικράτηση δημοκρατικών αντιλήψεων στο καθένα από τα προβλήματα που καθημερινά αντιμετωπίζουμε, καθώς και από τις μόνιμες επιδιώξεις του Έλληνισμού. Με την έναρξη του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου όλα αυτά τα προβλήματα ήλθαν πάλι στη σκηνή. Η θέση μας στην Ανατ. Μεσόγειο δεν άλλαξε, η διεθνής όμως θέση μας βρίσκεται σε ουσιαστική μεταβολή. Στο ζήτημα της Δημοκρατίας οι γενικές ήθικες μας επιδιώξεις μένουν βέβαια σταθερές, αλλά τα μέσα και οι μορφές εξελίσσονται. Και η εξέλιξη αυτή εμποδίζεται πρόσθετα από το γεγονός, ότι επί έναν αιώνα τώρα η δημοκρατία μας υπήρξε μια νομική μόνο μίμηση, και έτσι δεν είχε το βασικό προσόν του δημοκρατικού πολιτεύματος, την προέλευση όχι από το δόγμα, αλλά από τα πράγματα και τη δράση. Η προσπάθεια της «Δημ. Επιθ.» είναι να αναλύσει αυτά τα προβλήματα έως την ουσία τους, βοηθώντας έτσι—στο μέτρο των δυνάμεών της—να πάρει τον ορθό δρόμο η σύγχρονη πολιτική δράση του δημοκρατικού μας κόσμου.

Η ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΘΕΛΗΣΕΩΣ

Ο Στάθμητο είναι το ποσοστό της άποψης, τόσο βέβαια, απολύτως βέβαια,

ενιαίος εντός του πλαισίου των καθαρώς δημοκρατικών ιδεών κατανεμημένος εις κόμματα διαφόρων δημοκρατικών αποχρώσεων, τα οποία να αποτελέσουν την σύνθεσιν πραγματικού Κοινοβουλίου που έχει απόλυτον ανάγκην η Χώρα σήμερα διά την οικονομικήν και πολιτικήν ανόρθωσίν της.

Αλλ' εφ' όσον άτυχώς τοιούτου είδους εξάρσεις του πολιτικού μας κόσμου δεν φαίνονται πραγματοποιήσιμοι εν μέσω της επικρατούσης σήμερα ατμοσφαιρας παθών και φανατισμού ως ακολοθηθή τοδλάχιστον η άλλη οδός, την οποίαν επιβάλλει η αναπότρεπτος ανάγκη των επιμάχων Έλληνικών προβλημάτων ως αναληψίς υποχρεώσεως απέναντι των Συμμάχων Δυνάμεων.

Όπωςδήποτε όμως ημείς πιστεύομεν ότι το Έλληνικόν δράμα, το οποίον παίζεται από 30ετίας, εφύσκειται ήδη εις την τελευταίαν του πράξιν.

Η λύσις του διαφαίνεται ότι είναι λίαν προσηχής και διαισθανόμεθα ότι δεν θα είναι τραγική—είχε άλλως τε τόσον τραγικώς σκηνας το δράμα!—διότι ο «από μηχανής Θεός» επεμβαίνων εις την κατάλληλον στιγμήν θα δώση την σώτειραν λύσιν διά να απαλλάξη οριστικώς τον Έλλ. λαόν από το άγος του πολυχρονίου και φθοροποιού διχασμού και τον οδηγήση να άνεύρη την οδόν την άγουσαν προς την ευημερίαν και το μεγαλείον.

είναι τα κύρια συμπεράσματα από τα αριθμητικά αποτελέσματα των εκλογών. Η πολιτική άποχή είνε εδύνατο να υπερβαίνη τα 25 ο/ο και περιλαμβάνει και ψηφοφόρους όχι άριστους. Ο λαός, με μεγάλη πλειοψηφία δεν άφησε καμιά άμφιβολία ότι δεν θέλει με κανένα τρόπο κομμουνισμό. Λέμε «με κανένα τρόπο», γιατί αυτό και κάτι περισσότερο σημαίνει το ότι μάζες λαού αναμφοβήτητα δημοκρατικές δεν έψήφισαν τους δημοκρατικούς, για να μη μείνη ή παραμικρή άμφιβολία ως προς τα αισθήματα τους απέναντι των συνεργατών και των ούραγών του ΚΚΕ. Το δεύτερον συμπέρασμα είνε ότι ο βασιλισμός δεν έχει όπωςδήποτε την πλειοψηφία· γιατί δεν υπάρχει καμιά άμφιβολία, ότι οι βασιλικοί ψήφισαν με φανατισμό ώστε η άποχή μεταξύ τους ήταν έλαχίστη· το δημοψήφισμα, γιατί περί δημοψήφισματος και όχι περί βουλής έπρόκειτο, βγήκε εναντίον του Γεωργίου.

Το τρίτο συμπέρασμα είνε, ότι οι λαϊκοί και οι συνεργαζόμενοι με αυτούς δεν έχουν ως κόμμα την πραγματική λαϊκή πλειοψηφία, γιατί όχι μόνο πήραν λιγότερες από τις μισές ψήφους, αλλά και γιατί παρά πολλές από αυτές δοθήκαν στο Γεώργιο και όχι στους λαϊκούς.

Τα τόσο φανερά αυτά συμπεράσματα δεν έμποδισαν μολαταυτά τους «συντρόφους» να εμφανίζονται με την ίδια θρασύτητα, όπως και ποδ των εκλογών, ως φορείς της λαϊκής θελήσεως· ούτε τους λαϊκούς να διεκδικούν ένα είδος απόλυτης εξουσίας και να αποβάλλουν από την Κυβέρνηση τους αντιπροσώπους της ΕΠΕ.

Σύμφωνα με τους εκλογικούς νόμους τους οποίους είμαστε υποχρεωμένοι να σεβώμαστε απολύτως, έμεις προπάντων οι δημοκρατικοί, οι λαϊκοί δικαιούνται να κυβερνήσουν. Ούτε δικαιούνται όμως, ούτε μπορούν να κυβερνήσουν «κατά το δοκούν». Δεν δικαιούνται γιατί είνε υποχρεωμένοι να συμμορφωθούν με τη λαϊκή θέληση· και η θέληση αυτή στο σύνολο της είνε σαφής· εναντίον των άριστων και όχι υπέρ του Γεωργίου και βεβαίως υπέρ μιας πολιτικής που θα εξασφάλιση την άμεριστη εμπιστοσύνη και βοήθεια των συμμάχων μας· άποδεικνύεται όμως ότι και δεν μπορούν, γιατί έχουν εξαπατήσει το λαό με προεκλογικές υποσχέσεις που άναγκάζονται τώρα να παραβούν· γιατί κανένα κράτος, μεγάλο ή μικρό, δεν τουλά σήμερα να επικαλεσθή δικαιώματα άδέσμευτης άνεξαρτησίας, χωρίς να κινήση την ειρωνεία των άλλων.

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΩΝ

Ο ΤΡΟΠΟΣ με τον οποίον διεεσχθήκαν οι εκλογές έδιδε την εύκολία στους παρατηρητάς να άποφανθούν, ότι το αποτέλεσμα δείχνει ουσιαστικά τη γνώμη του λαού. Ο από μέρος των καθορισμός της άποχής σε 9,3 ο/ο άδυνατίζει πιδ πολύ τδ γενικό τους συμπέρασμα και δίνει την εντύπωση κάποιου άφελείας. Δεν γνωρίζομε πως οι παρατηρητάί έκαμαν τους λογαριασμούς των, γιατί δεν μας τδ ειπαν· γνωρίζομε όμως, ότι δεν υπήρχαν όπωςδήποτε τα μέσα να προσδιορισθή η άποχή με την ακρίβεια που διεκδικούν οι παρατηρητάί, γιατί οι προηγούμενες στατιστικές παρατηρήσεις δεν μπορούσαν να χρησιμεύσουν στην τωρινή περίπτωση· δεν υπήρχε όρος συγκρίσεως για άκριβεις υπολογισμούς. Πολλοί κατάλογοι ήσαν κακοί, σε πολλά μέρη κατέβηκαν αυτοπροσώπως στις εκλογές οι επικηρυγμένοι ληστες των ιδιωτικών ενόπλων βασιλικών οργανώσεων και άλλου οι όπαδοί του Κ.Κ. έμποδισαν με ποικίλους τρόπους πολλούς να ψηφίσουν. Όπωςδήποτε όμως δεν θα μπορούσε κανείς να άμφισβητήση την καλή θέληση των παρατηρητών να εργασθούν τίμια και να βοηθήσουν τη χώρα μας.

ΤΟ ΜΕΡΙΔΙΟ ΜΑΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΕ ΠΛΟΙΑ

Οι αποφάσεις της Διασκεψέως των επανορθώσεων, που συνεδρίασε στα Παρίσι, απέδειξαν ότι μόνο με πολιτικές ενέργειες μπορούμε να δικαιωθούμε ως προς τον όγκο των επανορθώσεων που θα μας δοθούν. Οι τεχνικοί που στείλαμε χρειάζονται μόνο για την έπιλογή. Στις Βρυξέλλες μας έπιδикаσθησαν 40.000 τ. πλοίων απέναντι 1.200.000 τόν. που χάσαμε στην ίδια αναλογία δηλαδή που έπιδикаσθησαν 700.000 τόννοι στους άλλους συμμάχους που έχασαν 23 εκατομ.

τόννους, τους οποίους όμως εκείνοι άντικατέστησαν πριν τελειώσει ο πόλεμος. Η άπόφαση είνε προφανώς λανθασμένη—και πολύ περισσότερο άδικη—γιατί οι ζημιές, στις οποίες φυσικά άντιστοιχοούν οι επανορθώσεις, δεν έγκεινται μόνο στο τι ακριβώς καταστράφηκε, αλλά και σε εκείνο που η έχθρική ενέργεια μας έμποδισε τδ φτιάσομε· έγκεινται δηλαδή στο συνολικό, στο πραγματικό αποτέλεσμα· στη κατάσταση που βρέθηκε κάθε χώρα με το τέλος του πολέμου. Η καθιέρωση αυτής της άπόψεως είνε έργο της πολιτικής και όχι των τεχνικών μας αντιπροσώπων στην διεόκεψη των επανορθώσεων. Και πρέπει να ληφθούν όλα τα μέτρα που χρειάζονται στο μέλλον, έπωφελοόμενοι της πλέον καταφανούς άδικίας που αναφέραμε παραπάνω, ακριβώς γιατί αυτή είνε η πλέον έξόφθαλη, από όλα δσα διεκδικούμε στην ύπόθεση των επανορθώσεων.

Η ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ ΚΑΙ Η ΒΟΡ. ΗΠΕΙΡΟΣ

Από όλες τις διεκδικήσεις μας εκείνη που πρέπει τδ ταχύτερο να συζητηθή, είνε η Βόρειος Ηπειρος. Δημιουργείται εκεί ένα νέο καθεστώς, που σταθεροποιείται από μέρα σε μέρα και η σταθεροποίηση αυτή θα φέρη νέα έμποδία στην έκπληρωση των Έλληνικών δικαίων. Είνε μια σημαντική μας άποτυχία τδ ότι τδ ζήτημα αυτό δεν είναι στη διάσκεψη των Παρισίων, μόνο που αυτή ανέλαβε να λύσει τα άλλα ζητήματα της περιοχής τδ σχετικά με τις συνθήκες. Δεν βλέπομε τότε θα έλθη η σειρά του και με ποιά άλλα άραγε θα συνδιασθεί, άφου παρελείπεται τώρα, που συζητούνται οι συνθήκες ειρήνης με τους δορυφόρους. Είνε άραγε τυχαία μια τέτοια παράλειψη;

Αν ύπαρχη μια συνοριακή διαρρύθμιση που θα έπρεπε χωρίς πολλές συζητήσεις να έγκριθει, αυτή είνε η σχετική με τη Β. Ηπειρο. Και γιατί είνε όχι μόνο άδικο, αλλά άνήθικο να σφάζονται έα άπ' τη συμμαχική νίκη άκόμη Έλλ. ες άπ' τους συμμάχους των Ίταλ· αι γιατί στη Β. Ηπειρο άρχισε να πραγματοποιείται η συμμαχική νίκη, και γιατί Άγγλοι και Άμερικανοί έχουν άναγνωρίσει έως τώρα έπίσημα την Έλληνικήτητα της Β. Ηπείρου. Η Διασκεψη των Παρισίων είνε μια εύκαιρία, για να ζητηθή η Κυβέρνηση την έπίσπευση της άποδόσεως της Β. Ηπείρου και η εύκαιρία αυτή δεν πρέπει για κανένα λόγο να παραμεληθεί.

Η ΕΓΚΑΙΝΙΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΛΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ο άγων μεταξύ της άσουδοσίας των βιομηχάνων και της προσαθείας να υπαχθούν—για λίγο καιρό άκόμα—στον κανόνα του θεμιτού κέρδους, έκλεισε, με

την άνοδο του λαϊκού κόμματος στην άρχη, με νίκη των βιομηχάνων. Τα κέρδη των αδιάθετων, οι τιμές μερικτών βιομηχανικών ειδών ανέβηκαν σημαντικά, προοπτική πολύ μεγαλύτερα αύξησης φαίνεται τώρα σταθερή, και οι βιομηχανικές και χρηματιστικές αξίες υψώθηκαν σύμφωνα με αυτήν την προοπτική. Η έννοια της προσπάθειας των προηγούμενων Κυβερνήσεων που αναφέραμε πάρα πάνω ήταν ότι, μέχρις ότου η προσφορά ισοφαρίσει τη ζήτηση—δσον καιρό δηλαδή υπάρχει κίνδυνος να ρυθμίζονται οι τιμές από τη σπάνι μόνο των προϊόντων και ανεξάρτητα από το κόστος τους—θα έπρεπε να υπάρχει και έδω, όπως άλλωστε συμβαίνει ακόμα και στη 'Αμερική και σ' όλες τις σύμμαχες χώρες, έλεγχος της παραγωγής και των τιμών από το κράτος, όπου βέβαια αυτό εινε πρακτικά εφαρμόσιμο. Με την άνοδο του λαϊκού κόμματος στην άρχη έπρεπε να αναμένεται βέβαια ότι θα έδικαιώνετο όχι το λαϊκό συμφέρον αλλά εκείνοι που τόσο πλούσια το έχρηματοδότησαν. Η γνώμη, ότι με την έλευθερία που δίνεται στη βιομηχανία, θα αύξηθη ή παραγωγή, θα άποδειχθη τελικά λανθασμένη γιατί για άρκετο διάστημα ακόμα, το ποσό της βιομηχανικής μας παραγωγής θα έξαρτάται περισσότερο από την ύπαρξη πρώτων υλών και δευτερώτερα από άλλα στοιχεία. Η ποσότητα όμως των διαθέσιμων πρώτων υλών εινε ανεξάρτητη από την βιομηχανική μας πολιτική.

Ο Έλληνικός λαός εινε εθγενής, αλλά από την πολιτική άποψη άποδεικνύεται συχνά πολύ άφελής. Την ψήφον του ή «βιομηχανική επιθεώρηση» την έξηγει ως θέληση του λαού να «αναδημιουργήσει τη ζωή του μέσα στα γυφάρια και δοκιμασμένα πλαίσια».

Στα πλαίσια όμως εκείνα οι βιομηχανίες έχρηματοδοτούντο από τους ίδιους και οι τιμές έρρυθμίζοντο από τον συναγωνισμό.

Οι βιομηχάνοι μας έξηγούν εκ των υστέρων την ψήφο του λαού ως θέληση επανόδου στα «παλαιά πλαίσια».

Αλλά αυτό δίνει νέα όρμη και νέο περιεχόμενο στα σχέδια του σ. Ζαχαριάδη συγχρόνως δέ και νέο περιεχόμενο στην τσέπη των βιομηχάνων μας. Μια έλαφρη παρεξήγηση, την όποια έ χρησε ήδη να πληρώνει ο λαός και να εισπράτουν οι χρηματοδοτές του λαϊκού κόμματος.

ΟΙ ΒΟΥΓΑΡΟΙ

Η άπληστία των Βουλγάρων και η χωρίς όρια θρασύτητα τους έσωσε πολλές φορές έως τώρα τη Βόρεια Ελλάδα από τα νύχια τους. Όχι μόνο οι Γερμανοί και οι Ρώσοι, αλλά και οι δυτικοί σύμμαχοι μας, πρόσεξαν κατά καιρούς με εδόμενα τις έξυφρηνικές τους δι-

εκδικήσεις εις βάρος της Ελλάδος, που τη θεωρούσαν άσφαλή σύμμαχο, είτε της δίναν δικη, είτε όχι. Οι άπαιτήσεις όμως των Βουλγάρων έφθαναν εδουχώς πάντα σε τέτοια ύπερβολή, που ήταν άδύνατο να συμφωνήσει κανείς στην ικανοποίησή τους και την τελευταία στιγμή ή άπληστία τους τους έφριχνε στο στρατόπεδο των Γερμανών, που υπέσχοντο τα περισσότερα. Η ίδια αυτή θρασύτητα τους θα εινε και τώρα ο καλύτερός μας συνήγορος, γιατί αυτή άκριβώς δείχνει, ότι πρέπει να άποχτήσομε άσφαλή σύνορα απέναντι τους. Το ότι δέ και Σέρβος ύπουργός μαζί με τους Βουλγάρους άρχισαν πάλι να μιλάον για Μακεδονία του Αιγαίου, το ότι οι Άλβανοί σφάζουν ακόμα Έλληνες, το ότι ύλοι αυτοί συμμαχούντες είτε με τους Γερμανούς είτε με τους Ρώσους, με φασιστική ή με κομμουνιστική περιβολή, ένα πράγμα μόνο επιδιώκουν, τις Έλληνικές Έπαρχίες, θα δώση άσφαλώς στους Συμμάχους μας να καταλάβουν, ποιά εινε η πραγματική κατάσταση στα σύνορά μας και ότι αν δεν ληφθούν μέτρα άποτελεσματικά, θα υπάρχει έδω κίνδυνος της Ειρήνης για όλους των. Η θρασύτητα των γειτόνων μας διευκολύνει το έργο της Κυβερνήσεως, εφ' όσον αυτή θα κατορθώσει να χειρισθη καλά το ζήτημα, δηλαδή να παρουσιάση τα πράγματα όπως άκριβώς εινε, χωρίς διπλωματικές περιστροφές.

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΞΗ

Ο κομμουνισμός δρ ά βάσει προδιαγεγραμμένου σχεδίου—της «μαζικής αυτοάμυνας»,— οι όργανώσεις της άκρας δεξιάς δσάκις δέν έχουν και αυτές την πρωτοβουλία επιδιδονται σε άντεκδικήσεις, έτσι ή εκατέρωθεν δράση έχει προσλάβει τελευταία το χαρακτηριστικό έμφυλλοσ παραγωγού.—Αυτή τοιάχρηστο ειναι ή γενική έντύπωση. Η Κυβέρνηση πάλι δέν φαίνεται να έχει αντίληψη τη σοβαρότητα της καταστάσεως, και ένδ ειναι άφιερωμένη στην έπίσπευση του δημοψηφίσματος και την έκβιαστική λύση του πολιτειακού παρουσιάζεται ολότελα άνίκανη ν' αντιμετώπισει την κατάσταση. Το πρόβλημα της έπιβολής της τάξεως ειναι το πιό επείγον ή επίλυσή του άποτελεί την προύπθεση για την σοβαρή αντιμετώπιση κάθε άλλου προβλήματος.

ΤΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΗ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗ

Όσο περισσότερο άσχολούνται οι ύπουργοί των διαδοχικών Κυβερνήσεων με την κατάσταση του κρατικού προϋπολογισμού, τόσο και περισσότερο εκπληκτικοί βρίσκονται μπροστά σ' ένα πρόβλημα, ή ύπαρξη του όποιου έπρεπε πρό πολλού να έχη διατυπωθη, τολάχιστον από αυτούς. Το πρόβλημα αυτό με τη γενική μορφή του όποιου και τα βασικά του αίτια ή «Δημ. Επιθ.» άσχολείται σε κάθε της σχεδόν τσέχος παρουσιάζεται συγκεκριμένα μόν γύρω στο ίσοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού.

υπάρχει όμως το ίδιο άκριβώς και στον ίσολογισμό του έθνικού εισοδήματος, στην καθημερινή δηλαδή ιδιωτική μας ζωή, πηγάζει δέ από το ότι ή σύγχρονη οικονομική ζωή ειναι άδύνατη χωρίς τη συνεχή αύξηση της βιομηχανικής έξουσης. Ίδού πώς μεταβάλλεται το πρόβλημα σε άδιέξοδο στην περίπτωση του κρατικού προϋπολογισμού. Μερικά κονδύλια του πρέπει να άνεβούν για ελάχιστες σχετικά πολεμικές δονάσεις στις έξής περίπου τακτικές ετήσιες δαπάνες: Αεροπορία 2 δισεκ. δρ. Στρατός και Ναυτικό 6 δισ. δρχ. Τα ποσά αυτά δέν περιλαμβάνουν τις έκτακτες δαπάνες που άντιστοιχούν στην άπώλεια του πολεμικού μας ύλικού του 1940 και ύμως εινε πολλαπλάσια των πολεμικών μας τακτικών δαπανών. Αυτό ύφείλεται στο ότι στις σημερινές πολεμικές δαπάνες το ύλικό, ή δαπάνη δηλαδή για βιομηχανικά είδη, άπορροφά ποσοστό διαρκώς αυξανόμενο. Το καιθ έγκριεται πραγματικά στο ότι με το σημερινό μας επίπεδο τεχνικού έξοπλισμού, δαπάνες για πολεμικό έξοπλισμό σημαίνουν ίσοποσο σχεδόν συνάλλαγμα. Και το συνάλλαγμα αυτό δέν υπάρχει στον πολεμικό ίσολογισμό του έθνικού μας εισοδήματος.

Έκτακτες και τακτικές δαπάνες του προϋπολογισμού 1946-1947 πρέπει να διακοπή της Άγγλικής συμμετοχής στις στρατιωτικές μας δαπάνες να υπερβούν σημαντικά τα τρία δισεκ. δρχ. αν θέλομε να κάμομε σημαντική προσπάθεια άνασυγκροτήσεως. Μισθοί, συντάξεις και τροφοδοσία κρατικών όργάνων παντός είδους 800 δισεκ. Κοινωνική Πρόνοια, άλλες τακτικές κρατικές δαπάνες 200 δισ. δρχ. Έφόδια πολεμικών δυνάμεων, έγκαταστάσεις στρατωνισμού και διοικήσεως, ναύσταθμοί, βάσεις και άλλα πολεμικά έργα—στάσια, έφόδια πολεμικών δυνάμεων 600 δισ. δρχ. Έκτακτες δαπάνες άνασυγκροτήσεως 1200 δισ. δρχ. Αν διευκολύνομε αυτόν το λογαριασμό με ένα δάνειο 100 εκ. δολλαρίων, δηλαδή 500 δισ. δρχ. δέν λύνεται το πρόβλημα, γιατί τα τακτικά έσοδα εινε άδύνατο να φθάσουν στο ένα τρισεκατομ. δρχ. Και ότι μόν στα χρόνια αυτά της άνασυγκροτήσεως ο προϋπολογισμός θα μόν άναιτός, εινε αναπόφευκτο. Το να μη ληφθούν ύμως έγκαιρώς τα μέτρα ώστε να μη μονιμοποιηθη αυτή ή κατάσταση, αυτό εινε και πρέπει να θεωρηθη άπαραδέκτο. Στην αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος άποβλέπει ή μορφή της άνασυγκροτήσεως, που προτείνεται στα σχετικά άρθρα που δημοσιεύθηκαν έως τώρα στις στήλες μας.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο λογαριασμός του έθνικού μας ιδρύματος παρουσιάζόμενος σε άπλη εικόνα έχει σε εύρεια προσέγγιση ως έξής:

Κυκλοφορία περίπου 300 δισ. δρχ. αδιάφορα [συνεχώς

Διαθέσιμα σε χρυσό 1800 >> μειούμενα και συνάλλ. περίπου >> [προσωρινώς

Κάλομμα έπομένως 600 ο)ο (ένω πολεμικώς άναλογία 40 ο)ο έθεωρείτο άρκετή).

Οι άριθμοί αυτοί δίδονται από την έπίσημη κατάσταση της Ένδοτικής και εινε άλληθεις. Μολαταύτα δέν δίδουν την εικόνα της πραγματικής καταστάσεως. Η τελευταία αυτή έχει ως έξής:

Έπανερχόμενοι στην πολεμική μας οικονομία πρέπει να έχομε σε κυκλοφορία δρχ. αξίας περίπου 12 δισ. προπολ. δρχ. (δσες και προπολεμικά) ήτοι 15 εκ. χρυσών λιρών, ήτοι με τη σημερινή τιμή της χρυσής λίρας, 2 τρισεκ. δρχ., ήτοι 100 εκ. χαρτίων λιρών. Αυτό σημαίνει ότι το κάλομμα σχετικώς με την κυκλοφορία που επιδιώκομε θα πέση στα 80 ο)ο (από 600 ο)ο), αν μείνομε στα σημερινά διαθέσιμα σε χρυσό και σε συνάλλαγμα.

Κάλομμα όμως πραγματικό του χαρτονομίσματος δέν εινε τόσο τά σε χρυσό και σε συνάλλαγμα διαθέσιμα της Ένδοτικής, όσο ή πραγματοποιημένη διαφορά μεταξύ της εισαγωγής και της έξαγωγής συνάλλογματος. (Γιατί αν ή διαφορά αυτή εινε άνηνητική, το στατικό κάλομμα θα έξανερνισθη). Πόσο συνάλλαγμα χρειαζόμαστε κάθε χρόνο με το δίνον παρυστατικά οι έξής άριθμοί. 1938: Συνάλλαγμα άπαιτηθέν για εισαγωγές μόνο 25 εκ. χρ. λιρών, ήτοι—με τιμή χρ. λ. 180.000 δρχ.—3 περίπου τρισεκ. δρχ. Πραγματοποιηθείσαι έτήσιες εισαγωγές Οίνουρα, άντιστοιχούσαι σε επίπεδο σημαντικά κατώτερο των πολεμικών μας εισαγωγών, 350 περίπου εκ. δολλάρια ή δύο τρισεκ. δρχ. περίπου. Οι άριθμοί αυτοί μας δίνουν μια ιδέα πόσο συνάλλαγμα χρειαζόμαστε να εξαγομε κάθε χρόνο και σ' αυτός πρέπει να προστεθη και το συνάλλαγμα που χειιάζεται για τακτικά και έκτακτα έφόδια των πολεμικών μας δυνάμεων (πολλές εκατοντάδες δισ. δρχ.), που δέν πληρώναμε έως τώρα, καθώς και άλλες ύποχρεώσεις σε συνάλλαγμα. Έστω ότι όλα αυτά φθάσουν στα 4 τρισεκ. δρχ. δηλαδή το υπερδιπλάσιο του διαθέσιμου σήμερα κάλλοματος. Τώρα σε τι ποσό θα άνεβη ή έτήσια τακτική εισαγωγή συνάλλογματος εινε άγνωστο και έξαρτάται κυρίως από την κυβερνητική πολιτική. Το σνηθισμένο προπολ. συνάλλαγμα από τα καινά, σταφίδα και άλλα μας προϊόντα θα εινε σημαντικά ελαττωμένο και άσφαλώς θα μείνη πολύ κάτω από το 1 τρισεκ. δρχ. Μένουν ακόμα 3 τρισεκ. τοιάχρηστο. Το συνάλλαγμα από μετανοστ. εμβάσματα μπορεί να αύξηση καθώς και οι δανειακές πιστώσεις. Η αύξηση όμως αυτή πρέπει να εινε πολύ μεγάλη για να μπορέσομε να κλείσομε ίσοζύγιο συνάλλογματος. Πρέπει να φθάσουν μαζί τα 3 τρισεκ. δρχ. δηλαδή τα 600 εκ. δολλ. Αυτό όμως εινε έντελώς άδύνατο. Το άνοιγμα λοιπόν του συνάλλογματος μας ίσοζύγιο θα έξαρτηθη από τη βοήθεια που θα μας δοθη από την Οίνουρα και τη διάδοχη της όργάνωση καθώς και από κάποια ένδεχομένη διευθέτηση των πολεμικών μας δαπανών, ώστε να μη έπιβαρυνθομε άμέσως με το σύνολό τους.

Καθώς φαίνεται καθαρά από τα παραπάνω τόσο ή σταθεροποίηση, όσο και ή οικονομική μας κατάσταση γενικώτερα αντιμετω-

πίζουν μεγάλες δυσκολίες. Οι δυσκολίες αυτές κρατούνται σχεδόν μυστικές από το λαό μας. Η μέθοδος της αποκρόφσεως των είναι κακή. Πρώτα πρώτα γιατί ο λαός πρέπει να πληροφορηθῆ πόσο μεγάλες είναι οι θυσίες στις οποίες πρέπει να υποβληθῆ δεύτερο, γιατί πρέπει να γίνῃ συνειδητό ἀπὸ τὴν ἰδιόνοσα οικονομική τάξη καὶ τὸν πολιτικὸν κόσμο ὅτι φθάσαμε σὸ σημεῖο πὸς μεγάλες μεταβολές εἶνε ἀπαραίτητες στὴν οἰκονομία μας καὶ τρίτο, γιατί δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φορτώνουμε στὸ λαὸ τις εὐθύνες τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, χωρὶς νὰ τοῦ δίνουμε τις ἀπαραίτητες πληροφορίες πάνω στις τόσο μεγάλες οικονομικές μας δυσκολίες.

(Πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ σημερινὴ ἀξία τῆς χρυσῆς λίρας—130.000 δρα.—πὸς χρησιμοποιήσαμε σὸς παραπάνω λογαριασμοῦς μας θὰ μεταβληθῆ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν πλήρους διεθνούς οικονομικῆς ἐπικοινωνίας ἢ μεταβολῆ ὅμως ἀσπὴ δὲν μπορεῖ νὰ προβλεφθῆ οὔτε καὶ εἶνε ἄμεσα προσηχῆ).

ΤΟ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ

Ἡ προηγούμενη Κυβέρνηση «υπήκουσα» στις παραίνεσεις τῶν συμμάχων ἔκαμε τις ἐκλογές τὴν 31 Μαρτίου παρ' ὅτι κατὰ γενικὴ ὁμολογία δὲν ὑπῆρχαν οἱ ἐγγυήσεις γιὰ τὴν κανονικὴ διεξαγωγὴ τῶν. Οἱ ἀντιλήψεις τῶν συμμάχων μας συνέπιπταν τότε, ἔσον ἀφορᾶ τὸ Ἑλληνικὸν ἐσωτερικὸν πρόβλημα, καὶ ἐπὶ ἐνός ἄλλου σημείου, ὅτι τὸ δημοψήφισμα ἔπρεπε νὰ γίνῃ: τὴν ἀνοιχτὴν τοῦ 1948.—Τὸ συμμαχικὸ αὐτὸ πρόγραμμα ἐθεωρήθη ἐνιαίον καὶ ἀδιαίρετο καὶ ἔτσι ἔγινε ἀποδεκτὸ ἀπὸ τοὺς δημοκρατικούς. Σήμερα ἡ πλειοψηφία τῶν στελεχῶν τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος ἀνέλαβε σταυροφορία γιὰ τὴν ἐπίσπευση τῆς διεξαγωγῆς τοῦ δημοψηφισμοῦ καὶ τὴν ἐπίτευξιν ἐκβιαστικῆς λύσεως στὸ πολιτικὸν. Καὶ ἂν ἐξαιρέσει κανεὶς τις δυὸ οὐσιώδεις προϋποθέσεις: τὴν ριζικὴ ἀνασύνταξιν τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων καὶ τὴν πλήρη ἐπιβολὴ τῆς Δημοσίας Τάξεως—πὸς πρέπει νὰ ὑπάρξουν γιὰ νὰ γίνῃ λόγος περὶ νέας προσφυγῆς στὴ Λαϊκὴ ἐτυμηγορία, ἢ μετὰθεση τῆς ἡμερομηνίας πρέπει νὰ γίνῃ ὅσπερ ἀπὸ κοινῆ συμφωνία τῶν κομμάτων.—Ἐάν παραβλεφθοῦν αὐτὰ καὶ ἀφεθοῦν οἱ λαϊκοὶ νὰ πραγματοποιήσουν τὴν ἐκβιαστικὴν λύσιν σύμφωνα μετὰ τοὺς πόθους τῶν ἡ χώρα θὰ εἰσέλθῃ μετὰ γοργὸν ρυθμὸν σὲ περιόδον ἀνωμαλιῶν πὸς θὰ θυμίζουν σκοτεινὲς μέρες τοῦ παρελθόντος. Καὶ πρῶτοι οἱ σύμμαχοί μας, πὸς πιστεύουμε πὸς θέλουν νὰ δοῦν τὴν Ἑλλάδα ν' ἀρχίζει τὸ συντομώτερον τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς, πρέπει ν' ἀποσβῆσουν τὰ νέα δεινά.

ΓΕΩΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.

Διασκεδαστικότερα πράγματα πλη-

ροφορεῖται κανεὶς ἀπὸ τὴ «διαφώτιση». Στὴ Ν.Α. Εὐρώπῃ: Βουλγαρία, Ρουμανία, Οὐγγαρία, ὁ σ. Ζαχαριάδης εἶδε «Λευτεριά, Ἀνεξαρτησία, Εἰρήνη». Δὲν εἶδε φαίνεται Ρώσους ἐκεῖ, οὔτε λαϊκὰ πετρέλαια, οὔτε συμβάσεις οικονομικῆς ἀποστραγγίσεως, οὔτε τὴν ἀνάγκην φιλικῶν Κυβερνήσεων, πὸς διακηρῦσσον οἱ ἴδιοι οἱ Ρῶσοι. Στὴ Βουλγαρία δὲν εἶδε φαίνεται στρατό. Στὴν Ἑλλάδα βλέπει πολεμικὲς προετοιμασίες... καὶ ἄκόμα τὴν προσπάθειαν τῶν Ἀγγλῶν νὰ διαδώσουν ἐδῶ τὸ χασίς γιὰ νὰ μᾶς ἐκφυλοῦν. Καὶ συνεχίζει μετὰ τὴν ἴδιαν πάντα εἰλικρίνειαν πάνω στὸ θέμα τῆς γεωοικονομίας.

«Πρέπει νὰ τονισθῆ ὅτι μπορούμε νὰ ἔχουμε ἀπ' ἐκεῖ (Πρόκειται γιὰ τὴν Βουλγαρία, Ρουμανία, Ἀλβία κ.λ.π.) καὶ ὅλα ὅσα μᾶς χρειάζονται γιὰ ν' ἀποχτήσουμε τὸν ἀριτο ἐνιαίον ἐθνικὸν (Σικ) βιομηχανικὸν ἐξοπλισμὸν πὸς χρειάζεται ἡ Ἑλλάδα, καὶ νὰ διαθέσουμε ἰσότιμα ὅτι μᾶς περισσεύει.

Αὐτὰ, τὴ στιγμὴ πὸς ὅλοι ξέρουν πὸς ἡ Γιουγκοσλαυία, ἡ πὸς προηγμένη τῆς περιοχῆς εἰσάγει καὶ τὰ στοιχειωδέστερα μηχανικὰ μέσα ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ. Ἐνῶ τὰ δικά μας πολυτελῆ προϊόντα μετὰ δυσκολία ἀγοράζονται καὶ οἱ πλουσιώτεροι λαοὶ τοῦ Κόσμου.

«Ὁ σ. Πορφυρογέννης θὰ μᾶς πῆ τῶρα πράγματα πὸς εἶδε μετὰ τὰ μάτια του: «... Μόνο στὴ Λαϊκὴ Δημοκρατία τῆς Σερβίας (ἔξω ἀπὸ 3 νομοῦς) λειτούργησαν τὸ Γεννάρη 389 Λαϊκὰ Πανεπιστήμια καὶ ἔγιναν 1264 παραδόσεις...». Ὅπως μαθαίνουμε ἀπὸ τὴς συζητήσεις πὸς γίνονται χρόνια τώρα στὴν Ἀγγλία, ἡ τόσο προοδευμένη ἐκπαιδευτικὴ αὐτὴ χώρα δὲν μπορεῖ νὰ ἀύξησιν λίγο τις τάξεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀπὸ ἔλλειψιν διδασκάλων, ἐνῶ οἱ γειτονές μας μόλις ἐπεφοίτησε σ' αὐτοὺς τὸ κομμουνιστικὸν εὐαγγέλιον βρήκαν καθηγητὰς γιὰ 389 λαϊκὰ Πανεπιστήμια, ἔξω πάντοτε ἀπὸ 3 νομοῦς, λεπτομέρεια πὸς προσθέτει ὁ σύντροφος ἀπὸ φόβον μήπως δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀκριβῆς. Τὸ καθένα ἀπὸ τὰ Πανεπιστήμια αὐτὰ ἔκαμε τρεῖς παραδόσεις τὸ Γεννάρη. Ἐχει δίκην λοιπὸν ὁ σ. Ζαχ. πὸς λέει ὅτι στὴ Ν.Α. Εὐρώπῃ βρίσκουμε ὅτι μᾶς λείπει. Ἀπὸ κεῖ μπορεῖ νὰ πείανουν ὅλη καὶ οἱ Ἑλληνικὲς ἐφημερίδες, ὅσες τυχὸν σκοπεύουν νὰ ξαναδώσουν ἀπὸ τις στήλες τους ὅλη Λαϊκῶν Πανεπιστημίων. Γιὰ τὴν Κροατία μᾶς πληροφορεῖ ὁ σ. Πορ. ὅτι λειτούργησαν 120 μόνο Λαϊκὰ Πανεπιστήμια, ἴσως ἐπειδὴ ἡ χώρα αὐτὴ εἶναι σημαντικὰ καθυστερημένη σχετικὰ μετὰ τὴ Σερβία!

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΜΑΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΜΕΤΕΚΛΟΓΙΚΗ ΣΥΓΧΥΣΗ

Ἡ προσπάθεια ἦταν νὰ ἀναβληθῆ τὸ πολιτικὸν. Πραγματικὰ ὅμως ἔγινε δημοψήφισμα καὶ ὄχι ἐκλογές. Πρῶτὴ αἰτία συγχύσεως. Ἀκολουθοῦν πολλές ἄλλες:

— Τὸ κόμμα, πὸς τυπικὰ πλειοψήφισε πάνω στὸ πολιτικὸν, οὐσιαστικὰ ἀποδείχθηκε ἀπὸ τοὺς ἀριθμοὺς μιὰ ἐθνικὴ μειοψηφία.

— Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ ἀπὸ αἰτίας διεθνούς φύσεως τὸ Λαϊκὸν κόμμα δὲν μπορεῖ νὰ ἀνταποκριθῆ στὸ κύριον θέμα, γιὰ τὸ ὁποῖον ψηφίσθηκε: ἔτσι ἡ σημερινὴ Κυβέρνηση, μένοντας ἀναυδὴ πάνω σ' αὐτὸ ἀνέβαλε τὴν σύγκλησιν τῆς Βουλῆς, ἔως πὸς νὰ βρῆ μιὰ λύσιν στις προγραμματικὰς τῆς δηλώσεις: καὶ ἐνῶ οἱ Λαϊκοὶ βουλευταί, πὸς προήλθαν ἀπὸ τὴν πλειοψηφία—ἐνεκα τῆς ἀποχῆς—βασιλικὴν μειοψηφία θὰ πᾶνε στὸ παλαιὸν Παλάτι, τούναντιον ὁ Γεώργιος, πὸς τοὺς ἔδωσε τις ψήφους, θὰ μένει πάλιν στὸ Ξενοδοχεῖον.

— Ἡ μετεκλογικὴ μας Κυβέρνηση, συντηρητικὴ μέχρις ὀπισθοδρομικότητος, χειραγωγεῖται ἀπὸ τὴν Ἀγγλικήν, ἡ ὁποία, ἀντίθετα, ὄχι μόνο εἶνε ριζοσπαστικὴ, ἀλλὰ καὶ ἔχει ρητὰ ἐκφρασμένη γνώμη ἐναντίον τῶν ἀποψέων τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος τόσο στὸ πολιτικὸν, ὅσο καὶ στὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν καὶ στὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ζητημάτων, πὸς μᾶς κληρονόμησε ὁ Δεκέμβριος.

Τὸ πρόβλημα ἐπομένως τῆς διακυβερνήσεως τοῦ τόπου λύθηκε—μετὰ τις ἐκλογές—μόνο τυπικὰ. Οὐσιαστικὰ εἴμαστε ἀκυβέρνητοι, ἂν ἀκυβερνησία εἶνε ἡ ἀδυναμία νὰ ἐφαρμοσθῆ ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς συγχύσεως: — Κορυφὴ τῆς Πολιτείας μένει ὁ προπηλακισθεὶς ἀπὸ τὸ κυβερνῶν βασιλικὸν κόμμα Ἀντιβιεύς: Ἀμοιβαία λοιπὸν καὶ πλήρης ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης.— Ὁ σ. Ζαχαριάδης διατάσσει τὴν γενέσιν τῆς «Αὐτοάμυνας» καὶ λίγες μέρες ἀργότερα ἀρχίζει ἡ ἐφαρμογὴ τῆς.— Ἡ Κυβέρνηση ἀντὶ γιὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς Πρωτομαγιάς ἐπιτρέπει τὴν συγκρότησιν κομμουνιστικῶν συλλαλητηρίων. Αὐτὰ δὲν εἶνε δικές μας μόνο ἀτίμιας: διατυπώνονται μετὰ μεγαλύτερη ἔντασιν ἀπὸ τοὺς κόλπους τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος καὶ ἀπὸ τὸν τύπον πὸς συνδέεται μετὰ αὐτὸ. Ἐντελῶς λογικὰ ἐρωτᾶ ἡ «Καθημερινή»: Οἱ ψηφοφόροι μας δὲν ψήφισαν ἐμᾶς, ἀλλὰ τὸν Γεώργιον; ἀλλὰ οὔτε κι' αὐτὸν πραγματικὰ ψήφισαν: τὸ νόημά τους ἦταν νὰ τσακισθῆ ὁ Κομμουνισμὸς. Λοιπὸν ἐμεῖς τὸν Γεώργιον δὲν μπορούμε νὰ τὸν φέρουμε, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἐπιτρέψουμε στὸν Κομμουνισμὸν, νὰ ὀργιάζει ὅπως καὶ πρὶν; (Ἡ «Καθημερινή» ἔχει τὴν λεπτότητα νὰ μὴ γράφῃ «περισσότερον πᾶρ πρὶν»). Ἰσα ἀκατόπιστη καὶ βραδυποροῦσα ἀποδείχθηκε ἡ Κυβέρνησις στὰ ζητήματα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς καὶ στὸ οἰκονομικὸν, στὸ ὁποῖον ἔχει προσωπικὲς ἢ ταξικὰς συμπάθειες καὶ ὑποχρεώσεις, ὄχι ὅμως καὶ πρόγραμμα. Ἐτσι, μὴ ἔχοντας τίποτε ἄλλο νὰ κάμῃ ἰκανοποιεῖται προσωρινῶς μετὰ τὴν ἀντροπὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἀεροπορίας, τοῦ Ὑπουρ-

γείου Έργασίας και άλλων Έργων των προκατόχων της Κυβερνήσεων, έκτελοσα ακριβώς τα αντίστοιχα προς εκείνα, τα όποια απέδιδε στην Κυβέρνηση Σοφούλη, για να την κατηγορήσει ότι διαλύει το Κράτος.

Όλες αυτές τις αδυναμίες προσπαθεί να τις κρύψει η Κυβέρνηση πίσω από τη λαοπρόβλητη ιδιότητά της και τον όγκο των ψήφων του κομματός. Ο όγκος όμως αυτός δεν είναι πραγματική του εσωτερική πολιτική δύναμη· είναι μάλλον ένα σίδημα, μια ασθένεια του πολιτικού μας οργανισμού, που έχει την προέλευσή της στην αντίδραση έναντι της ξεαλλής «λαοκρατίας». Ο όγκος του κόμματος αυτού, όγκος παθολογικός, το εμποδίζει να κινηθή· του δίδει βάρος, όχι αλκήν. Ο όγκος αυτός έχει μέσα του εστίες που δηλητηριάζουν τον οργανισμό του· μερικές από αυτές είναι προσωποποιημένες σε βουλευτές και σε ύπουργούς. Οί ρίζες της ασθένειάς του βρίσκονται έξω την άνωτερη εποχή της πρό του 1909 πολιτικής και οικονομικής φεουδοκρατίας· στην περίοδο του μετά το 1916 θρησκευτικού αντιβενιζελισμού· στα χρόνια του εξευτελισμού με τον προπολεμικό φασιστικό πιθηκισμό· στη θλιβερή ιστορία των λίγων δοσιλόγων της κατοχής, που έχουν όλοι απορροφηθεί από το κόμμα αυτό, έκτος εκείνων που πήγαν στο ΕΑΜ. Πώς να έχη δύναμη και ελευθερία κινήσεως, και μάλιστα κινήσεως για κάποιο συγχρονισμό με τα σημερινά αίτήματα, μια τέτοια Κυβέρνηση;

***

Ός τόσο η Κυβέρνηση αυτή, τέτοια που είναι, με σύντομη ή μακρότερη ζωή, διαχειρίζεται μεγάλα συμφέροντα του Έθνους. Η δική της άποτυχία σημαίνει άποτυχία στις έδαφικές και οικονομικές μας διεκδικήσεις· σημαίνει απώλεια της εμπιστοσύνης του λαού στο κοινοβουλευτικό καθεστώς· απώλεια της εμπιστοσύνης των συμμάχων μας και του Έξω Έλληνισμού στην πολιτική μας ικανότητα· δυσπιστία των μαζών προς τους εκπροσώπους της λεγομένης «Ιθινούσης τάξεως» ένιςχυση επομένως του κομμουνισμού· σημαίνει μαρασμό της δικής μας οικονομίας, ενώ άλλοι λαοί της Ανατολ. Μεσογείου θα πέρνουν όριστικά στην περιοχή αυτή την ήγικη θέση, που δικαιωματικά άνηκε σε μας μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο... "Αν η σημερινή Κυβέρνηση, η πρώτη μεταπολεμική κοινοβουλευτική μας Κυβέρνηση, φανή άναξία των δυσκόλων περιστάσεων, δεν θα χάσουμε άπλως ό,τι είχαμε πριν από τον πόλεμο· θα μπορούμε όριστικά έπ' ούρας των γειτονικών μας λαών, από τους όποιους ήμαστε σταθερά έως τώρα άνωτεροι σε πολιτισμό και στην τεχνική της οικονομίας.

Τό καθήκον λοιπόν της Άντιπολιτεύσεως είναι σαφές: Πρέπει με κάθε τρόπο να βοηθήσουμε την Κυβέρνηση αυτή, τέτοια που είναι, στο έργο της. Τό δικό μας έργο, και πάντοτε, και περισσότερο από κάθε άλλη φορά στις δύσκολες αυτές περιστάσεις, θα είναι έργο δημιουργικό. Όχι μόνο έλεγχος της Κυβερνήσεως, αλλά και θετική βοήθεια προς αυτήν. Η Άντιπολίτευση στο δημοκρατικό πολίτευμα δεν είναι μόνο για να προβάλλη τά λάθη της κυβερνούσης πολιτικής μερίδος, έπισπεύδουσα την δική της άνοδο στην άρχή, για να εφαρμόση τό πρόγραμμά της· ούτε μόνο για να άναστέλλη τις άσθαιρέσεις της κυβερνήσεως προστατεύουσα τη μειονότητα που άντιπροσωπεύει. Ο Βενιζέλος πέφτοντας στα 1920, δεν έπαυσε να ύποδεικνύει στο κόμμα που άσχημονούσε πάνω στα έρείπια της μεγάλης του πολιτικής, με ποιά μέσα θα ήταν δυνατό να περιορισθούν οι κίνδυνοι και να τό έκλιπαρή να τον χρησιμοποιήση και προσωπικά άκόμη.

Στά τέσσαρα μεγάλα ζητήματα: της έξωτερικής πολιτικής, της σταθεροποίησης, της άνασυγκροτήσεως και της βελτιώσεως, της κοινωνικής μας ένότητος, πρέπει να μη περιοριζόμαστε στην κριτική των κυβερνητικών μέτρων, αλλά να προτείνουμε και τις δικές μας λύσεις. Στά δύο τουλάχιστον από αυτά τά ζητήματα, την έξωτερική πολιτική, και την άνασυγκρότηση, η Κυβέρνηση δεν θα είχε κανένα λόγο να μη έπωφεληθεί, από τις ύποδείξεις μας, μόλο που η έλεφαντίαση από την όποιαν πάσχει, την έμποδίζει αυτήν τη στιγμή να διακρίνει θέραν από τόν παθολογικό της όγκο και να χρησιμοποιήση σε ύπεύθυνες θέσεις πρόσωπα έξω από τό βασιλικό κόμμα.

Όσο όμως είναι άλήθεια, ότι πρέπει να βοηθήσουμε την Κυβέρνηση με κάθε θυσία, τόσο είναι επίσης άλήθεια, ότι δεν πρέπει να φθάσουμε σε κυβερνητική συνεργασία. Μένοντας στην άντιπολίτευση μπορούμε να παράσχουμε δραστικότερη βοήθεια, ακριβώς έπειδή θα είμαστε στη άντιπολίτευση. Προσχώρησή μας στη συμπολίτευση θα όδηγούσε σε λανθασμένα συμπεράσματα και τό λάο και τους συμμάχους μας. Κυβερνητική συνεργασία μας με τό βασιλικό κόμμα θα όδηγούσε στο συμπέρασμα, ότι η έπάνοδος του Γεωργίου δεν είναι και τόσο επικίνδυνη και η άναχρονιστική οικονομική πολιτική του κόμματος αυτού θα ήταν δυνατό να όδηγήση τό λάο μας σε εϋημερία.

Είνε από τό άλλο μέρος εϋτύχημα τό ότι, χάρις στη θαρραλέα άνάληψη πρωτοβουλίας από τό κόμμα των Φιλελευθέρων, ό έκλογικός άγών τελικά έδωκε Άντιπολίτευση από τά άστικά λεγόμενα κόμματα και έτσι ό πολιτικός ρόλος του ΕΑΜ έξασθένησε. Και μπορούμε επίσης να προβλέψουμε άσφαλώς εϋνοϊκό άποτέλεσμα του δημοψηφίσματος αν οι ήγέτες των δημοκρατικών κομμάτων, μένοντας έξω από την Κυβέρνηση, δηλώσουν καθαρά στο λάο, ότι η δημοκρατία όχι μόνον μας άπαλλάσσει από την πληγή του παλαιοό διχασμού και μας δίδει εϋνοϊκή θέση στη σύγχρονη Κοινωνία των λαών αλλά είναι και τό άποτελεσματικότερο όπλο έναντιόν του κομμουνισμού. Έτσι αν αυτή η γραμμή ακολουθηθή με θέληση και με άυτοθυσία από όλα τά δημοκρατικά κόμματα, θα έχουμε τά εϋνοϊκότερα άποτελέσματα τόσο στα σημερινά μας μεγάλα ζητήματα, όσο και στην έξασφάλιση μιάς όμαλης δημοκρατικής λύσεως για τό μέλλον.

ΑΛ. ΔΕΛΜΟΥΖΟΥ

ΑΠΟΦΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ *

I. Γενικές κατευθύνσεις και αιτήματα

1. Το ανθρωπιστικό ιδανικό.

Όσο φτωχή και ανώμαλη και αν είναι στην Ελλάδα η σημερινή πραγματικότητα, τις κατευθύνσεις της παιδείας της πρέπει να τις καθορίσει ένας άπρωτος σκοπός. Και αυτός δεν μπορεί είναι άλλος από το σκοπό της έλλ. Πολιτείας προσαρμοσμένο στη νέα γενεά. Ο σκοπός πάλι της έλλ. Πολιτείας θα είναι γόνιμος και δυναμογόνος, αν πηγάζει από την ιστορία και τη ζωντανή παράδοση του έλλ. Έθνους, αν ταιριάζει με την ψυχολογία του, τους γεωοικονομικούς όρους και τις ανάγκες του τόπου μας, αλλά και με τη βαθύτερη συνείδηση της ανθρωπίνης γενικά ψυχής, όπως έχει διαμορφωθεί στην ιστορική της εξέλιξη.

Τέτοιο ιδανικό είναι ο ανθρωπισμός. Θεμελιώνεται στην αρχή: α) ότι ο κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα να ζήσει και ν' αναπτύξει ελεύθερα τον εαυτό του σύμφωνα με το φυσικό του και β) ότι το ίδιο δικαίωμα στη ζωή έχουν όλοι οι άνθρωποι και όλοι οι λαοί. Ο ανθρωπισμός δηλ. ως υπέρτατη αξία αναγνωρίζει τον άνθρωπο και την ελευθερία του. Τον άνθρωπο όμως σε όλο το ψυχικό του βάθος, στην όσο γίνεται τελειότερη ανάπτυξη του ψυχικού του κόσμου ανάλογα με τη δυνατότητα του καθενός. Η ψυχή, το πνεύμα είναι που τον υψώνει απάνω από το ζωικό στο ανθρωπινό επίπεδο. Επομένως τεχνικός πολιτισμός, φυσικοί και άλλοι νόμοι δεν πρέπει να κυβερνούν τη ζωή του, αλλά να την υπηρετούν προς την κατεύθυνση που ο ίδιος χαράζει με το λόγο και την έντατική του προσπάθεια. Η ελευθερία του πάλι καθορίζεται από το ίδιο δικαίωμα στη ζωή που έχει και ο διπλάνος του—είτε άτομο, είτε ομάδα, είτε λαός—δεν είναι δηλ. ασυδοσία, αλλά αναγνώριση και κατάφαση των δεσμεύσεων που επιβάλλει η ομαλή ομαδική ζωή και η προκοπή της.

Το ανθρωπιστικό ιδανικό είναι σήμερα κοινή ιστορική ανάγκη για όλους τους λαούς. Για την Ελλάδα όμως είναι το ίδιο το είναι της, η ουσία της παράδοσής της. Ριζώνει από τη μιὰ μεριά στο φτωχό μά ποικιλώτατο, το κομματιασμένο έλλ. τοπίο, που αναγκάζει το άτομο για

να ζήσει να έντεινι όλες τις σωματικές και προπάντων τις ψυχικές δυνάμεις του, το αναγκάζει δηλ. σε ολοκληρωτική και όχι μονόμερη μόρφωση, και από την άλλη στην ίδια την ψυχосύνθεση της φυλής. Το κορυφωμά του το έχομε στον κλασικό πολιτισμό με κέντρο την Αθηναϊκή Πολιτεία, τη ζωτικότητα του όμως τη βλέπομε και σε εποχές παρακμής, όπως στην εποχή της ρωμαϊοκρατίας και της τουρκοκρατίας. Στην τελευταία π.χ. αυτή περίοδο το έλλην. έθνος απλωμένο σε όλα τα Βαλκάνια και άλλες μεσογειακές χώρες, αν και σκλαβωμένο εξακολουθεί να πλάθει ανθρώπους, επιβάλλεται πνευματικά με τον ανώτερο πολιτισμό του στους γειτόνους του και σε όσους ζούν μαζί του, και παντού η επίδρασή του είναι εκπολιτιστική, εξυψωτική. Είναι χαρακτηριστικό πως το πρώτο απελευθερωτικό κίνημα στις βαλκανικές χώρες ξεσπά μέσα στην Ελλάδα, και το κήρυγμά του από τον πρωτομάρτυρα Ρήγα Φεραίο απλώνεται και αγκαλιάζει όλους τους σκλάβους λαούς της Βαλκανικής.

2. Ο σκοπός της έλλ. παιδείας.

Σκοπός της έλλ. παιδείας είναι να βάλει στη νέα γενεά στερεά τα θεμέλια του ανθρωπιστικού ιδανικού. Να κάμει δηλ. τους νέους και τις νέες Ικανούς για τη μεγάλη προσωπική προσπάθεια που χρειάζεται να καταβάλει ο καθένας στη ζωή του για να καλιτερεύη τον εαυτό του, τη δουλειά του και το ύλικό και πολιτιστικό επίπεδο του τόπου του. Γι' αυτό ανάγκη να κάμει σωματικά γερή τη νέα γενεά: να πλάθει δυνατά, γερά και ώραία σώματα. Να δουλεύει το πνεύμα της έτσι που να έχει αυτοτέλεια: να τη συνηθίζει δηλ. να σκέπτεται απάνω στα προβλήματα που παρουσιάζει η ζωή της όσο γίνεται πιο αντικειμενικά, και από τις γνώμες και κρίσεις άλλων να ξεχωρίζει και δέχεται την πιο σωστή, χωρίς να παρασύρεται από υποβολές και πάθη. Να δουλεύει με τη διδασκαλία, με τη μέθοδο και τη δράση τον ήθικό κόσμο των νέων δυναμώνοντας τη βούλησή τους και θεμελιώνοντας μέσα τους την κοινωνική αρετή. Και τέλος να όπλιξη τον κάθε νέο και νέα με όσες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες χρειάζονται για το επάγγελμα που θα πάρει καθένας των, να τους μορφώνει ή τους προετοιμάζει επαγ-

(*) Οι απόψεις για την εκπαιδευτική μας πολιτική που εκτίθενται εις το άρθρον του κ. Δελμούζου δοθήκαν από την «Δημοκρατική Ομάδα» σε ξένους που ζήτησαν σχετικές πληροφορίες.

γελματικά ώστε η δουλειά τους να είναι όσο γίνεται γονιμότερη.

3. Βασικοί όροι για την επιτυχία του σκοπού και σχετικά αιτήματα.

Για να πετύχει η παιδεία το σκοπό της πρέπει:

Α' Ένιαίο πνεύμα παιδείας.

Σε όλες τις βαθμίδες και όλους τους τύπους των σχολείων η μόρφωση να εμπνέεται από ένα κοινό ενιαίο πνεύμα, το πνεύμα που καθορίζει ο σκοπός της παιδείας και γενικότερα το ανθρωπιστικό ιδανικό.

Όλα τα παιδιά να όραματιστούν μιαν Ελλάδα που να στέκει ατεξούσια στα δικά της πόδια, Ικανή να προστατεύει την ελευθερία της, να εξασφαλίζει και να καλυτερεύει το βιολογικό επίπεδο του λαού της, και δουλεύοντας όλοένα βαθύτερα τα πλούσια χαρίσματά του ν' αντικρύζει εμπρός της τον ανοιχτόν ορίζοντα μιιάς ανώτερης ανθρωπιστικής ζωής. Μιαν Ελλάδα που αντίξεια με την ιστορία της θα μπορεί όπως στο παρελθόν έτσι και στο μέλλον να συνεισφέρει την εξαιρετική ιδιότυπη συνεισφορά της στον ανθρώπινο γενικά πολιτισμό.

Την Ελλάδα όμως αυτή να την αντικρύσουν σε μιὰ πολύτιμη μόνο μονάδα μέσα στις τόσες άλλες ιδιότυπες μονάδες, που το σύνολό τους αποτελεεί τη συγκεκριμένη, τη ζωντανή ανθρωπότητα, και που όλες τους έχουν, πρέπει να έχουν το ίδιο δικαίωμα στη ζωή και την ελεύθερη ανάπτυξη τους προς τον ίδιο ανώτερο σκοπό. Η καθεμιά τους έχει τη δική της ξεχωριστή μορφή, και ανάπτυξη της μορφής αυτής σημαίνει την ανάπτυξη της ανθρωπίνης γενικά ζωής και του πολιτισμού της.

Για την επιτυχία του σκοπού αυτού είναι απαραίτητο:

α) Τα παιδιά ν' αντικρύσουν στο σχολείο τους τον έλληικό λαό όπως και πραγματικά είναι, δηλ. σαν ολόκληρο που με όλες τις ατομικές και ταξικές διαφορές και αντιθέσεις τον δένουν σε μιαν άξεδιάλυτη ενότητα βαθύτατο ψυχικοί δεσμοί, πλήθος κοινά στοιχεία που καθορίζουν μιὰ κοινή ψυχολογία και ιδιοσυγκρασία, μιὰ ιδιότυπη έθνική φυσιογνωμία. Με τα στοιχεία αυτά εινε ζυμωμένη όλη η ύπαρξη του ατόμου έτσι, που μέσα στη μεγάλη λαϊκή ομάδα του μπορεί κι' αυτό ν' αναπτύξη ως τα Ιδανικά του όρια ολόκληρο τον εαυτό του και τη δυναμικότητά του.

β) Να γνωρίσουν όσο γίνεται καλύτερα τον τόπο τους και τα βασικά του προβλήματα, το λαό και τον πολιτισμό του, η μόρφωσή τους να ριζώσει σ' αυτόν, να τον εκτιμήσουν και τον αγαπήσουν. Η αγάπη να σηρίζεται στην πραγματική γνώση και τη σωστή εκτίμησή του.

γ) Το σχολείο να θεμελιώσει στην ψυχή της νέας γενεάς την κοινωνική αρετή: Απάνω απ' όλα την αγάπη και το σεβασμό προς τον άνθρωπο γενικά, την αξία της ατομικής και έθνικής ελευθερίας και την ανάγκη της αυτοθυσίας γι' αυτήν. Την αντίληψη του καθήκοντος που έχει καθένας απέναντι του εαυτού του, των άλλων και του συνόλου που ζή. Το αίσημα της δικαιοσύνης, την ειλικρίνεια, την καλοσύνη και την ανάγκη της πρόθυμης βοήθειας και συνεργασίας για το γενικό καλό. Το ήθικό σθένος και τη συνείδηση της προσωπικής ευθύνης για την κατάσταση, όχι μόνο του εαυτού του, αλλά και όλου του λαού.

δ) Η νέα γενεά να ιδή πως ο τόπος της ούτε έζησε, ούτε ζή, ούτε και μπορεί να ζήσει απομονωμένος μέσα στους άλλους λαούς. Η ιστορία του, η ζωή, ο πολιτισμός και τα προβλήματα του συνυφάνονται από μιὰ φορά με των άλλων, και η συνύφανση, η συνεξάρτηση και άλληλεπίδραση αυτή όσο προχωρούμε στα νεότερα χρόνια, τόσο βαθύτερη και πλατύτερη γίνεται. Οι σχέσεις μεταξύ τους δεν ήταν ούτε και είναι μόνο έχθρικές, παρά ένα αδιάκοπο δοῦναι και λαβείν που απλώνεται σε όλες τις περιοχές της ζωής, και δε γίνεται μόνον ασυνείδητα αλλά και με συνειδητή συνεργασία. Και να νιώσουν την ανάγκη η συνεργασία αυτή να γίνεται όλοένα στενότερη, πλατύτερη και πιο ουσιαστική.

Β' Η οίκογένεια.

Να βοηθά η Πολιτεία την οίκογένεια στη μορφωτική αποστολή της.

—Εκτός από την προστασία της μητέρας κατά την περίοδο της εγκυμοσύνης και του θηλασμού, εκτός από τους βρεφικούς και παιδικούς σταθμούς κτλ., χρειάζεται η διδασκαλία και ο διαφωτισμός για την ύγεια και την αγωγή των παιδιών. Χρειάζεται δηλαδή: α) συστηματική διδασκαλία βρεφοκομίας, υγιεινής και στοιχειών παιδαγωγικής στις ανώτερες τάξεις των μέσων σχολείων, των επαγγελματικών σχολών και των ανώτερων δημοτικών. β) Περιοδικά σχετικά μαθήματα από ειδικούς σε μεγαλύτερες νέες και μητέρες (χρησιμοποίηση και του ραδιοφώνου), γ) Συνεργασία σχολείου και σπιτιού για τα προβλήματα της αγωγής των παιδιών, και δ) ίδρυση σχετικής λαϊκής βιβλιοθήκης.

Γ' Προγράμματα, μέθοδος και σχολική ζωή.

Τα σχολικά προγράμματα, η μέθοδος και η σχολική ζωή ν' ανταποκρίνονται στο σκοπό της αγωγής, να είναι δυναμώγωνα και να ικανοποιούν τα πραγματικά ενδιαφέροντα των παιδιών.

1. Τα προγράμματα στα γενικά σχολεία ν' αντικρύζουν ολόκληρο τον άνθρωπο. Όχι μόνο την πνευματική, αλλά και την ηθική και καλαισθητική του καλλιέργεια, καθώς και τη σωματική άσκηση και εργασία.—Βάση τους, αφετηρία και τέρμα, να είναι η πατριδογνωσία στενότερη ή πλατύτερη και βαθύτερη ανάλογα με την βαθμίδα του σχολείου. Και σ' αυτή ο έλληνας κλασικός πολιτισμός να μην είναι μόνο τύπος, αλλά ζωντανή και πλούσια μορφωτική πηγή. Για να γίνει όμως ουσιαστική η πατριδογνωσία, πρέπει η νεοελληνική επιστήμη να στραφή και να καταγίνει έντατικά και με τη μελέτη του τόπου και του πολιτισμού του.—Τα προγράμματα να μην είναι τυχαίο άθροισμα από πολλά και διάφορα μαθήματα, οπτε πλήθος υλικό για φόρτωμα της μνήμης, παρά ένα οργανικό σύνολο, λιτό, με την αναγκαία μόνο και σπουδαιότερη ύλη, που θα δουλεύεται από τα παιδιά όσο γίνεται καλύτερα. Ακόμα να είναι οργανωμένα έτσι, που ν' αφήνουν στο μαθητή ελευθερία για να καταγίνεται έντατικότερα με ό,τι τον ενδιαφέρει πιο πολύ.

2. Η δογματική μέθοδος της διδασκαλίας ν' αντικατασταθή με τον καιρό από τη μέθοδο της εργασίας, μιας εργασίας όμως πραγματικής και όχι επιφανειακής. Σκοπός της να συνηθίσει το παιδί να παρατηρή, να σκέπτεται καθαρά και σωστά, και να κρίνει αντικειμενικά, να εργάζεται μόνο του υπεύθυνα, ευσυνείδητα και συστηματικά. Και να συνηθίσει με τη συστηματική βέβαια καθοδήγηση του δασκάλου αλλά και με τη δική του προσωπική προσπάθεια, και κυρίως μ' αυτή. Γι' αυτό πρέπει ν' αντικρύζει άμεσα το αγαθό του πολιτισμού, όποιο και να είναι, και ν' αγωνίζεται να υπερνικήσει τις δυσκολίες που του παρουσιάζει, να το κατακτήσει.

3. Η σχολική ζωή να είναι πλούσια ώστε να ικανοποιή και τις ιδιαίτερες ανάγκες και κλίσεις του κάθε παιδιού, και να είναι ποτισμένη από τη χαρά της ζωής και της εργασίας. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο σε μια οργανωμένη σχολική κοινότητα. Η οργάνωσή της όμως πρέπει να είναι τέτοια που να ζητή το παιδί την κοινωνική αρετή, το νόημα και την πραγματικότητα ενός μικρού κοινωνικού συνόλου, τη θέση του, την εξάρτησή του και το χρέος του σ' αυτό, και να του ετοιμάζεται ψυχικά ο έρμος για το μεγαλύτερο σύνολο του

έθνους, και πιο πέρα της ανθρωπότητας.—Διάφορες σχολικές κοινότητες στην πόλη, ή σε γειτονικά χωριά μπορούν να συνεργάζονται σε κοινές κοινωνικές εργασίες, σε αγώνες, μορφωτικά ταξίδια κ.τ.λ.

—Στο σχολείο του με το σύστημα γενικά της εργασίας και ζωής να ζητή το παιδί μια πολύχρονη συστηματική και έντατική προσπάθεια, ατομική και ομαδική, για να υψώνεται το άτομο και η ομάδα σε επίπεδο ολοένα ανώτερο.

Δ' Επίλογη ψυχολογικών και πολιτιστικών στοιχείων.

Να γίνει επίλογη στα ψυχολογικά στοιχεία του λαού και στα στοιχεία του νεοελληνικού πολιτισμού σύμφωνα με το σκοπό της αγωγής και τις ανάγκες μας.

—Έτσι π.χ. το σχολείο να μην εξαφανίζει μέσα στην ομάδα, αλλά να καλλιεργεί την ατομικότητα των νέων, μια ιδιότητα δηλ. βασική στην ψυχοσύνταξή μας που έχει δώσει πολυτιμότερους καρπούς στην εξέλιξη του ελληνικού πολιτισμού, να την καλλιεργεί μέσα στα όρια και τα καθήκοντα της ομαδικής ζωής, να χτυπά όμως τον ατομικισμό. Το ίδιο να χτυπά ελαττώματα όπως η ηθική εύλυγισία, η σοφιστεία, το επιπόλαιό αντίκρουσμα της ζωής. Να φροντίζει να γίνονται τα παιδιά μας λιγότερο ξευπνα, να μην κοιτάζουν δηλ. να τα καταφέρνουν όπως γελώντας και τον εαυτό τους και τους άλλους, να μην αποφεύγουν τη συστηματική προσπάθεια και δουλειά, είτε ατομική είναι είτε ομαδική, είτε των χεριών, είτε πνευματική.

—Το μορφωτικό έργο του σχολείου να θεμελιώνεται στα ζωντανά, στα γόνιμα στοιχεία του πολιτισμού μας. Κι' ένα πρωταρχικό στοιχείο είναι η ζωντανή γλώσσα του λαού, που πρέπει να γίνει το μόνο έκφραστικό μέσο και ο κύριος γλωσσικός σκοπός σε όλη μας την εκπαίδευση, από το δημοτικό σχολείο ως το πανεπιστήμιο.

Ε' Οργάνωση παιδείας.

Η οργάνωση της παιδείας να είναι ουσιαστικά δημοκρατική, να δίνει δηλ. σε κάθε νέο, άσχετα από την οικονομική και κοινωνική θέση του σπιτιού του, την ευκαιρία να μορφώνεται σύμφωνα με το φυσικό του, και να υπηρετή τις πραγματικές ανάγκες του τόπου μας.

α. Δημοτική παιδεία και υποχρεωτική φοίτηση. Η περιοχή της παιδείας άρχίζει από την προσχολική ηλικία και τελειώνει με την επαγγελματική μόρφωση της νέας γενεάς. Το τέλος όμως αυτό δεν είναι το ίδιο για όλους. Για τους πολλούς έρχεται πολύ νωρίτερα απ' ό,τι για τους λίγους, που χρειάζονται ανώτερη γενική

και επαγγελματική μόρφωση σε ανώτερες σχολές. Και για όσους όμως θα τελειώσουν πολύ γρηγορότερα, πρέπει η συστηματική φροντίδα για την αγωγή τους ν' απλώνεται ως την ηλικία που γίνονται άποσδηποτε άριστοι για ν' αναλάβουν οι ίδιοι υπεύθυνα τη μόρφωσή τους, δηλ. ως τα 18 τους χρόνια. Η δημοτική λοιπόν παιδεία, που θα φροντίζει για τη γενική κι' επαγγελματική μόρφωση των πολλών, θα έπρεπε να κρατή υποχρεωτικά τους νέους και τις νέες σε ταχτικά ήμερησια σχολεία ως τα 18 τους χρόνια.

β. Βαθμίδες παιδείας. Ανάλογα με τις διάφορες ψυχοστάσεις των παιδιών και τις ανάγκες των επαγγελματιών ή γενική και επαγγελματική παιδεία θα έχει τρεις επάλληλες αυτοτελείς βαθμίδες: κατώτερη, μέση και ανώτερη.

γ. Βασικό σχολείο εξάχρονο. Η οργάνωσή της θεμελιώνεται σ' ένα βασικό σχολείο, όπου φοιτούν όλα μαζί τα παιδιά άσχετα από τη σχολική βαθμίδα που θ' ακολουθήσει αργότερα το καθένα τους. Μόνο όταν τελειώσουν το βασικό αυτό σχολείο, περνούν στη μία ή την άλλη βαθμίδα ανάλογα με την ιδιοφυία και την ικανότητα του καθενός. Το βασικό αυτό σχολείο που παίρνει τα παιδιά στα 6 χρόνια τους δεν μπορεί ν' απλώνεται πέρα από 6 σχολικά χρόνια. Κι' αυτό γιατί η μέση γενική παιδεία χρειάζεται απόλυτη σχολική περίοδο, για να μπορή να πετύχ η τὸ σκοπὸ της, που εἶναι ὄχι μόνο πιδ πλατιά μόρφωση ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενο, ἀλλὰ καὶ βαθύτερη πνευματικὴ καλλιέργεια.

δ. Μέση παιδεία. Η μέση παιδεία θ' απλώνεται σε ἕξη ἢ ἑπτὰ τὸ πολὺ χρόνια καὶ θὰ χωρίζεται σὲ δύο ἐπάλληλους κύκλους: ἕναν κατώτερο τριτάξιο, τὸ προ-γυμνάσιο, καὶ ἕναν ανώτερο, πὺ θὰ κρατῆ 3 ἢ 4 χρόνια. Ὁ ανώτερος κύκλος θὰ εἶναι διαφοροποιημένος ἀνάλογα με τὶς κύριες ὁμάδες τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὶς ἀνάγκες τῶν επαγγελματιῶν. Καὶ ἢ θὰ δίνει γενικὴ μόρφωση, ἀλλὰ διαφοροποιημένη ἢ επαγγελματικὴ. Ἐτσι θὰ ἔχωμε ἀπὸ τὴ μὴ μεριά γυμνάσια κλασικὰ καὶ πραγματικὰ*, τὰ πρῶτα με βάση τὰ κλασικὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὰ λατινικὰ προαιρετικὰ, καὶ τὰ δευτέρτα με βάση τὰ φυσικομαθηματικὰ. Καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη διάφορες επαγγελματικὲς σχολές, ἐμπορικὲς, ναυτικὲς, γεωργικὲς κ. ἄ.

ε. Για να μποροῦν νὰ φοιτοῦν στὴ μέση παιδεία καὶ παιδιὰ τῆς ὑπαίθρου, πρέπει νὰ ἰδρυθοῦν προγυμνάσια καὶ σὲ μικρότερα κέντρα. ἐνῶ γυμνάσια θὰ εἶναι μόνο σὲ κέντρα μεγαλύτερα.

στ. Επαγγελματικὴ μόρφωση. Οἱ ἐπαγ-

* Ὁ συνηθισμένος ἄλλοῦ τύπος τοῦ νεοελληνικοῦ γυμνασίου δὲν μπορεῖ γιὰ καιρὸ νὰ σταθῆ στὴν Ἑλλάδα, γιατί λείπει ἡ κυριώτερη προϋπόθεση γι' αὐτό, ἢ πλατιά δηλ. καὶ μεγάλη νεοελληνικὴ φιλολογία.

γελματικὲς σχολές θὰ εἶναι ὅπως εἶπαμε κατώτερες, μέσες καὶ ανώτερες, καὶ ἀντίστοιχες με τὶς ἐπαγγελματικὲς ἀνάγκες τοῦ τόπου μας. Σκοπὸς τους νὰ ὑψώσουν τὸ χαμηλὸ ἐπίπεδο τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ μας. Εἰδικὲς σχολές πρέπει νὰ ἰδρυθοῦν γιὰ ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα πὺ ἀσκοῦνται ἢ μποροῦν ν' ἀσκηθοῦν στὴν Ἑλλάδα, καὶ προπάντων τὰ βασικὰ. Γιὰ τὴ σωστὴ ὁμῶς κατανομὴ καὶ τὸ εἶδος τῶν σχολῶν ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἐπαγγελματικὸς χάρτης τῆς Ἑλλάδας, ὄχι μόνο γιὰ ὅσα ἐπαγγέλματα ὑπάρχουν σήμερα, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅσα εἶναι ἀπαραίτητο νὰ δημιουργηθοῦν γιὰ νὰ ἐκμεταλλευτοῦμε ὅλες τὶς πλουτοπαραγωγικὲς μας δυνατότητες. Καὶ ἀκόμα: γιὰ νὰ πετύχῃ ἀσφαλῆστερα ὁ σκοπὸς τῆς αγωγῆς, σωστὸ εἶναι με τὴν εἰδικὴν ἐπαγγελματικὴν νὰ συνυφαινεται καὶ μικρότερη ἢ μεγαλύτερη γενικὴ μόρφωση ἀνάλογα με τὴν βαθμίδα τῆς κάθε σχολῆς καὶ τὴν ἡλικία τῶν σπουδαστῶν τῆς.

ζ. Ανώτερες σχολές. Στὶς πανεπιστημιακὲς καὶ τὶς ἄλλες ανώτερες ἐπαγγελματικὲς σχολές ἀνάγκη ν' ἀναθεωρηθοῦν ριζικὰ τὰ προγράμματα τους, καὶ τὸ κέντρο τοῦ βάρους στὶς φοιτητικὲς σπουδές νὰ μετατεθῆ ἀπὸ τὶς παθητικὲς ἀκροάσεις στὰ φροντιστήρια καὶ τὶς ἀσκήσεις. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν πρέπει νὰ περιοριστῆ καὶ τὰ ἐργαστήρια καὶ φροντιστήρια νὰ ἐφοδιαστοῦν με τ' ἀπαραίτητα ὄργανα καὶ βιβλία. Κοντὰ ὁμῶς στὶς ανώτερες σχολές εἶναι ἀνάγκη νὰ ἰδρυθοῦν καὶ ἄλλα ἱνστιτούτα ἐρευνητῶν, ὅπου εἰδικὸι ἐπιστήμονες θὰ μελετοῦν ἀμελέτητα ἀκόμη ζωτικώτατα προβλήματα τῆς πνευματικῆς καὶ οικονομικῆς ζωῆς τοῦ τόπου μας.

η) Επίλογη μαθητῶν γιὰ τὴ μέση καὶ ανώτερη παιδεία. Γιὰ ν' ἀναπτύξῃ τὸ ἕλλ. ἔθνος ὅλες του τὶς δυνατότητες σχετικὰ με τὴν ἀνύψωση τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ του, πρέπει στα μέσα καὶ ἀνώτερα σχολεία νὰ φοιτοῦν μόνον οἱ ἰκανώτεροι ἀπὸ τοὺς νέους τοῦ τόπου χωρὶς νὰ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ καὶ οικονομικὴ θέση τοῦ σπιτιοῦ τους. Εἶναι δηλ. ἀνάγκη πρὸς τὸ τέλος τοῦ βασικοῦ σχολείου καὶ τῆς μέσης παιδείας νὰ γίνε-ται συστηματικὴ ἐπίλογη τῶν μαθητῶν ἐκείνων πὺ τὸ φυσικὸ τῶν τῶν προορίζεται γιὰ ἀνώτερη γενικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ μόρφωση, καὶ σὲ ὄσους δὲν εἶναι τὰ οικονομικὰ μέσα νὰ τοὺς τὰ δὴν ἡ Πολιτεία ὡστε νὰ μποροῦν νὰ μορφῶν-ται ὅπως τοὺς ταιριάζει.

θ) Τὸ διδαχτικὸ προσωπικὸ. Τὸ σχολεῖο στέκει ἢ πέφτει ἀνάλογα με τὴν μόρφωση, με τὴν ἰκανότητα καὶ τὸ χαρακτήρα τοῦ προσωπικοῦ του. Γι' αὐτὸ χρειάζεται ἰδιαίτερη προσοχὴ καὶ στὴν ἐπίλογη τῶν νέων πὺ θ' ἀκολουθήσουν τὸ δασκαλικὸ ἐπάγγελμα καὶ στὸν τρόπο πὺ θὰ

μορφώνονται. Ο δάσκαλος με τη μόρφωσή του, με το χαρακτήρα του και τη στάση του γενικά στη ζωή να γίνεται πραγματικός οδηγός των νέων που του εμπιστεύεται ή κοινωνία. Απαραίτητος όμως δρος γι' αυτό—έκτός από την οικονομική επάρκεια του προσωπικού—είναι α) η ριζική αναδιοργάνωση και ως προς το πρόγραμμα και ως προς το προσωπικό των σχολών που μορφώνουν δασκάλους, και προπάντων των ανώτερων β) η προσπάθεια της Πολιτείας για να φοιτούν στις σχολές αυτές νέοι από τους ικανότερους γυμνασιακούς απόφοιτους και γ) στη δημοτική και μέση παιδεία ή κάθε τάξη σχολείου να μην ἔχη παραπάνω από 40 το πολύ παιδιά, και οι ὄρες της εργασίας του δασκάλου να είναι τόσες ὥστε να τοῦ μένη καιρός για να προετοιμάζεται και ανανεώνει τη μόρφωσή του.

ια. Σχολικά κτίρια. Το κάθε σχολείο πρέπει να ἔχη το δικό του ὑγιεινό κτίριο με μεγάλη αὐλή, ὑπόστεγο γυμναστικής και σχολικό κήπο και να εἶνε ἐφοδιασμένο με τὰ μέσα τ' ἀπαραίτητα για γόνιμη εργασία (σχολικά ὄργανα, χάρτες, βιβλιοθήκη κτλ.)

ι. Νηπιαγωγεία. Ἡ ὀργάνωση τῆς παιδείας πρέπει να περιλάβει και τὴν προσχολική ηλικία για να θεμελιωθῆ στερεότερα ὁ σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς. Ἔτσι ἐκτός ἀπὸ τοὺς βρεφικούς σταθμούς και ἄλλα σχετικά ἰδρύματα, εἶνε ἀνάγκη να γενικευτῆ ὁ θεσμὸς τῶν νηπιαγωγείων. Καὶ αὐτὸ κατ' ἐξοχὴν για τὶς οἰκογένειες που δὲν ἔχουν τὸν καιρὸ ἢ τὰ μέσα ἢ τὴ μόρφωση που χρειάζεται για ν' ἀσχοληθοῦν με τὰ παιδιά τους ὅπως πρέπει.

ιβ. Μαθητικὴ ἀντίληψη. Ἡ μαθητικὴ ἀντίληψη εἶνε ἀνάγκη να συμπληρωθῆ, να συστηματοποιηθῆ και να γενικευτῆ. Κανένας μαθητῆς δὲν πρέπει να υποσιτίζεται και πολὺ λιγώτερο να πεινᾷ, να εἶνε κουρελιάρης και να μὴ βρίσκει λατρικὴ περίθαλψη και νοσηλεία: οὔτε να μὴν ἔχη τὰ σχολικά του βιβλία και τὴ γραφικὴ ὕλη γιατὶ τοῦ λείπουν τὰ μέσα να τ' ἀγοράση. Ὅλα αὐτὰ εἶνε ἀπαραίτητα για να σταθῆ μόρφωση σωστή.

ιγ) Συμμετοχὴ κοινοτήτων και γονέων στὸ μορφωτικὸ ἔργο. Το μορφωτικὸ ἔργο γίνεται γονιμότερο ἂν σ' αὐτὸ συμμετέχουν και οἱ κοινότητες και μάλιστα οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν. Οἱ κοινότητες π.χ. μπορούν ν' ἀναλάβουν τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπὸ τὴ μαθητικὴ ἀντίληψη, τὴ συντήρηση τῶν σχολικῶν κτιρίων και τὸν πλουτισμὸ τους κ.ά. Ἀκόμα σωστὸ εἶνε να λένε τὴ γνώμη τους για εἰδικὰ ἐκπαιδευτικὰ προβλήματα τοῦ τύπου τους, ὅπως π.χ. για τὸν καταλληλότερο τύπο τοῦ σχολείου των, για εἰδικὸ μάθημα που

νομίζουν σκόπιμο να μὴν στὸ πρόγραμμα κτλ. Ἀκόμα στενότερη μπορεί και πρέπει να εἶνε ἡ συνεργασία τῶν γονέων (κοινὲς συγκεντρώσεις με τὸ διδαχτικὸ προσωπικὸ κτλ).

ιδ) Ἐξωσχολικὲς ὀργανώσεις. Ὅσο ἡ σχολικὴ ἐργασία και ζωὴ δὲν εἶνε στὸ ὕψος που ἀπαιτεῖ ὁ σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς, οἱ ἐξωσχολικὲς ἰδιωτικὲς ὀργανώσεις που ἀσχολοῦνται με τὸ παιδί θὰ παίξουν σημαντικὸ ρόλο στὴ μόρφωσή του. Κι' αὐτὸ ἀκόμη περισσότερο, ὅταν ἡ ὑποχρεωτικὴ σχολικὴ φοίτηση ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὸ ὄριο που εἴπαμε παραπάνω. Σὲ τέτοια περίπτωση ἡ Πολιτεία πρέπει να μὴν ἀφήνη τις ὀργανώσεις αὐτὲς να δροῦν ἡ καθεμιά τους αὐθαίρετα, ἀλλὰ να ἐλέγχει, να παρακολουθεῖ και ἐποπτεύει τὴν ἐργασία τους συντονίζοντάς τὴν πρὸς τὸ μορφωτικὸ τῆς ἰδανικό.

Στ' Δοκιμὴ τῶν νέων ἐκπαιδευτικῶν μέτρων στὴν πράξη.

Εἶνε βασικὰ ἐκπαιδευτικὰ προβλήματα που μπορούν να βροῦν τὴ σωστὴ λύση τους μόνο ὕστερα ἀπὸ δοκιμὴ στὴν πράξη. Γι' αὐτὸ δὲν εἶνε σωστὸ να γενικευτῆ ἡ ἐφαρμογὴ μιᾶς λύσης σὲ ζητήματα ὀργανωτικά, ὅπως π.χ. ἰδρυση νέου τύπου σχολείου, ἢ τοῦ προγράμματος κ.τ.λ., πρὶν ἡ λύση αὐτὴ δοκιμασθῆ πρακτικὰ σὲ περιορισμένη κλίμακα.

Ζ' Κοινὴ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ.

Ὅταν οἱ ἀλλαγὲς σὲ ἐκπαιδευτικὰ συστήματα διαδέχονται ἡ μιὰ τὴν ἄλλη ἀνάλογα με τὸ πολιτικὸ κόμμα που ἔρχεται στὴν ἀρχή, ἢ και ἀκόμα χειρότερα ἀνάλογα με τὶς προσωπικὲς ἀντιλήψεις και φιλοδοξίες τῶν προσώπων που τυχάνει κάθε φορά ν' ἀναλάβουν τὸ ὑπουργεῖο παιδείας, δὲν μπορεί να σταθῆ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ με συνέπεια και συνέχεια. Χωρὶς αὐτὴ ὅμως εἶνε ἀδύνατο να προκόψῃ τὸ μορφωτικὸ ἔργο, ἔργο κατ' ἐξοχὴν πνευματικὸ. Ἀνάγκη λοιπὸν να ἐξασφαλιστῆ κοινὴ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ τῶν σοβαρότερων πολιτικῶν κομμάτων. Κι' αὐτὸ μπορεί να γινῆ, γιατί ὑπάρχουν βασικὰ ἐκπαιδευτικὰ αἰτήματα που στέκουν ἀπάνω ἀπὸ τις κομματικὲς και ἰδεολογικὲς ἀντιθέσεις, αἰτήματα γενικά ἀνθρώπινα και ἔθνικα. Τέτοια εἶνε τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ αἰτήματα που ἀναφέραμε παραπάνω, τοὺς δρους δηλ. που εἶνε ἀπαραίτητοι για να πετύχῃ ὁ σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς. Μιὰ τέτοια κοινὴ πολιτικὴ μπορεί να καθοριστῆ ἀπὸ ἐπιτροπὴ μελέτης ὅπου τὸ κάθε κόμμα θὰ ἔχη τὸν εἰδικὸ ἐκπρόσωπό του

(Στὸ ἐπόμενο τὸ II μέρος: ἡ Ἐφαρμογὴ)

Ι. ΚΑΡΑΒΙΔΑ
τ. Ὑπουργοῦ Μεταφορῶν

Η ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΑΣ

Ὁ κ. Κλ. Στυλιανίδης δημοσίευσε μιὰ μελέτη του «Τὸ πρόγραμμα Ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων περὶ ὕδατοπτικῶν ἀξιοποιήσεων», ὅπου με ἐντονη μαχητικότητα προσβάλλει τὴ σκοπιμότητα τοῦ «μεταπολεμικοῦ προγράμματος παραγωγικῶν ἔργων» τοῦ δημοσιευθέντος ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων (βλ. Πολ. Ἐπιθεώρηση τεύχη 14, 15 τοῦ 1945). Ἀπὸ τὰ κυριότερα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς που κατήρισε τὸ πρόγραμμα αὐτὸ, ἦσαν οἱ κ.κ. Δελιγιάννης και Πεζόπουλος, με τοὺς ὁποίους εἶχα συνεργασθῆ στὸ ἴδιο θέμα ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς κατοχῆς και εἶχα με καταλήξει τότε στὰ ἴδια συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα φυσικὸν ἦταν να μεταφερθοῦν στὴν ἐπιτροπὴ. Με τὴν ἴδια αὐτὴ προοπτικὴ κατήρισα ὡς ὑφυπουργὸς τῶν μεταφορῶν τὴν ἀνοίξη τοῦ 1945 και τὴν πολυμελῆ Ἐπιτροπὴ, που ἀναφέρει ὁ κ. Στυλιανίδης, και στὴν ὁποία προσπάθησα να περιληφθοῦν οἱ ἐγκριτότεροι ἐπιστήμονες μας για να ἐπισημοποιηθῆ ἐγκαίρως τὸ αἰτήμα τῶν ὑδροηλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων με τὴν πρόβλεψη ὅτι τὸ Ὑπ. Ἐθνικῆς Οἰκονομίας θὰ ἀνελάμβανε να ἐπισημοποιῆ τὸ αἰτήμα τῆς ἰδρύσεως τῶν βασικῶν διομηχανιῶν. (Τὸ τρίτο αἴτημα, ἡ ἄρδευση ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέρων ἐκτάσεων ἔχει γίνῃ ἤδη δεκτὸ ἐδῶ και πολλὰ χρόνια). Στὴ μεγάλη αὐτὴ ἐπιτροπὴ μετεἶχαν και οἱ κ.κ. Καρρῶς Γεν. Διευθυντῆς τοῦ Κρατικοῦ Χημεῖου και Κώνστας, διακεκριμένος χημικός, οἱ ὁποῖοι ἐπίσης εἶχαν συνεργασθῆ μαζί μου ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς κατοχῆς καταλήγοντας στὰ ἴδια συμπεράσματα. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ δημοσιευθὲν «Μεταπολεμικὸν πρόγραμμα παραγωγικῶν ἔργων» ἀντιπροσωπεύει και τὴ δική μου γενικὴ γραμμὴ, θὰ προσπαθῶ να ἐξηγήσω, ποῖα εἶνε ἡ βασικὴ τῆς ἐννοια και ἕως ποῖο σημεῖο εἶνε ἰσχυρὰ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ κ. Στυλιανίδη, τὰ ὁποῖα μπορούν, νομίζω, να θεωρηθοῦν ὅτι εἶνε και τὰ κυριότερα ἐπιχειρήματα τῶν μὴ παραδεχομένων τῆς γενικῆς αὐτῆς γραμμῆς.

Πρέπει να τονίσω, ὅτι ἀναφέρομαι ἐδῶ στὴ «γενικὴ» γραμμὴ και ὄχι σὲ λεπτομέρειες, που ἦλθαν στὸ φῶς κατόπιν, και που ἴσως μάλιστα εἶνε ἔξω ἀπὸ αὐτὴ, ὅπως π.χ. ἡ χρησιμοποίησις τοῦ Λάδωνος και τοῦ Τριποτάμου για τὴν ἀντίστοιχο ἐξυπηρέτησις τῶν Ἀθηνῶν και Θεσσαλονίκης. Ἡ γενικὴ γραμμὴ εἶνε ἡ χρησιμοποίησις τῶν καταλληλοτέρων πηγῶν ὑδροηλεκτρικῆς ἐνεργείας για τὴν ἰδρυση τῶν βασικῶν διομηχανιῶν: σίδηρος, σάδα, θεϊκὸν ὀξυ, λιπάσματα, ... ὥστε 1) να τεθῆ στὴ διάθεσις τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ἐνεργεια σὲ χαμηλὸ κόστος 2) να ἐξοικονομηθῆ συνάλλαγμα για τὴν ἀγορὰ πρώτων ὑλῶν, μηχανημάτων και προϊόντων που δὲν μπορούν να κατασκευασθοῦν ἐδῶ σὲ καλὴ ποιότητα και χαμηλὸ κόστος 3) να γίνῃ δυνατὴ μεγάλη ποσοτικὴ καταβάσις σιδήρου και ἄλλων εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης για τὴν ἀνύψωσις τῆς ὕλης τοῦ πολιτισμοῦ που τώρα εἶνε ἀδύνατη ἀπὸ ἔλλειψη συναλλάγματος για τὴν προμήθεια ἀπὸ τὸ ἔξωτερικὸ 4) να εἰδουθῆ τὸ ἐπίπεδο ἐργασίας. Ἡ συνολικὴ ἀποψη αὐτοῦ τοῦ προγράμματος δημοσιεύθηκε στὴ «Δημ. Ἐπ.» λίγους μῆνας πρὶν δημοσιευθῆ τὸ ἐπίσημο πρόγραμμα ἀπὸ τὸ Ὑπ. Δημοσίων Ἔργων.

Πρέπει πρώτα να συνοψίσω τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ κ. Στυλιανίδου. Συνιστῶ στὸν ἀναγνώστη να ἀναζητήσῃ τὴ μελέτη τοῦ ἰδίου, γιατί περιέχει χρήσιμες ἀναλύσεις και γιατί ἐδῶ ἡ περίληψη θὰ εἶνε βέβαια πολὺ ἀτελής.

1) Κατασκευὴ Ἐθνικοῦ δικτύου ὑδροηλεκτρικῆς ἐνεργείας θὰ ἀνεβάξῃ πολὺ τὸ κόστος τοῦ ὀχθ, γιατί οἱ ἀποστάσεις εἶνε μεγάλες και ἡ πυκνότης τῶν ἐνδιαμέσεων πιθανῶν καταναλωτῶν ἐλάχιστη.

2) Ἡ ἐκτίμησις ὅτι ἡ ἐτησία καταβάσις ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας θὰ φθάσῃ μετὰ 20 χρόνια στὰ 2—2 1)2 δισεκ. ὀχθ εἶνε λανθασμένη δὲν μπορούμε να προβλέψουμε τίποτε τὸ θετικὸ ἀπὸ τὴν προέκτασις τῆς καμπύλης καταναλώσεως, και

για άλλους λόγους και γιατί ο αὐτὴν περιλαμβάνεται ἡ καμπύλη βαθμιαίας ἤλεκτροποίησης ὑπαρχουσῶν βιομηχανιῶν ἢ ὁποία τείνει νὰ συμπληρωθῆ καὶ γιατί γίνονται ὑπερβολικὲς προβλέψεις γιὰ τὴν ἀπορρόφηση ἤλεκτρικῆς ἐνεργείας ἀπὸ τὴν ὑπαίθρο.

3) Ἡ βιομηχανία μας δὲν μπορεῖ νὰ ὑπερβῆ τὰ ὅρια τῆς δασμοφράκτου ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς.

4) Ἡ θερμικὴ ἤλεκτρικὴ ἐνέργεια εἶνε φθηνότερη—σὲ δραχμὲς καὶ σὲ συνάλλαγμα—ἀπὸ τὴν ὑδροηλεκτρικὴν.

5) Ἡ ἀπὸ τὴν ἀνάσχεση τῶν πλημμυρῶν ὠφέλεια δὲν εἶνε τόσο μεγάλη ὅσο παριστάνεται.

6) Ἡ παραγωγή αἰζώτου ἐδῶ εἶνε ἀσύμφορη γιατί ἀπαιεῖ μικρὸ κόστος ἤλεκτρικῆς ἐνεργείας, γιατί ὑπάρχει ὑπερπαραγωγή στὸ ἐξωτερικὸ ἀπὸ ἐγκαταστάσεις ποὺ ἔχουν ἀποσβεσθεῖ καὶ γιατί ἀπαιτεῖ ἀνώτερη τεχνικὴ. Τὸ ἴδιο γιὰ τὴν παραγωγή ἀλουμινίου.

7) Παραγωγή σιδήρου δὲν εἶνε δυνατὴ γιατί προκειμένου μὲν γιὰ ὑψικαμίνους θὰ στοιχίζουν πολὺ οἱ ναῦλοι εἰσαγωγῆς τοῦ κόκκ. προκειμένου δὲ γιὰ χαμηλὲς ἤλεκτροκαμίνους χρειάζεται πολὺ χαμηλὴ τιμὴ ἤλεκτρικῆς ἐνεργείας.

Πρὶν ἀπαντήσω στὰ ἐπιχειρήματα τοῦ κ. Στυλιανίδη, θὰ προσθέσω σ' αὐτὰ καὶ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ C. W. Kellog, Προέδρου τοῦ Ἡλεκτρ. Ἰνστιτούτου Ἐδισον, ὑπερασπιζόντος τὶς ἰδιωτικὲς ἐπιχειρήσεις τῶν Η. Π. Α., ἐναντίον τῆς κρατικῆς δαπάνης γιὰ τὰ περιώνυμα ἔργα τοῦ Τενεσσὶ μετὰ 26 ὑδατοφράκτες ἔχουν τεθῆ ἐκεῖ κάτω ἀπὸ παραγωγικὸν ἔλεγχον οἱ πλύμμυρες τοῦ ποταμοῦ αὐτοῦ μετὰ δαπάνη 700 περίπου ἑκ. δολλαρίων (80 περίπου δισεκ. προπολεμικῆς δρχ.). Ἐξυπηρετεῖται περιοχὴ 4 ἢ 5 φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἔχουν δὲ γίνῃ ἔργα ἀναδασώσεως, ἀρδεύσεως καὶ ναυσιπλοΐας, κυρίως ὁμως παραγωγῆς ἀφθονότατης καὶ φθηνῆς ἤλεκτρικῆς ἐνεργείας. Ἐπειδὴ ἡ τελευταία αὐτὴ παρέχεται σὲ χαμηλότερη τιμὴ ἀπὸ τὴν τιμὴ τῆς ἐνεργείας τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ἐγείρεται τὸ ζήτημα, ἂν τὸ ὁμοσπονδιακὸ χρεῖμα χρησιμοποιεῖται πρὸς ὀρθὴ κατεύθυνση, ἢ ἂν θὰ

ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθῆ σὲ παραγωγικώτερες ἐπιχειρήσεις ἢ νὰ μὴ παρέμβῃ καθόλου στὴν παραγωγή.

Τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Kellog ποὺ ἐνδιαφέρουν καὶ ἐμᾶς εἶνε τὰ ἑξῆς:

1) Ἡ ἤλεκτρικὴ ἐνέργεια μπαίνει σὲ ἐλάχιστο ποσοστὸ στὶς δαπάνες τοῦ καθενὸς (1 ο)ο στὶς δαπάνες τοῦ σπιτιοῦ καὶ 1,4 ο)ο στὴν ἀξία τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων). Ἄρα πρὸς ἄλλη κατεύθυνση ἔπρεπε νὰ στραφῇ ἡ κρατικὴ πρωτοβουλία γιὰ νὰ ἐπιχεύσῃ τὸ ἐπίπεδο ζωῆς.

2) Τὸ κεφάλαιον ποὺ ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν ἴδρυσήν ἤλεκτροπαραγωγικῆς βιομηχανίας καὶ ποὺ ἀντιστοιχεῖ σὲ προϊόν ἀξίας 1 δολλαρίου εἶνε 7 φορές μεγαλύτερο, παρὰ στὶς συνήθειες βιομηχανίας (10 φορές στὴν περίπτωση ὑδροηλεκτρικῆς ἐνεργείας). Κεφάλαιον π.χ. ποὺ παράγει κάθε χρόνον ἀγαθὰ ἀξίας 1000 δολλ. ἂν χρησιμοποιηθῆ σὲ ψυκτικὲς μηχανεὲς παράγει ἀγαθὰ ἀξίας μόνο 100 δολλ. ἂν χρησιμοποιηθῆ γιὰ παραγωγή ὑδροηλεκτρικῆς ἐνεργείας. Ἐάν ἐπομένως ὑπάρχει διαθέσιμο δημόσιον χρεῖμα θὰ πρέπει νὰ χρησιμοποιηθῆ ἄλλοῦ ὅπου θὰ εἶνε παραγωγικώτερο σὲ ἀγαθὰ.

3) Ἡ ὑδροηλεκτρικὴ ἐνέργεια ἔχει ἀβεβαίη τὴν πρώτην τῆς πηγὴν ἔνεκα τῆς ἀβεβαιότητος τῶν βροχῶν.

4) Οἱ ἐγκαταστάσεις ὑδροηλ. ἐνεργείας στοιχίζουν περισσότερο παρὰ τὴν περίπτωσιν τῆς θερμικῆς.

5) Πρὸ τριάντα ἐτῶν ἀντιστοιχοῦσαν 2 χιλιάδων γαιάνθρακος πρώτης ποιότητος σὲ ἓνα ὄριατο χιλιόβατ. Σήμερον ἀρκοῦν μόνο 400 γραμμάρια. Στὰ 1920 ἡ ὑδροηλεκτρικὴ ἐνέργεια στοίχιζε (στὴν Ἀμερικὴ) 41 ο)ο λιγότερο ἀπὸ τὴν θερμικὴν Σήμερον τὸναντίον στοίχιζει 60 ο)ο περισσότερο.

6) Οἱ ὑδατοφράκτες μεταβάλλοντες σὲ λίμνες μεγάλες ἐκτάσεις πλημμυρίζουσι τώρα μόνιμα μεγαλύτερη ἐπιφάνεια ἀπὸ ἐκεῖνη ποὺ πλημμυρίζε ἀλλοτε τὸ ποτάμι στὶς μεγάλες βροχῆς.

7) Λιπάσματα ἀξίας 20 ἑκ. δολλ. διανεμηθῆκαν σὲ 50.000 καλλιεργητὰς σὲ χαμηλὸ κόστος χωρὶς βιανοποιητικὸ σκοπὸν.

8) Τὸ κόστος τῶν καθαρῶν ἐγκαταστάσεων ἤλεκτροπαραγωγῆς εἶνε τὸ ἓνα τρίτο μόνον τοῦ συνολικοῦ κόστους (γραμ-

μὲς μεταφορᾶς, διανομῆς καὶ ὑποσταθμοί).

9) Τὸ κόστος τῆς ὑδροηλεκτρικῆς ἐνεργείας στὸ σημεῖο καταναλώσεως αὐξάνεται κατὰ τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς, ἐνῶ ἡ θερμικὴ ἐγκατάστασις δύναται νὰ ἰδρυθῆ ἐπὶ τόπου.

Ὅποιοσδήποτε τεχνικὸς διαβάσῃ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ κ. Στυλιανίδη ἢ τοῦ C. Kellog θὰ παρατηρήσῃ ἀμέσως ὅτι ἔχουν ἓνα μεγάλο ποσὸν ἀλήθειας. Αὐτὸ εἶναι ἐπικίνδυνα παραπειστικόν. Τὸ λάθος εἶναι ἄλλοῦ ὁ κ. Στυλιανίδης δὲν περιορίζεται στὴν τεχνικὴ ἀποψη καὶ στὸ τεχνικὸν κόστος, ἀλλὰ ὑποστηρίζει μιὰ οἰκονομικὴ ἀποψη: ὅτι τὸ πρόγραμμα στὸ σύνολόν του δὲν πρέπει νὰ ἐπιτελεσθῆ. Κανεὶς βέβαια δὲν μπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῆ, ὅτι ὁ κ. Στυλιανίδης δὲν δικαιούται νὰ παρουσιάζεται ὡς οἰκονομολόγος, ἐπειδὴ εἶναι τεχνικὸς· κανεὶς ὅμως ἐπίσης δὲν μπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ὁ κ. Στυλιανίδης προχωρεῖ τὸ παραμικρὸν πέραν τῆς ἀρνήσεως. Ἄν προσπαθῆτε νὰ πείσετε μιὰ χωρικὴ νὰ μὴ γνέσῃ καὶ νὰ μὴ ὑφάνῃ μόνη τῆς τὸ μαλλί, γιατί στὴν Ἀμερικὴ ἡ ἐργασία αὐτὴ στοιχίζει πολὺ φθηνότερα, δὲν θὰ καταλάβῃ καθόλου πῶς σκέπτεσθε. Οἱ δρόμοι καὶ οἱ σιδηρόδρομοι τῆς Ἑλλάδος στοιχίζουσι πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὰ ἴδια ἔργα στὴν Ἀγγλίαν, γιατί τὸ ἔδαφος ἐδῶ εἶναι ὀρεινότερον. Τὸ κόστος τοῦ χιλιόμετρον τόννου ἐπιβαρύνεται ἐδῶ πάρα πολὺ ἀπὸ τὴν ἐλάχιστη πυκνότητα μεταφορῶν καὶ ὁμως ἔπρεπε νὰ γίνουσι καὶ μάλιστα μετὰ ἔξωτερικὰ δάνεια. Ἄν ὁ κ. Στυλιανίδης ἔλεγε: Μετὰ τὰ 40 ἢ 100 δισεκατομ. προπολ. δρχ. ποὺ μπορούμε νὰ βροῦμε σήμερον εἶναι παραγωγικώτερον νὰ κάμουμε αὐτὸ καὶ κεῖνο, ἢ συζήτησις θὰ ἦταν πιὸ γόνιμη. Τὸ ὅτι τὸ κεφάλαιον εἶναι ἐδῶ ἀκριβώτερον καὶ ἡ τεχνικὴ κατώτερη δὲν εἶναι ἀρκετὰ, γιὰ νὰ θεωρηθοῦν ὡς λόγοι ἀπαγορευτικοί. Ἡ ἀγγλικὴ στατιστικὴ διαπιστώνει, ὅτι στὶς ΗΠΑ ὁ ἐργάτης παράγει 127 ο)ο περισσότερο κάρβουνον, 4 φορές περισσότερο σίδηρον καὶ χάλυβρον, 179 ο)ο περισσότερο σαποῦνον καὶ 126 ο)ο περισσότερα ἐλαστικὰ αὐτοκινήτων ἀπὸ ἄτι παράγει ὁ ἀγγλὸς ἐργάτης. Μόλα ταῦτα ὅλες αὐτὲς οἱ βιομηχανίαις λειτουργοῦν στὴν Ἀγγλίαν.

Τὸ ἡμερομίσθιον στὴν Ἀμερικὴ, στὴν

Ἀγγλίαν, καὶ στὴν Ἑλλάδα ἦταν ἀντίστοιχα 600, 250, 85 δραχ. προπολεμικῆς. Ἄν τὸ κόστος ὑπολογισθῆ σὲ μονάδα ἐργασίας καὶ ληφθῆ ὑπόψη ἡ κατώτερη τεχνικὴ καὶ ἀντιορόφως ἀνάλογα ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς ἀπαιτουμένων μονάδων ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ ἡ κατώτερη τιμὴ τῶν ἐδῶ, τότε γιὰ πολλὰς βιομηχανίας μεγάλης ἐγχωρίας κατανάλωσις (σίδηρος, σόδα, ...) βρίσκεται ὅτι συμφέρει ἡ παραγωγή στὴν Ἑλλάδα. Ὁ κ. Στυλιανίδης ἰσχυρίζεται ὅτι θὰ ἀπαιτηθοῦν ὑπερβολικὰ μεγάλα κεφάλαια καὶ ὅτι τὸ κόστος τῶν θὰ εἶνε πολὺ ψηλόν. Ἡ ἀξία τοῦ ἐπιχειρήματος ἐλαττώνεται, νομίζω, ἀπὸ τὸν ἑξῆς συλλογισμόν: Στὰ ἔργα τοῦ Τενεσσὶ—26 ὑδατοφράκτες, ἤλεκτροπαραγωγή πολλὰ πλάσια ἀπὸ τὴν τῶν δικῶν μας σχεδίων, ἔκτασις 4πλάσια ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, πληθυσμὸς 5 ἑκ. κατ.—δαπανήθησαν 750 ἑκατ. δολλ. γιὰ ἀναδάσωση, ἀρδεύσις, παραγωγή λιπασμάτων, ναυσιπλοϊκῆς ἐγκαταστάσεις, ἤλεκτροπαραγωγή, δίκτυα κλπ. Ἐνα κλάσμα λοιπὸν τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ θὰ ἀρκέσῃ γιὰ τὸ δικόν μας σχέδιον ποῦ ἀντιστοιχεῖ στὸ ἓνα τέταρτον ἢ τὸ ἓνα πέμπτον τοῦ σχεδίου ἐκείνου.

Εἶνε γνωστὸ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὅτι μᾶς δόθηκαν ἢ θὰ μᾶς δοθοῦν δωρεάν καὶ χωρὶς ἄμεσο παραγωγικὸν σκοπὸν μέσα σὲ δυὸ χρόνια 500 περίπου ἑκ. δολλ. σὲ διάφορα ἀγαθὰ ἀπὸ τὴν Ἐμ.-Ἐλ καὶ τὴν Οὐνρεν. Καὶ αὐτὸ ἔγινε ὅχι μόνον ἀπὸ γενναιοφροσύνην ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς διεθνούς οἰκονομίας. Εἶνε λοιπὸν ἐντελῶς λογικὸν νὰ πιστεύουμε ὅτι θὰ κριθῆ ἐπίσης ἂν ὅχι περισσότερο συμφέρον νὰ μᾶς δοθοῦν μετὰ πολὺ χαμηλὸν τόκον καὶ τὰ ποσὰ ποὺ μᾶς χρειάζονται γιὰ τὴν ἴδρυσήν μιᾶς βιώσιμης, ὅχι δασμοφρακτικῆς βιομηχανίας. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἰσχυρίζονται κατὰ κόρον ὅτι ἡ πολιτικὴ αὐτὴ, ἡ ἀξιοποίηση τῶν καθυστερημένων χωρῶν, εἶνε ἡ μόνη ποὺ μπορεῖ νὰ στηρίξῃ μιὰ εὐσταθῆ διεθνήν καὶ καὶ ἰδιαίτερα ἀμερικανικὴν οἰκονομίαν. Πολιτικοὶ λόγοι ἐνισχύουσι τὴν ἴδια ἀντίληψιν.

Ὁ κ. Στυλιανίδης ἀναφέρει πῶς ὁ μακαρίτης Κανελλόπουλος τοῦ εἶπε ὅτι ἔπρεπε τὸ αἶζωτο ἀπὸ τὴν Γερμανίαν 4 φορές φθηνότερα ἀπὸ ὅτι οἱ λογαριασμοὶ τοῦ κ. Στυλιανίδη καὶ ἄλλων εἰδικῶν τὸ

άνεβαζαν για την περίπτωση της κατασκευής του έδω. Μια τέτοια διαβεβαίωση, αληθινή βέβαια αφού την αναφέρει ο κ. Στ., είναι μόλις ταύτα έντελώς παραπειστική. Πράγματι, ο Κανελλόπουλος δεν μπορούσε να φέρει ούτε σ'αυτή, ούτε σε άλλη τιμή τους 50.000 τόννους άζωτο, που χρειαζόμαστε έδω, γιατί δεν διαθέταμε τόσο συνάλλαγμα. Ούτε και είναι βέβαιο ότι θα μās έκαμναν τόσο χαμηλή τιμή αν επρόκειτο για ποσότητα μεγαλύτερη από τους 6000 τ. που μās έδιδαν και που την ισοφάριζαν άλλωστε πολύ πλεονεκτικά με την τιμή στην οποία μās έδιναν το χάλυβα. Ο ίδιος άλλωστε ο Κανελλόπουλος είχε πησέ μās, ότι οι φιλοδοξίες του ήσαν, να ιδρύση στην Ελλάδα τις βασικές βιομηχανίες, που προβλέπει το σημερινό σχέδιο και συγκεκριμένως τη βιομηχανία σιδήρου.

Έχω ειδικά προσπαθήσει να μελετήσω σε λεπτομερείς αναλύσεις την κατανομή του κόστους για την παραγωγή των προϊόντων των βασικών βιομηχανιών (σίδηρος, άζωτο, σόδα) και έχω πεισθεί—όσο είναι δυνατόν να πεισθώ ένας που δεν έχει ειδικοποιηθώ στο καθένα από αυτά και που δεν έχει καμμία προσωπική πείρα—ότι το κόστος έδω θα είναι λίγο, όχι όμως σημαντικά, μεγαλύτερο από το κόστος των ξένων προϊόντων μαζί με τα μεταφορικά των έδω αν μεταχειρισθούμε τα τελειότερα μηχανήματα και την ξένη πείρα. Η σύγκριση του κόστους μπορεί να γίνει με μια τέτοια πλήρη ανάλυση μόνο, και όχι με γενικές παρατηρήσεις. Έδω όμως δεν πρόκειται να αναφερθώ σε συγκρίσεις κόστους, αλλά μάλλον να δοκιμάσω να θέσω το πρόβλημα στην πραγματική του μορφή, ώστε να έχουν υπόψη τους οι τεχνικοί περι τίνος πρόκειται

1) Για λόγους πολιτικούς πρώτης ανάγκης, που δεν διαφεύγουν κανένα μας σήμερα, είναι ανάγκη να υψωθώ το έθιμο επίπεδο του πολιτισμού μας. Για να γίνει αυτό χρειάζεται—μεταξύ των άλλων—αύξηση της αγροτικής και βιομηχανικής παραγωγής. (Η αύξηση μόνο του ενός από τα δυο αυτά σκέλη δεν μπορεί, για οικονομικούς λόγους, να σταθώ).

Η ατομική πρωτοβουλία εξήντησε ήδη τις δυνατότητές της και στα δυο αυτά

πεδία δραστηριότητας. Νέες γαίες δεν υπάρχουν για να αποδοθούν στην καλλιέργεια και η εγγώρια βιομηχανία κατασκευάζει όλα σχεδόν τα προϊόντα έσωτερικής καταναλώσεως που μπορεί κανείς να περιμένη από την ιδιωτική πρωτοβουλία. Σε πολλές περιπτώσεις είχαμε προπολεμικά κορεσμό βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

2) Μένει λοιπόν να διανοιχθώ νέο πεδίο εργασίας για τον περισσεύοντα πληθυσμό και την συνεχή του ανάπτυξη. Έδω είναι η ουσία του προβλήματος. Η διάνοιξη του νέου πεδίου εργασίας δεν μπορεί να γίνει με την ατομική πρωτοβουλία θά γίνει λοιπόν με δαπάνη έθνική. Η στιγμή, κατά την οποία το ιδιωτικό κεφάλαιο δεν μπορεί να διανοίξει το νέο πεδίο εργασίας που απαιτείται, έφθασε όχι μόνο σε μās όπου το ιδιωτικό κεφάλαιο είναι σχεδόν ανύπαρκτο, αλλά και σ'αυτές τις Η.Π.Α. Αυτή είναι η απάντηση προς τον C. Kellog από τον Lillenthal, πρόεδρο της επιτροπής των έργων του Τενεσσώ.

3) Έως τώρα προσπαθήσαμε να στηρίξουμε την παραγωγή σίτου και τη βιομηχανία μας στους ύψηλους δασμούς. Το είδος αυτό της υποστηρίξεως είχε δύο δυσάρεστα: α) στοιχίσε τεράστια ποσά στο καταναλωτικό κοινό· β) υψώνοντας το κόστος μās απέμεινε από τη διεθνή οικονομία. Τη μέθοδο αυτή θά την αντικαταστήσουμε κάνοντας μεγάλα έργα με την προστασία στη βάση της παραγωγής. Κάνοντας με έθνική δαπάνη τα μεγάλα έργα θά δώσουμε στην ιδιωτική πρωτοβουλία την ένεργεια και τα βασικά προϊόντα στο διεθνές κόστος. Αυτό θά στοιχίσει στο καταναλωτικό κοινό πολύ λιγώτερο από τη δασμολογική πολιτική. Και θά απαιτήσουμε τότε από την ιδιωτική πρωτοβουλία, να φθάσει στο διεθνές κόστος παραγωγής, αφού μάλιστα πληρώνει τόσο χαμηλότερα τη μονάδα εργασίας.

4) Όπως είπαμε αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής είναι αδύνατη, αν δεν αύξηση αντίστοιχα η γεωργική παραγωγή. Η τελευταία αυτή μπορεί να πραγματοποιηθώ κυρίως με άρδεύσεις, δηλαδή με ύδατοφράκτες. Η απαραίτητη όμως για

τη γεωργία κατασκευή των ύδατοφρακτών οδηγεί άμεσα στην ύδροηλεκτρική ένεργεια, όπου το μεγάλο κόστος είναι ο ύδατοφράκτης. Είναι δε εύτυχης σύμπτωση για μās ότι οι απαιτήσεις της γεωργίας (θέση ύδατοφρακτών) συμπίπτουν με τις απαιτήσεις της βιομηχανίας, δημογραφίας, συγκοινωνίας κλπ. Η προτίμηση λοιπόν της ύδροηλεκτρικής ένεργειας από τη θερμική, σχετίζεται μάλλον προς τις γενικές απαιτήσεις.

5) Οι πολιτικοί λόγοι, που επιβάλλουν την οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδος, είναι έξ'ισου ισχυροί, όπως και εκείνοι, που κατά καιρούς μās επέβαλαν τους πολέμους. Όταν η χώρα μας ήταν ακόμα μικρή, βρήκαμε όχι μόνο από δάνειο, αλλά και από δικά μας διαθέσιμα, ποσά σε συνάλλαγμα, και σε δραχμές ίσα με εκείνα, που τώρα χρειαζόμαστε για την οικονομική μας ανάπτυξη. Τώρα οι περιστάσεις είναι ασύγκριτα ευνοϊκότερες για την εξέυρωση αυτών των ποσών.

6) Η καταλληλότερη χρησιμοποίηση του έθνικού χρήματος και η καλύτερη κατεύθυνση της κρατικής πρωτοβουλίας δεν είναι να ιδρύσουν μικρές βιομηχανίες, τις οποίες θά μπορούσαν να ιδρύσουν οι ιδιώτες (και που πραγματικά είναι αποδοτικότερες σε προϊόντα σχετικά με το άκνητοποιημένο κεφάλαιο όπως αφήνουν να υπονοηθώ οι κ.κ. Κλ. Στυλιανίδης και Kellog)· δεν είναι δηλαδή να αντικαταστήσουν την ιδιωτική πρωτοβουλία και μάλιστα έδω στην Ελλάδα, αλλά να ανοίξουν νέα πεδία δράσεως στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Προπολεμικά δεν είχαμε κάρβουνο, σίδηρο, λιπάσματα και άλλα βασικά είδη άρκετά, γιατί είμαστε υποχρεωμένοι να κινούμεθα μέσα στα ποσά του διαθέσιμου συναλλάγματος. Αυτή η έλλειψη περιορίζει την ιδιωτική πρωτοβουλία. Το κράτος αίροντας αυτό το εμπόδιο αυξάνει το πεδίο δράσεως.

7) Το κύριο μας ζήτημα δεν είναι το έθνικό δίκτυο, δηλαδή η σύνδεση των κυρίων ύδροηλεκτρικών πηγών μεταξύ των και προς τα καταναλωτικά κέντρα. Το κύριο ζήτημα είναι η παροχή άφθονου και φτηνής ένεργειας και η ύδρευση των βιομηχανιών των βασικών προϊόντων

μεγάλης καταναλώσεως (σίδηρος, χάλυβας, σόδα, θεϊκόν όξύ,..). Μολαταύτα είναι χρήσιμο να μπι στο πρώτο μέρος του προγράμματος και ένα κομμάτι του έθνικού δικτύου για να αποκτήσουμε γνώμη σχετικά με την απόδοση του έθνικού δικτύου από την πείρα και από θεωρητικά προγνωστικά. Το πρώτο αυτό κομμάτι του έθνικού δικτύου δεν πρέπει να είναι τόσο μεγάλο ώστε να απορροφήση σημαντικά ποσά.

8) Πολλά στοιχεία μās κάμουν να σχηματίσουμε τη γνώμη, ότι αν χρησιμοποιήσουμε έδω από τα καλύτερα μηχανήματα και τους καλύτερους ξένους τεχνικούς οδηγούς, θά έχουμε ευνοϊκά αποτελέσματα σχετικά με το κόστος. Τα κυριώτερα από αυτά τα στοιχεία είναι ότι τα ύδροηλεκτρικά μας έργα δεν θά είναι από τα ακριβά—σχετικά με το κόστος ανά εγκαταστημένο χβ—και ότι η πείρα απέδειξε ότι οι Έλληνες τεχνίτες δεν υστερούν των ξένων. Οι πραγματικές καταστάσεις θά μās οδηγήσουν πιο σύστημα εκμεταλλεύσεως θά είναι πρακτικά ώφελιμότερο για μās, που να είναι όμως δυνατό να γίνει δεκτό και από εκείνους, που θά χορηγήσουν τα κεφάλαια.

Δεν αποκλείεται να ευσταθήσουν έδω βιομηχανίες παραρτήματα μεγάλων βιομηχανικών οίκων του έξωτερικού προσορισμένες να κάμουν έξαγωγή στην Έγγυς και Μέση Ανατολή. Ο φόβος της εκμεταλλεύσεως από το ξένο κεφάλαιο, που διατυπώνει ο κ. Στ., δεν πρέπει να μās έμποδίσω να επιτύχουμε το καλύτερο δυνατό, κνηγώντας το απόλυτα καλύτερο. Στις Η.Π.Α. δεν επικρατεί τώρα πνεύμα εκμεταλλεύσεως ή μονοπωλίων. Είναι έργο της έξωτερικής μας πολιτικής να έπωφεληθώ στο μέγιστο δυνατό βαθμό τόσο από την ευνοια της συμμαχικής κοινής γνώμης για την Ελλάδα, όσο και από την πάγκοινη σήμερα αναγνώριση από τους οικονομικούς και πολιτικούς κύκλους ότι για να υπάρξει ύγιης οικονομική ζωή στις Η.Π.Α. και στην Άγγλία, πρέπει να αναπτυχθώ οικονομικά οι καθυστερημένες χώρες.

9) Ελπίζω, ότι και συμφωνούντες με τη γνώμη του κ. Στ. τεχνικοί θά αναγνωρίσουν όπωσδήποτε, ότι για να απο-

δώσουν τὸ μέγιστον τόσο μιὰ δαπάνη γιὰ τὴν αὐξησὴ τῆς παραγωγῆς μας, ὅσο καὶ οἱ πηγὲς πλούτου ποὺ διαθέτουμε γιὰ ἐξιοποίησιν, εἶνε ἀνάγκη νὰ καταρτισθῇ ἓνα σχέδιον ἂν ὑπάρχει ἓνα τέτοιο σχέδιον καὶ ἔτσι μόνον μποροῦμε νὰ χρησιμοποιήσουμε κατὰ τὸν καλύτερον τρόπο καὶ τὴ δική μας δυναμικότητα, καὶ τὴ συμμαχικὴ ἐνίσχυση, τὰ δάνεια καὶ τὶς ἐπανορθώσεις.

Περιοριζόμενος στὶς οικονομικὰς αὐτὰς πόνον ἀπόψεις δὲν θέλω νὰ δώσω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν ὑπάρχουν καὶ ἐπιχειρήματα τεχνικὰ ἐναντίον τῶν καθαρὰ τεχνικῶν ἀπόψεων τοῦ κ. Στ., καίτοι δέχομαι πολλὰς ἀπὸ αὐτὰς κατ' ἀρχὴν ἀλλὰ νὰ κάμω σαφές, ὅτι τὸ πρόβλημα εἶνε καθαρὰ οἰκονομικὸ καὶ πηγάζει ἀπὸ σκέψεις πολιτικὰς. Εἶνε δηλαδὴ ἔργον τῶν πολιτικῶν νὰ βροῦν τὰ χρήματα καὶ τῶν τεχνικῶν—οἰκονομολόγων καὶ μηχανικῶν—νὰ τὰ βάλουν εἰς τὸ παραγωγικότερον σχέδιον. Πρὶν ὅμως φθάσω εἰς τὸ συμπέρασμα γιὰ τὸ καθαυτὸ ἔργον τῶν τεχνικῶν εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ θὰ συμπληρώσω ὅσα ἀνέφερα παραπάνω με μερικὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Lilienthal πρὸς τὸν Kellog :

—Ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐκτελοῦσιν τὰ ἔργα τοῦ Τενεσσί, ἀλλὰ τὰ ἐκρίνε ὡς ἀδύνατα.

—Ἡ καλύτερη ἀπάντησιν εἰς τὸν κ. Kellog εἶνε ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ ποὺ σφύζει τώρα εἰς τὴν περιοχὴ τοῦ Τενεσσί καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη ποὺ ἀπέκτησε τώρα ἐκεῖ ὁ πλῆθος εἰς τὸν ἑαυτὸ του μετὰ τὴν αὐξησὴ τῶν οἰκονομικῶν του δυνατοτήτων.

—Ἡ εἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ἡγεσία ἀμφισβητεῖται σήμερον ὄχι τόσο πολὺ μεταξὺ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, ὅσο μεταξὺ ἀνθρώπων δημοουργικῶν καὶ αἰσιοδόξων

καὶ ἄλλων διστακτικῶν ποὺ ἀφίουν τὸ κάθε τι εἰς τὴν τύχην του.

Ἔρχομαι τώρα νὰ συμπεράνω πῶς τίθεται τὸ ζήτημα γιὰ τοὺς τεχνικούς.

Α' Παραδεχόμεσθα ὡς ἀπόλυτη ἀνάγκη τὴν διάνοξιν νέων πεδίων ἐργασίας. Παραδεχόμεσθα, ὅτι πρέπει νὰ ἀναπτυχθοῦν οὐ σημαντικὸ βαθμὸ οἱ δυνατότητες γεωργικῆς συγχρόνως καὶ βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως· ὅτι ἐπίσης τώρα εἶνε ἡ εὐνοϊκώτερον στιγμή γιὰ νὰ βροῦμε τὰ ἀπαιτούμενα κεφάλαια. Αὐτὰ εἶνε ζητήματα πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ, ποὺ μποροῦν θεβαίως νὰ τὰ συζητήσων καὶ οἱ τεχνικοί, ὅχι ὅμως ὡς τεχνικοί, ἀλλὰ ὡς πολιτικοὶ ἢ οἰκονομολόγοι.

Β' Ζητεῖται ἀπὸ τοὺς τεχνικούς ἓνα σχέδιον ἀρχετὰ ἐλαστικόν, ποὺ νὰ ἐπιτρέπῃ συγκεκριμένως τὴν σύμμετρον ἐκτέλεσιν τῶν ἑξῆς :

- α) Ἀρδευσὴ ἢ ἀποστράγγισιν τῶν παραγωγικωτέρων ἐδαφῶν.
- β) Γενικὴ βελτίωσιν τῆς ἀγροτικῆς ἐκμεταλλεύσεως.
- γ) Παραγωγὴν ἀφθόνου καὶ φθηνῆς ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας.
- δ) Δημοιοργίαν τῶν βασικῶν βιομηχανικῶν μετὰ τὶς πλέον τελειοποιημένους ἐγκαταστάσεις.
- ε) Βελτίωσιν τῶν ἀπαραίτητων μέσων συγκοινωνίας καὶ μεταφορῶν.

Χρειαζόμεσθα δηλαδὴ τὴν καλύτερη λύσιν—ἢ εἰς τὴν χειρόστην περιπτώσιν τὴν ὀλιγότερον κακὴν λύσιν—ὄρισμένου προβλήματος καὶ ὄχι τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ὄρισμένο πρόγραμμα εἶνε λανθασμένον. Καὶ εἰς τὴν εὕρεσιν τῆς καλύτερης αὐτῆς λύσεως ἀσφαλῶς μπορεῖ νὰ συμβάλῃ ὁ κ. Στυλιανίδης, ἂν ἐργασθῇ πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν μετὰ τὴν πίστην τοῦ θέλοντος ὁπωσδήποτε νὰ ἐπιζήσῃ, γιὰτὶ γιὰ αὐτὸ περιήπου πρόκειται.

SUMNER WELLES

τ. Ὑπ. Ἐξωτερικῶν Ἡν. Πολιτ.

ΜΙΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ "ΟΡΓ. ΕΝ. ΕΘΝΩΝ,"

Μετὰ τὴν ἰδέαν πῶς τὰ βιομηχανοποιήσιμα μυστικά τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας βρίσκονται εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν κατοχὴν τριῶν κυβερνήσεων, μιὰ ἐπαρση γεννήθηκε ποὺ σκέπασε τὸν κόσμον μετὰ μιὰ ἀληθινὰ ὀνείρισμα ὑποφίας, φόβου καὶ ὑστερίας. Ἐνίσχυσε τὴν πεποίθησιν τῶν «ἀπομονωτικῶν» πῶς ἡ μόνη κατάλληλη πολιτικὴ γιὰ μᾶς εἶνε, ἀπορροιστικότερον ἐξοπλισμοὶ καὶ ἱμπεριαλιστικὴ ἐξάπλωσις. Καὶ τοῦτο ἔκαμε τοὺς ἰδεολόγους νὰ καταλήξουν εἰς τὸ συμπέρασμα πῶς ὅλες οἱ μεγάλες ἐπιτεθεῖς, οἱ ἀντιπροσωπευόμενες ἀπὸ τὴν συμφωνία εἰς τὴν ἑθνοὶν ἰδρύσασιν τὴν Ὀργάνωσιν τῶν Ἐνωμένων Ἐθνῶν, ἔπρεπε ἀμέσως νὰ πεταχθοῦν εἰς τὴν ἔσπερασμένην. Εἶνε πεπεισμένοι πῶς χωρὶς ἀναβολήν, ἓνα καινούργιον ἐκκίνημα πρέπει νὰ γίνῃ. Γιὰτὶ γιὰ τοὺς ἰδεολόγους ἓνα καινούργιον ἐκκίνημα εἶνε πάντα προτιμότερον ἀπὸ τὸ σκληρὸ μάχον.

Τὸν περασμένον Νοέμβριον ὁ καθηγητὴς Einstein, σὲ ἓνα τοῦ ἄρθρου, μᾶς ἔδωκε τὶς ἀριστικὰς καὶ κατεπιγούσας νοθεσίας του γιὰ τὴν ἀντιμετωπίσασιν αὐτοῦ τοῦ προβλήματος. Μετὰ τὴν λύσιν μου θὰ βρεθῶ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποκρούσω πολλὰς ἀπὸ τὶς νοθεσίας του. Καὶ πρέπει νὰ τὸ κάμω γιὰτὶ πιστεύω πῶς πολλοὶ ἄνθρωποι ποὺ ἀναγνωρίζουν τὸ κῆρος τοῦ καθηγητῆ Einstein σὲ ἐπιστημονικὰ ζητήματα, πρόθυμα θὰ πιστέψων πῶς εἶνε ἐξ ἴσου ἀρμόδιος ὁδηγὸς εἰς τὰ ζητήματα εἰς διεθνοῦς πολιτικῆς. Τὸ εἶναι ὁ καθηγητὴς Einstein προτείνει βρισκεται περιληπτικὰ ἀναπονεμένο εἰς τὸ ἀκόλουθον μέρος τοῦ ἄρθρου του :

Τὸ μυστικὸν τῆς βόμβας θάπρεπε νὰ παραδοθῇ εἰς μιὰ παγκόσμιον κυβέρνησιν ποὺ θὰ ἰδρῆται ἀπὸ τὶς Ἐνωμένους Πολιτείας τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως καὶ τὴν Μεγάλην Βρετανίαν, τὶς μόνους τρεῖς δυνάμεις μετὰ μεγάλην στρατιωτικὴν ἰσχύην. Καὶ οἱ τρεῖς τοὺς θὰ ἔπρεπε νὰ ἐμπιστευτοῦν αὐτὴν τὴν παγκόσμιον κυβέρνησιν ἢ τὴν στρατιωτικὴν τὸς δυνάμειν.

Ἀφοῦ οἱ Η.Η. καὶ ἡ Μ.Β. ἔχουν τὸ μυστικὸν τῆς ἀτομικῆς βόμβας καὶ ἡ Σ.Ε. δὲν τὸ ἔχει, θὰ ἔπρεπε νὰ προσκαλέσων τὴν Σ.Ε. νὰ προπαρασκευάσῃ ἓνα πρῶτον σχέδιον γιὰ τὸ σύνταγμα τῆς προτεινόμενης οἰκουμένης κυβερνήσεως.

Καὶ ἀφοῦ οἱ τρεῖς μεγάλες δυνάμεις θὰ ἔχων οἰοθετηθῇ ἓνα σύνταγμα, τὰ μικρότερα ἔθνη θὰ ἔπρεπε νὰ κληθοῦν νὰ προσχωρήσων αὐτῷ... Ἀλλὰ οἱ Τρεῖς Μεγάλοι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀρνηθῶσων τὴν οἰκουμένην κυβέρνησιν, ἀνεξάρτητα μετὰ τὴν ἂν τὰ μικρότερα ἔθνη προσχωρήσων ἢ ὄχι.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ καθηγητῆ Einstein ἡ λύσιν εἶνε τόσο ἀπλή, ὅσο μᾶς τὴν ἐκθέτει. Ἐγὼ ὅμως εἶμαι πεπεισμένος πῶς τὸ ἐπι-

τετικὸν ἐνός τέτοιου σκοποῦ τὴν παροῦσα στιγμή εἶνε ἀπόλυτον ἀκατόρθωτον. Ἡ ἰδέα τοῦ προτάσεται πάντων εἰς τὴν ὑπόθεσιν πῶς ἡ Σοβιετικὴ κυβέρνησιν θὰ συμφωνήσῃ γιὰ μιὰ παγκόσμιον διακυβέρνησιν, μετὰ ἐξουσίαν «πάνω εἰς τὰ στρατιωτικὰ ζητήματα», προβλέποντας πῶς ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησιν θὰ προπαρασκευάσῃ τὸ πρῶτον σχέδιον αὐτοῦ τοῦ συντάγματος.

Εἶνε ἐνδιαφέρον νὰ φιλοσοφήσῃ κανένας πάντων εἰς τὴν φύσιν τοῦ σχεδίου τοῦ συντάγματος ποὺ ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησιν θὰ προπαρασκευάσῃ.

Μπορῶ νὰ φαντασθῶ πῶς ἡ Σοβ. Ἐνωσιν σημαίνει νὰ μπει εἰς μιὰ παγκόσμιον κυβέρνησιν, ἂν τὸ σύνταγμα αὐτῆς θὰ πρόβλεπε γιὰ μιὰ Παγκόσμιον Ἐνωσιν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατικῶν, μετὰ πρωτεύουσάν τῆς τὴ Μόσχαν. Δὲν μπορῶ νὰ φαντασθῶ πῶς ἡ Σ.Ε. θὰ συμφωνήσῃ εἰς μιὰ παγκόσμιον κυβέρνησιν πάντων εἰς ὅποιονδήποτε ἄλλῃ βάσιν.

Καμιά παγκόσμιον κυβέρνησιν, τοῦ χαρακτῆρος ποὺ πρόβλεπε ὁ καθηγητὴς Einstein, δὲν μπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ ἂν δὲν ἀσκει πλήρη ἐλεγχον εἰς τοὺς ἐξοπλισμοὺς καθεμιάς ἀπὸ τὶς συμμετέχουσας χώρας καὶ ἂν δὲ θελήσῃ καθεμὲν ἔθνος νὰ ἀνοίξῃ καθεμὲν γωνίαν τοῦ ἐδάφους του καὶ καθένας ἀπὸ τὰ ἐργαστήρια καὶ τὰ ἐργαστήρια του, εἰς μιὰ συνεχῆ διεθνή παρακολούθησιν. Καὶ ἐξ ἴσου, ἂν καθεμὲν μιὰ ἀπὸ τὶς συμμετέχουσας χώρας δὲν θελήσῃ νὰ θέσῃ ὑπὸ ἀσχυρὸν ἐλεγχον καθεμὲν κυβερνητικὴν λειτουργίαν, ποὺ θὰ περιλαμβάνῃ καὶ τὴν πορεία τῆς, τότε εἰς τὴν ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν ζητήματα, ὅσο καὶ εἰς τὴν οἰκονομικὰ.

Μ' ἓνα τέτοιο ὅμως ἀναγκαστὸν ἔργον εἰς τὴν ἀπόδοσιν, ἐπιπλέον τὸ σημερινὸν σύστημα τῆς Σοβ. Ἐνώσεως καταστρέφεται. Χωρὶς ἀμφιβολίαν ἡ Σοβ. Ἐνωσιν δὲν θὰ συμμετάσχει εἰς καμιά παγκόσμιον κυβέρνησιν, ἐκτός ἂν ἔχει ἰδρῆται μετὰ τὸν τρόπο ὅσως νὰ ἀποκλείῃ τὴν πιθανότητα νὰ ἐξασθενήσῃ τὸν δικὸν τῆς ἐλεγχον εἰς τὴν ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν τῆς πολιτικῆν. Καὶ εἶνε παράλογον νὰ παραδεχθῇ κανεὶς πῶς, εἴτε ὁ Ἀμερικανικὸς, εἴτε ὁ Βρετανικὸς λαὸς θὰ θελήσῃ νὰ συμμετάσχει εἰς ὅποιονδήποτε Παγκόσμιον Ἐνωσιν ποὺ ἀναπόφευκτα, θὰ καταστρέφῃ τὶς ἀγαπημένους τοὺς ἀρχὰς τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας.

Τὸ μεγαλύτερον λάθος ἐγκτεῖται εἰς τὴν ἰσχυρισμὸν τοῦ καθηγητῆ Einstein ὅτι, «ἐγκαθιδρύσοντας μιὰ παγκόσμιον ὀργάνωσιν, μετὰ ἀποκλειστικὰ δικαιώματα εἰς τὰ στρατιωτικὰ ζητήματα, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀλλάξωμε τὴν διεθνή ἀσχυρῶσιν τῶν τριῶν μεγάλων δυνάμεων». Αὐτὸ τὸ βλέπω ὡς ὀλοκληρωτικὸν ἀκατόρθωτον, εἰς τὴν ὅταν εἶνε δυνατόν δηλαδὴ, γιὰ τοὺς σκοποὺς τοὺς ὅποιους ἀποβλέπει, νὰ πετύχῃ καμιά φορὰ εἰς τὸ νὰ ἐπινοήσῃ «μεθόδους γιὰ τὶς διαφορὰς

διαρθρώσεις, που να προσαρμόζονται σε μία από κοινού συνεργασία».

Ο καθηγητής Einstein δηλώνει πως η παγκόσμια κυβέρνηση του θα έπρεπε να έχει «την δύναμη να παρεμβείνει στις χώρες όπου μία μειονότητα καταπιέζει την πλειονότητα και δημιουργεί ένεκα τούτου το είδος εκείνο της άβεβαιότητας που οδηγεί προς τον πόλεμο». Παραδέχεται πως στη Σοβ. Ένωση η μειονότητα κυβερνάει, επιμένει όμως πως αν είχε γεννηθεί πρώτος θα μπορούσε να είχε «προσαρμόσει» τον εαυτό του σ' αυτή την κατάσταση.

«Αν καταλαβαίνομε όρθα αυτή την άποψη, η διακυβέρνηση από την μειονότητα θα πρέπει να θεωρηθεί άδικη στη περίπτωση κάθε έθνους, εκτός από τη Σοβ. Ένωση. Στην προτεινόμενη απ' αυτόν παγκόσμια διακυβέρνηση θα έπρεπε να παραχωρηθεί λοιπόν το δικαίωμα να παρεμβείνει σε κάθε χώρα, με τον σκοπό να αποκαταστήσει εκεί μία τέτοια μορφή κυβέρνησης σαν κι' αυτή που οι κυριαρχούσες δυνάμεις μέσα στη παγκόσμια κυβέρνηση θεωρούν επιθυμητή, με την εξαίρεση όμως της Σοβ. Ένωσης».

Το ζήτημα εμφανίζεται ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που σήμερα αντιμετωπίζουν οι λαοί που αγαπούν την ελευθερία. Θα δεχθούν λαοί, σαν τους αγγλόφωνους οποιαδήποτε μορφή παγκόσμιας τάξης που παραχωρεί σε μία ξένη και ανώτερη δύναμη την εξουσία να καθορίσει πως θα πρέπει να κυβερνηθούν, ως κοινό βαθμό ή άτομική τους ελευθερία να περιοριστεί και αν οι ήφροι των δίστασμένων μειονοτήτων ή πλειοψηφιών πρέπει να ακολουθούν; Μία επέμβαση, σαν κι' αυτή που προτείνει ο καθηγητής Einstein, θα έπρεπε να υποτάξει τα έθνη του κόσμου σε μία δικτατορία άσκοπης από τους Τρεις Μεγάλους, με άλλους τους άλλους λαούς σαν τσπενοδες δούλους. Δεν μπορεί να δημιουργηθεί ελεύθερος κόσμος πάνω σε μία τέτοια θεωρία. Και για να προλάβουμε άκριβως την εγκαθίδρυση ενός τέτοιου κόσμου μόλις πριν λίγο αγωνιστήκαμε σε ένα πόλεμο.

Εάν στην 'Οργάνωση Ένωμένων Έθνών η εξουσία των κορώσεων για κάθε παραβίαση της ελευθερίας των ατόμων ήθελε παραμείνει αποκλειστικά στα χέρια της 'Ολομέλειας, όπου τα μικρότερα έθνη διαθέτουν μία μεγάλη πλειονοψηφία και όχι στο Συμβούλιο Ασφαλείας, το οποίο ελέγχεται από τις μεγαλύτερες δυνάμεις, ο κίνδυνος πως μία τέτοια παρέμβαση θα μπορούσε να εξασκηθεί για το αποκλειστικό συμφέρον των τριών μεγαλύτερων δυνάμεων, ή για οποιαδήποτε απ' αυτές, θα μπορούσε να αποφευχθεί.

Εκείνοι που έχουν ένα μέρος στη προπαρασκευή της συμφωνίας για το Χάρτη των Ένωμένων Έθνών, αναγνωρίζουν το σύγχρονο θαύμα, που η δημιουργία του 'Οργανισμού των Ένωμένων Έθνών συνεπάγεται. Γιατί μπήκαν σε δοκιμασία οι προλήψεις, οι εγωιστικές φιλοδοξίες και όχι σπάνια, οι τυφλές όψεις, κάπου 50 λαών. Όλες αυτές οι συγκρούμενες απόψεις τελικά συμβιβάστηκαν. Και έτσι

τέλος ο μηχανισμός μιας διεθνούς οργάνωσης κατασκευάστηκε.

Ο μηχανισμός μπορεί να δουλέψει, όπως εσώπησε και αν είναι οι εξελίξεις στο πεδίο της επιστήμης, αν οι λαοί του κόσμου είναι αποφασισμένοι πως δεν θ' άποτύχει.

Καμιά κυβέρνηση και ελάχιστα άτομα, θα προσβλέψουν προς το Χάρτη των Ένωμένων Έθνών ως ικανοποιητικό. Η μεγάλη πλειονότητα έχει την σταθερή ελπίδα πως αν διατηρηθεί η ειρήνη τα πρώτα χρόνια της μεταβατικής περιόδου μετά τον πόλεμο, ο Χάρτης των Ένωμένων Έθνών μπορεί βαθμιδών να βελτιωθεί, έτσι ώστε η 'Οργάνωση των Ένωμένων Έθνών να γίνει ακόμα περισσότερο μία όμοσπονδιακή κυβέρνηση του κόσμου και, ακόμα, πραγματικότερα, ένα όργανο για την διεθνή δημοκρατία.

Εγώ ο ίδιος σθεναρά πιστεύω πως ο σκοπός προς τον οποίον τα έθνη πρέπει να κινηθούν, είναι η τελική εγκαθίδρυση, με την 'Οργάνωση των Ένωμένων Έθνών, μιας όμοσπονδιακής παγκόσμιας κυβέρνησης, βασισμένης στο νόμο και αντιπροσωπευτικής των αληθινών αρχών της διεθνούς δημοκρατίας. Αλλά ο τρόπος με τον οποίον αυτός ο σκοπός μπορεί περισσότερο σίγουρα και περισσότερο γρήγορα να κατορθωθεί είναι να θεμελιωθεί, όχι στα προτεινόμενα από τον καθηγητή Einstein, αλλά μάλλον σε τούτη την συμβουλή του γεροστιαστή Hatch: «Φοβόμαστε να χρησιμοποιήσουμε τον μηχανισμό που τώρα έχουμε, βελτιώνοντας τον όσο καλύτερα μπορούμε, καθώς προοδεύουμε προς τον έσχατο μας σκοπό, το πλήρη, σλό τον κόσμο, εκτεινόμενοι κανόνα δικαίου, αντί του κανόνα της δύναμης».

Ο καθηγητής Einstein λέει: «Εισιμό το ότι υπάρχουν πρόσωπα που ενοούν μία βαθμιαία προσέγγιση προς την παγκόσμια διακυβέρνηση, ακόμα και αν την επιδοκιμάζουν σαν έσχατο σκοπό. Ο φόβος στο σίγαλό περπάτημα, μία φορά κάθε τόσο, με την ελπίδα να φτάσουμε τον έσχατο αυτό σκοπό, είναι ότι, ενώ θα βηματίζουμε, θα εξακολουθούμε να κρατάμε το μυστικό της βόμβας. Τούτο από εαυτό του δημιουργεί φόβο και ύποψια, με συνέπεια πως οι σχέσεις των αντιπάλων κυριαρχιών χειροτερεύουν επικίνδυνα. Έτσι, ενώ πρόσωπα που βηματίζουν κάποτε, μπορεί να νομίζουν πως πλησιάζουν την παγκόσμια ειρήνη, πραγματικά συμβάλλουν, με το άργό τους βήμα, στο φάσημο του πολέμου».

Εκείνο που φαίνεται να παραβλέπει ο καθηγητής Einstein, είναι μία ολοκληρωτική αδυναμία στο να γίνει ότι κάποτε άλλο, παρά άργη κίνηση, μέχρις ότου οι φόβοι και οι ύποψιες που υφίστανται τελειώσουν. Πώς είναι δυνατό να τελειώσουν, ώστε όλα τα έθνη, και ιδιαίτερα οι Τρεις Μεγάλοι, να συνεργαστούν μέσα στην 'Οργάνωση των Ένωμένων Έθνών και έτσι λίγο - λίγο να ανακαλύψουν, από πραγματική απόδειξη, πως δεν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για τους φόβους και τις ύποψιες;

Οι διεθνείς σχέσεις μεγάλως χειροτέρεψαν από την ημέρα της νίκης στην Άπω Ανα-

Α. Γ. ΤΣΟΠΑΝΑΚΗ
Υφ. Παν. Θεσσαλονίκης

ΤΟ ΒΑΤΙΚΑΝΟ ΣΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

Σ' ένα περασμένο άρθρο στη «Δημ. Έπ.» μιλώντας γενικά για τις σχέσεις μας με την Ιταλία σημειώσαμε ότι έπρεπε να μεταβιβαστούμε στο Έλληνικό Κράτος «κάθε περιουσία κι έπαιροη που το Βατικανό άποχτησε (στα Δωδεκάνησα) χάρι στην Ιταλική Κυβέρνηση».

Οι περισσότεροι Έλληνες, άσφαλώς κι' άρκετοι από τους υπεύθυνους, δεν ξέρουν τί αντιπροσωπεύει πραγματικά το Βατικανό σήμερα στα Δωδεκάνησα και κυλό είναι να δώσουμε με συντομία μερικά σημεία που έχουμε ύπόψη μας για να τάχουν μπροστά τους οι αντίπροσωποι μας στις συνθήκες ειρήνης με την Ιταλία.*

Το Βατικανό δεν είναι βέβαια ούτε έχθρικό ούτε ήττημένο κράτος, η παρουσία του όμως κι' ή ανάπτυξη του στα νησιά μας ύπηρεξε το παράλληλο αποτέλεσμα της παρουσίας και κυριαρχίας των Ιταλών άπαντα σ' αυτά. Χωρίς την Ιταλική κυριαρχία, μάλιστα τη φασιστική, ή θέση του θα ήταν περιορισμένη, όπως ήταν ίσαμε τα 1923 και δεν θ' άξιζε να γίνεται λόγος.

Μία τέτοια συνάφηση που είναι αναμφισβήτητη, μάς οδηγεί στο προφανές συμπέρασμα ότι όλα τα δικαιώματα που παραχωρήθηκαν προς όφελος τρίτων από την άσκηση βίας ενός πρώην έχθρικού κράτους μεταβιβάζονται αυτόματα στους δικαιούχους όταν πάψη να ύφίσταται ή βία. Και δικαιούχοι σ' αυτή την περίπτωση είναι το Έλληνικό Κράτος κι' ο Δωδεκανησιακός λαός.

***

* Οι συγκεκριμένες πληροφορίες άφορούν τη Ρόδο, γιατί εκεί βάρυνη ή καθολική προπαγάνδα. Πολύ λιγότερα έγιναν στην Κω κι' άλλοι Πάντως έδω τίθεται το ζήτημα σαν ζήτημα αρχής.

τολή 'Ο πρωταρχικός λόγος έγκειται στο γεγονός πως καμιά οργάνωση δεν λειτουργούσε μέχρι τότε, με την όποιαν οι λαοί και οι κυβερνήσεις θα μπορούσαν να συνεργαστούν.

Εάν ή 'Οργάνωση των Ένωμένων Έθνών λειτουργούσε πραγματικά πριν από τη νίκη στην Ερώπη, ή παρούσα άνωμαλία θα μπορούσε αναντίρρητα να είχε άποφευχθεί. Η μόνη πραγματική ελπίδα που ή ανθρώπινητα σήμερα διαθέτει έγκειται στον 'Οργανισμό των Ένωμένων Έθνών και στη θέληση και ικανότητα των κυβερνήσεων να τον θέσουν σε λειτουργία. Τα χρόνια του πολέμου μάς έδειξαν πως όταν οι κυβερνήσεις βρισκονται στην άνάγκη να συνεργαστούν, ή να άντιμετωπήσουν την έξορθένηση, μπορούν να συμφωνήσουν.

Εάν ή 'Οργάνωση των Ένωμένων Έθνών χρησιμοποιηθεί τώρα, από όλες τις συμμετέχουσες χώρες, στην ολοκληρωτική της έκταση, μπορεί να θέσει σε θεμέλια γάλο την παγκό-

Στα Δωδεκάνησα δεν έμειναν καθολικοί από την Ιπποτική εποχή, όπως π. χ. στις Κυκλάδες από τη Φραγκοκρατία. Μόνο στην πόλη Ρόδο—στη Χώρα—ύπηρεχαν στα 1912 έλάχιστες οικογένειες καθολικών (φραγκολεβαντινών) όχι περισσότερες από 15. Γι' αυτός ύπηρεξε μία μικρή καθολική εκκλησία, ή Santa Maria delle Grazie.

Η καθολική προπαγάνδα έξυπνηρίότητα ίσαμε τα 1923 μ' ένα γαλλικό σχολείο δημοτικό με μέση έμπορική σχολή στην όποία φοιτούσαν πολλά έβραίοπούλα, λίγα τουρκάκια κι' έλληνοπούλα. Λίγοι μοναχοί Γάλλοι φραγκισκανοί, και λίγες ίδελφές γαλλίδες επίσης που διηύθυναν ένα Άσυλο για μικρά παιδιά στην Άκαντία της Ρόδου. Δεν μπορούμε να πούμε ότι έκαμαν ένοχλητική προπαγάνδα. Ίσως μάλιστα θα μπορούσαμε ν' άναγνωρίσουμε ότι βοήθησαν κάπως την πνευματική άφύπνιση του τόπου, που την έξυπνηρίοσε πιά, γεναία, από τη δική μας πλευρά το Βενετόκλειο Γυμνάσιο της Ρόδου.

Με τη συνθήκη της Λωζάνης όμως, που συμπίεται με την πρώτη χρονιά της άνόδου του φασισμού στην έξουσία και τον καθορισμό της άυτοκρατορικής του πολιτικής, ή θέση του Βατικανού αλλάζει:

Αντικαταστάθηκαν στα 1924 οι Γάλλοι freres από Ιταλούς μοναχούς, πολυάριθμους, φασιστάδες, ύπηρετες του φασισμού στον Ιμπεριαλισμό του, πολύ πριν γίνη ή συμφωνία του Άατερανού (1929).

Παράλληλα ή Ιταλική Διοίκηση άπαλοτριώνοντας διάφορα κτήματα και οικόπεδα Έλλήνων έχτισε για το Βατικανό θουμάσια κι' έπιβλητικά οικόδομηματα: Ένα ύπέροχο μοναστήρι σχολείο θηλέων· οικότροφείο (R. Scuola femminile) σε μία δεσπόζουσα θέση

σμα άνοικοδόμηση, για την ανθρώπινη πρόοδο και για την ειρήνη άνάμεσα στα έθνη. Έά, την εγκαταλείφουμε χωρίς μία δοκιμή, έσκερμένα πετάμε το μόνο όργανο που σήμερα ύπάρχει, με το όποιο ακόμα οι σκοποί μπορούν να εξασφαλιστούν. Μ' όλο τούτο ο καθηγητής Einstein σονισά, από το μεγάλο και σημαντικό συμπληρωμένο κατόρθωμα, ο Χάρτης των Ένωμένων Έθνών, να πεταχτεί και οι κυβερνήσεις του κόσμου να δοκιμάσουν στη θέση του, την σγικακάθησε 51 έθνών για μία μορφή παγκόσμιας κυβέρνησης, για την όποια μπορούμε να είμαστε δίλιστα βέβαιοι πως οι λαοί των Ένωμένων Πολιτειών, της Μεγάλης Βρετανίας και της Σοβιετικής Ένωσης δεν μπορούν να συμφωνήσουν.

Αν οι λαοί της γης εγκαταλείψουν ήμερι την 'Οργάνωση των Ένωμένων Έθνών θα περάσουν στο χάος χωρίς έλπίδα. Γιατί εκτός από χάος, νέα έμπιστοσύνη δεν πρόκειται να άναστήλει.

στην πόλη Ρόδο, ένα επιβλητικότερο μοναστήρι-σχολείο άρρένων (R. Scuola Maschile) μέσα στο κέντρο της καινούργιας πόλης Ρόδου, κοντά στην παλιά σχολή των Γάλλων freres' έμεγάλωσαν τις έγκρατασίες του 'Ασούλου της 'Ακαντιάς, πήραν υπό τη διεύθυνσή τους το καινούργιο και μεγάλο νοσοκομείο που χτίστηκε κοντά στο καλιό τουρκικό, έστισαν ένα μοναστήρι στην κορυφή του Φιλιέρημου, άπάνω στον αρχαιολογικό χώρο που άποτελούσε την άκρόπολη της αρχαίας 'Ιαλύσου. Τέλος μπροστά στην είσοδο του λιμανιού της Ρόδου, άπάνω στην καρδιά των Δωδεκανήσων έχτισαν έναν μητροπολιτικό ναό με οικήματα συνεχόμενα για τον 'Αρχιεπίσκοπο, γιατί τώρα πιά οι 'Ιταλοί-καθολικοί είχαν πληθύνει πολύ κι' η Santa Maria delle Grazie ήταν πολύ μικρή. 5000 τουλάχιστο καθολικοί βρισκόνταν στη Ρόδο στην άρχή του πολέμου. Κι' ο 'Αρχιεπίσκοπος ήταν πιά άπαραίτητος. Και το ψηλό βενετσιάνικο καμπαναριόό θύμιζε την 'Ιταλική και την παπική κυριαρχία. Χτίστηκαν κι' άλλες έκκλησιές στα 1937 (του S. Francesco κ.ά.).

Όλες αυτές οι οικοδομές χτίστηκαν με την έξειτελιστικά πληρωμένη εργασία των έντοπιών άπάνω σε οικόπεδα που άπαλλοτριώθηκαν διά της βίας.

Η νομική κυριότητα αυτών των κτησμάτων άνήκε στο κράτος καθώς φαίνεται, γιατί τά πολιτικά τουλάχιστο οικόδομήματα (σχολεία, νοσοκομεία, άσυλα) είχαν στις έπιγραφές τους το χαρακτηριστικό R=Regio, βασιλικός, που για τους 'Ιταλούς σημαίνει κρατικός.

***

Με την άφιξη του De Vecchi στη Ρόδο στο τέλος του 1936, γι' άντικατάσταση του προηγούμενου Διοικητή Mario Lago, (που συμπτωματικά ήταν φιλοκαθολικός), το Βατικανό φαίνεται πως άποξενώθηκε όλοένα από κάθε δικαίωμα ιδιοκτησίας ή διαχείρισης των διαφόρων ιδρυμάτων, σχολείων, νοσοκομείων κλπ.

Κι' έχουμε μια σπουδαία άπόδειξη γι' αυτό: Τις πρώτες μέρες του Μαΐου 1945, λίγες μέρες πριν άπ' την άπελευθέρωση των νησιών και την έπίσκεψη του Μ. 'Αντιβασιλέα, ο τελευταίος 'Ιταλός πολιτικός Διοικητής Fattali (στρατιωτικός διοικητής ήταν Γερμανός

τότε), που οι δικοί μας Δωδεκανήσιοι τον χαρακτηρίζουν σαν έναν έξυπνότατο και διορατικώτατο 'Ιταλό, έκαμε μιá εικονική πούληση όλων των οικόδομών και των έγκρατασιών στο Βατικανό αντί του γελοίου ποσού των 4,5 εκ. πληθωρικών λιρετών, όταν ένα κιλό σůκα πουλιόταν 2500 λιρέτες στη Ρόδο, τότε στην περίοδο της μεγάλης πείνας.

Είπε φανερό πως δεν θά πουλούσε ο έκπρόσωπος της 'Ιταλικής Κυβέρνησης, αν δεν ήταν ο νόμιμος κύριος. Μάλιστα η πούληση έγινε τόσο βιαστική, ώστε δεν πρόφτασαν—λέγεται—να κάμουν τη μεταβίβαση των τίτλων στο κτηματολόγιο, και χωρίς αυτό το στοιχείο κάθε άγοραπωλησία είναι άκυρη.

Ο πονηρός 'Ιταλός πρόβλεπε την τύχη των νησιών κι' ήθελε να περιώση για το Βατικανό όλην αυτή την περιουσία που ήξερε πως άνήκε στο 'Ελλ. Έθνος.

***

Χρειάζεται λοιπόν, στη σηζήτηση Ειρήνης με την 'Ιταλία να περιληφθί και το ζήτημα αυτό που είχε πάρα πολύ σημαντικό για τη μελλοντική εϋημερία και πνευματική άνάπτυξη του Δωδεκανησιακού πληθυσμού.

Το αίτημα του πληθυσμού των Δωδεκανήσων, που είχε κι' αίτημα του 'Ελληνισμού, συνοψίζεται ως έξης: Να φύγουν όλοι οι καθολικοί (που είναι όλοι σχεδόν κι' 'Ιταλοί), από τα Δωδεκάνησα. Να φύνη μαζί τους κι' η καθολική δραστηριότητα, όπωσδήποτε κι' εκδηλώνεται. Άν το τελευταίο αυτό είχε άδύνατο, το Βατικανό να περιορισθί στη δύναμη και τα πρόσωπα που είχε στα 1912 όταν πρωτοήρθαν οι 'Ιταλοί. Αυτό είναι το τελευταίο όριο παραχωρήσεων. Πέρ' άπ' αυτό θ' αντιδράσουν οι Δωδεκανήσιοι και θά προβοϋν σε πράξεις βίας.

Η πείρα αλώνων που το Βατικανό έχει συγκεντρώσει, ή βαθεία γνωριμία των ανθρώπων και των καταστάσεων, οι νέες πολιτικές έξειλίξεις που προσεγγίζουν περισσότερο τους μεσογειακούς λαούς, θά καταστήσουν, έλπίζουμε, εϋκολότερες τις λεπτές αυτές συννεοήσεις που θά γίνουν ανάμεσα στην 'Ελληνική Κυβέρνηση, την 'Ιταλική και το Βατικανό.

J. L. GARVIN

ΙΔΕΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ για την ένωση των άγγλοφώνων λαών

Όσο οι διαφορές με τη Μόσχα είναι περίπλοκες και όξεις, ή Μ. Βρετανία και ή 'Αμερική θρήκαν άναγκαίο να κάμουν μιá κοινή διαμαρτηρία έναντίον κάθε άυθέρετης πολιτικής που ενεργεί με τετελεσμένα γεγονότα. Η νέα σύγκλιση του Συμβουλίου 'Ασφαλείας στη Νέα 'Υόρκη, μπορεί να έχει μιá άποφασιστική σημασία για τις άρχές και την εφαρμογή του Παγκόσμιου Χάρτη.

Στο μεταξύ, μέσα σε λίγες μέρες, ο κ. Τσώρτσιλ έξειπλήρωσε τις περισσότερες από τις υποχρεώσεις του στις 'Ηνωμένες Πολιτείες. Η άξίωση και ή έκκλησή του είχε κύριο περιεχόμενο μιá στενότερη συμφωνία μεταξύ των άγγλόφωνων λαών, που πραγματοποιείται κι' όλας, κάτω από την διαρκή πίεση των γεγονότων. Δεν υπάρχει προηγούμενο για τους θαυμάσιους, μιá προκλητικούς και που συζητήθηκαν άγρίως, λόγους του. Είπωμένοι στην 'Αμερική από έναν άγγλο πολιτικό, που αυτή τη στιγμή δεν βρίσκεται στην έξουσία και φτάνοντας από κεί σόλο τον κόσμο, δείχνουν όλη την δύναμη που μπορεί να άσκήσει με την ιστορική του προσωπικότητα και φωνή ένας μόνος άνθρωπος.

Μίλησε όμως για δυό σπουδαιότατα θέματα. Η σωστή εκτίμηση του καθενός μπερδεύτηκε από το άλλο κι' έτσι το σημαντικότερο από τά δυό κίνησε λιγότερο την προσοχή. Έκείνο που σήκωσε την θέλλα των συγκρουομένων γωμών ήταν οι φανερές, άλλα εξαιρετικά παρεξηγημένες, προτάσεις του, για ένα δυτικό μπλόκ ή συμμαχία, με σκοπό να άναχαιτήσει την Ρωσία και να σταθεροποιήσει τον κόσμο. Άλλά ή σοβιετική πολιτική και το σύστημα, μοροϋν να άναλυθοϋν πιό έρευνητικά, στα έπακόλουθα. Έκείνο που ζωηρά ζητιέται από δώ και πέρα είναι μιá πλήρης κατανόηση των σχέσεων των άγγλοφώνων λαών.

Δεν υπάρχει άπάντηση όταν ο κ. Τσώρτσιλ δηλώνει: «Μιλώ για τον έαυτό μου». Κανένας άλλος άνθρωπος, από

όσους σήμερα ζοϋν, δεν έχει περισσότερο αυτό το δικαίωμα. Και κανένας δεν μπορεί να το μεταχειριστεί όπως αυτός. Όχι λίγοι από τους πιστούς φίλους του υποστηρίζουν πως θά άσκούσε ακόμα περισσότερη έπιρροή στη Βουλή των Κοινοτήτων, στο έθνος και στις παγκόσμιες υποθέσεις, αν άποδεσμεϋόνταν από την άρχηγία του κόμματός του και φύλαγε την μεγαλοφύια του, για άνώτερα προβλήματα. Είπε πεπεισμένος, πως χωρίς «άδελφικό συνεταιρισμό» μεταξύ της 'Αμερικής και της Βρετανικής Συμπολιτείας, μιá διαρκή ειρήνη δεν μπορεί να κρατηθεί, ούτε ή έξουσία των 'Ενωμένων 'Εθνών να εγκαθιδρωθεί. Και προλέγει ακόμα, πως χωρίς τους ίδιους σωτήριους όρους, κι' αυτός ο δυτικός πολιτισμός δεν μπορεί να προφυλαχτεί από το προπαγανδιστικό και επιθετικό σύστημα ενός αντίθετου τύπου. Έξορκίζει τους άγγλόφωνους λαούς, εκτιμώντας όλα αυτά για τά όποια άγωνίστηκαν και έλπίζουν, να «παραμείνουν ένωμένοι». Τέλος, οι εκκλήσεις του αυτές, μίλησαν στο κοινό ένστικτο του άμερικανικού λαού, έσο βαθεία το έπεζήτησε. Ο άμερικανικός λαός και οι πολιτικοί των δυό κομμάτων του, όπως και ο κ. Τσώρτσιλ, «άποκροϋουν» κατηγορηματικά την υποβολή, πως ο πόλεμος με την Ρωσία είναι, τελικά, άναπόφευκτος. Είπε όμως άποφασισμένοι να άσκήσουν την προσδοκώμενη έπιρροή τους στη διαμόρφωση των ανθρώπινων πεπρωμένων για να κάμουν την 'Οργάνωση των 'Ενωμένων 'Εθνών αντίξια στον τίτλο της και στις άρχές του Καταστατικού της Χάρτη.

Ο γεροισιαστής Βάντενμπεργκ, με τον τελευταίο του λόγο, έξέφρασε θαυμάσια την δύναμη και την πίστη αυτού του αισθήματος. Ο ίκανός και διακεκριμένος αυτός άνθρωπος, έχει γίνει, στα ζητήματα της έξωτερικής πολιτικής, ο αντιπρόσωπος του Ρεπουμπλικανικού κόμματος, που άναμένεται να κερδίσει τις προ-

σεχει; έκλογες. Αλλά δεν είναι αιχμάλωτος στο κόμμα ή στο πάθος του. Γύρισε από την πρώτη σύνοδο των Ένωμένων Έθνών, στο Λονδίνο, με την σταθερή γνώμη πως οι αντιπρόσωποι των Σοβιετ θα επιζητήσουν ξεκαμμένα να μετατρέψουν, ακόμα και την νέα οργάνωση της Ειρήνης, σε ένα άλλο όργανο επίθεσης. Τα σχόλιά του πάνω αυτό το παραξενο θέμα είναι διδακτικά για τον Βρετανικό λαό, όσο και για τον Αμερικανικό. Ρίχνουν φως στο πραγματικό βάθος του ζητήματος κατά την παρούσα φάση του.

Παρά την «τετράγωνη» στάση του κ. Μπέβιν, υπάρχει μεταξύ πολλών εθνών ένας φόβος μήπως προσβάλλουν την Ρωσία. Έτσι γεννήθηκε μια τάση κατευναστική, με το να υποχωρούν όταν η Ρωσία φέρεται άσχημα. Αυτή είναι η σωστή μέθοδος για άμοιβαία εκτίμηση και τίμια συναλλαγή; Ο γεροισιαστής Βάντεμπεργκ δεν το πιστεύει. Προτείνει όπως η Αμερική στην ευθύτητα απαντάει με ευθύτητα και στη δύναμη με δύναμη. «Οι Ην. Πολιτείες πρέπει να ξεκαθαρίσουν πως υπάρχει μία γραμμή, πίσω από την οποία δεν περνάει κανένας συμβιβασμός». Και σωστά συνεχίζει πως ο καλύτερος τρόπος να κερδίσουμε το σοβιετικό σεβασμό και την εμπιστοσύνη — αν βέβαια αυτά τα ανώτατα ήθικα κεφάλαια μπορούν με οποιοδήποτε τρόπο να κατακτηθούν από το πνεύμα του Ρωσικού Κομμουνισμού — είναι «να αποκαταστήσουμε την συνήθεια να λέμε μόνον ότι σκοπεύουμε και να ξεκαθαρίζουμε κάθε λέξη που λέμε». Αυτό είναι ένα χρυσό αξίωμα για την δυτική πολιτική και των δυο πλευρών του Ατλαντικού. Για να εφαρμοστεί όμως, χωρίς ανεπανόρθωτη σύγκρουση και καταστροφή της Ειρήνης, απαιτεί νεύρα και κρίση, καλή θέληση και δύναμη. Και πάνω απ' όλα, αυτήν την εσχάτη δύναμη αλληλεγγύης των αγγλόφωνων λαών, γύρω από την υδρόγειο, που θα σηκώσει μαζί της την καταπληκτική πλειοψηφία της παγκόσμιας κοινής γνώμης.

Τα πάγια δόγματα και η υπνωτιστική προπαγάνδα του Σοβιετικού Κομμουνισμού, κάνουν τους Ρώσους κακοψυχολόγους κι' ακόμα τυφλούς στα αυτονόητα. Δεν βλέπουν πως οι κρίκοι ανάμεσα στα

200.000.000 είναι πάντοτε αδιάλυτοι και ακατάλυτοι. Και μεις οι ίδιοι δύσκολα κατανοούμε πόσο μακρινά και πόσο ανέκκλητα αυτή η πορεία του πλεξίματος έχει προχωρήσει.

Μέσα σε δυο πολέμους πήρε το σχήμα μιας κολοσσιαίας συναδέλφωσης. Σχημάτισε την ισχυρότερη οργανωτική και επινοητική δύναμη που είδε ποτέ η ιστορία. Και οι συνέπειες μόλις γίνονται αισθητικές, μέσα σε δλόκληρη την ζωή της ανθρωπότητας. Αυτές οι συνέπειες δεν μπορούν να αποφευχθούν από τη Μ. Βρετανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Από τον Χάρτη των Ένωμένων Έθνών έχουν αναλάβει την κύρια ευθύνη και την αρχηγία στα μεγάλα έργα που πρέπει τώρα να γίνουν. Χωρίς αυτό η νίκη των όπλων θα είναι προϊόν της Νεκρής Θάλασσας. Και αυτά τα έργα ποτέ δεν θα μπορέσουν να συμπληρωθούν χωρίς κάποιο είδος στενότερης συνεννόησης και αδιαίρετης συνεργασίας μεταξύ των αγγλόφωνων δυνάμεων.

Το πραγματικό ερώτημα εξκειται στο τι πρακτικά μέτρα μπορούμε να πάρουμε για αυτό το σκοπό, χωρίς την τυπική συμβαχία, που συνετά αποκλείεται από άμοιβαία συναίνεση. Ποιες είναι οι προϋφιστάμενες συνθήκες για περαιτέρω πρόοδο; Οι υπάρχουσες παρουσιάζουν μια εκπληκτικά ευνοϊκή εικόνα. Τα 200.000.000 των αγγλόφωνων, ξαπλωμένα γύρω στην υδρόγειο, δεν έχουν μόνο την ίδια γλώσσα για μητρική. Έχουν τους ίδιους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς. Βασίζονται στις ίδιες έννοιες του συνδυασμού δικαίου και ελευθερίας. Έχουν τα ίδια ιδεώδη για την προστασία της Ειρήνης την ανάπτυξη της ανθρώπινης ευημερίας παντού, τον ανώτερο πολιτισμό στον άνθρωπο. Περισσότερο από 50 συνεχή χρόνια, κάτω από διαδοχικές διοικήσεις στη χώρα μας, ή φιλία με τις Ηνωμ. Πολιτείες υπήρξε η βασική αρχή της Βρετανικής εξωτερικής πολιτικής. Υπήρξε μια άγραφη οικογενειακή συμφωνία. Καμιά Κυβέρνηση, οποιουδήποτε κόμματος, τώρα ή του λοιπού, θα εγκαταλείψει αυτή την αρχή, αν μπορεί, ή μπορόντας θα θελήσει.

Κατά κάποια έννοια ο «αδελφικός συνεταιρισμός» υπάρχει για περισσότερο

από μισό αιώνα. Έχει δοκιμαστεί ακόμα και με φωτιά και θαυμαστά ελέγχθηκε και για τις δυο πλευρές, στις δυο μεγαλύτερες και φοικαλότερες βασανιστικές δοκιμασίες, που οποιαδήποτε συναγωγή συγγενών εθνών ποτέ συνάντησαν και μαζί εδάμασαν. Σαυτό τον κόσμο των συστελλομένων αποστάσεων και των περισσότερων μερδευομένων σχέσεων, δεν μπορούμε να υποχωρήσουμε στο πνεύμα της δικής μας ιστορικής πολιτικής. Πάνω σε περισσότερο μεθοδικές γραμμές, σε ένα παρόμοιο κόσμο, θα προχωρήσουμε τόσο μακρινά, όσο η ίδια η Αμερική θελήσει να κινηθεί. Γεγονότα, ενός πιο συγκεκριμένου είδους, ενισχύουν το επιχείρημα. Κατά Ξηρά, θάλασσα και αέρα οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Βρετανική Συμπολιτεία από φυσικού περιπλέκονται μαζί ως ένα βαθμό αμετάστροφο. Πάρτε την βασική περίπτωση του Καναδά και την σύγκριση των συνόρων του με εκείνα των γειτόνων του. Μεταξύ τους, περισσότερο από 3000 μίλια, από τον Ατλαντικό ως τον Ειρηνικό, απλώνεται ειρηνικά η περιήμη αφρούρητη συνοριακή γραμμή. Επί 130 δλόκληρα χρόνια ούτε μια πιστολιά, πάνω σε πολεμική οργή, δεν ρίχτηκε σαυτά τα σύνορα.

Ένα κοινό Συνέδριο αναγνώρισε πως η άμυνα του Καναδά είναι απόλυτα αδιαχώριστη απ' αυτή της Μεγάλης Δημοκρατίας της Αμερικής. Με τον τρόπο που ο κ. Τσώρτσιλ το σκέπτεται, ο Καναδάς είναι συνεταιρισμένος εξ' ίσου και με τη Μ. Βρετανία και με τις Ηνωμένες Πολιτείες σχετικά με το ζήτημα της ατομικής ενέργειας. Μ' όλο τουτο καμιά Κτήση δεν είναι περισσότερο αφοσιωμένη στη Βρετανική Συμπολιτεία, ούτε έχει προσφέρει περισσότερο μεγαλοπροετίες υπηρεσίες σ' αυτή. Τα στρατεύματά της στάθηκαν στο πλευρό μας στις πιο σκοτεινές για μās όρες... Μās έκαμε, χωρίς καμιά πίεση, ένα δώρο από 1 εκ. δολλ. Πρόσθεσε μια άλλη άνοιχτόχερη πίστωση, χωρίς κανένα τόκο. Αν και δεν μπορούμε να περιμένουμε να το επαναλάβει,

το νέο της δάνειο των 280 εκ. δολλαρίων με τόκο 2 ο), είναι μια ανεκτίμητη βοήθεια στη παρούσα στενόχωρη για μās έλλειψη δολλαρίων.

Χωρίς κάποιο είδος στενότερης συνεργασίας, στη πολιτική και την άμυνα μεταξύ των δυο Δυτικών Δυνάμεων, η πραγματική ελευθερία της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας, της Νοτιοαφρικανικής Ένωσης, ή και ακόμα των Ινδιών και της Κίνας, δεν μπορεί διαρκώς να διατηρηθεί κάτω από τις σύγχρονες συνθήκες. Που σημαίνει πως οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν μπορούν τότε απ' εαυτού να κρατήσουν την δική τους ασφάλεια άτρωτη. Ο τρόπος της ζωής και της ελευθερίας, που μαζί με την Αμερική συμμερίζομαστε, είναι σχεδόν τόσο πολύ κοντινότερος σε μās, παρά η Κομμουνιστική δικτατορία, όσο το πετσί είναι κοντινότερο, παρά το πουκάμισο.

Δεν γεννιέται ζήτημα για μια επιθετική συμμαχία έναντίον της Μόσχας. Απ' αρχής μέχρι τέλους, επίθεση, με λόγια και έργα, έχει επιδιωχθεί από την άλλη πλευρά, χωρίς να δείχνει σημεία μετρίασμου. Με κάθε μέσο οι Ρώσοι κοπιάζουν να ενισχύσουν ένα κυριαρχικό σύστημα και να διασπάσουν κάθε δυνατή αντίθεση. Για τουτο οι δημοκρατίες της Δύσης, οδηγούμενες από τους αγγλόφωνους λαούς, πρέπει, με τη σειρά τους, να κρατιούνται σφικτότερα. Πρέπει να «κρέμονται μαζί» αλλιώς, στη μακρινά πορεία, θα «κρεμαστούν χωριστά». Ο ίδιος ο Στρατάρχης Στάλιν όρισε το αποτέλεσμα με τέλεια καθαρότητα. Λέει ειλικρινώς, πως ο υπερ-εξοπλισμός της Ρωσίας, κάτω από το νέο πενταετές σχέδιο, θα την προφυλάξει από «ξαφνικά». Η Μ. Βρετανία και η Αμερική δεν μπορούν να ελπίζουν πως θα χαρούν για πολύ ανάλογη εξασφάλιση, χωρίς κάποια συνακόλουθη πολιτική άμοιβαίας βοήθειας. Γι' αυτές, σ' αυτή την σοβαρή, μα όχι ακόμα ανησυχαστική κατάσταση, η καλύτερη προφυλαξη από... «ξαφνικά» είναι διπλή ασφάλεια.

Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΥ ΠΡΟΣΙΔΙΑΖΕΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ι. Άνεπάρκεια του φιλελευθέρου καπιταλισμού.

Α' Κεφαλαιοκρατισμός χωρίς κεφάλαια.

Αν τὸ οικονομικὸ σύστημα ποὺ προσ-
ιδιάζει στὴν Ἑλλάδα δὲν ἦταν πιθανὸ νὰ
ταυτίζεται μὲ τὸ φιλελευθέρου καπιταλι-
στικὸ σύστημα, ποὺ ἀναπτύχθηκε στὴν
Ἄγγλια καὶ στὴν Η. Π. Α., ἦταν φανερό·
πράγματι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶνε λογικὸ νὰ
παραδεχθῆ κανεὶς, ὅτι καὶ στὰ πῶς προ-
ηγμένα κράτη ὑπάρχουν διαφορῆς ποὺ
ἐπηρεάζουν τοὺς προκαθοριστικὸς ὅρους
τοῦ προσιδιάζοντος οικονομικοῦ συστή-
ματος, ἡ χώρα μᾶς βρισκόταν καὶ βρί-
σκειται ἀκόμα σὲ ἔντονο διαφορισμὸ μὲ
τὰ κράτη, ποὺ ἀνέπτυξαν τὴν φιλελευ-
θέρου καπιταλιστικὴν οἰκονομία, γιατί εἶνε
χώρα καθυστερημένη ὅσον ἀφορᾷ τὴν
οἰκονομικὴν τῆς ἀνάπτυξιν· πράγμα ποὺ
σημαίνει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὅτι καὶ ἡ
παραγωγή καὶ ἡ ἀγορὰ τῆς παραγωγῆς καὶ
τῆς ἀγορᾶς ἄλλων χωρῶν, ποὺ ἔχουν τὸ
πλεονέκτημα, ὅτι μᾶς ἔχουν πρὸ πολλοῦ
ξεπεράσει. Ἐκτὸς δὲ αὐτοῦ τοῦ χαρακτη-
ριστικοῦ, ποὺ εἶνε κοινὸ καὶ σὲ πολλοὺς
ἀπὸ τοὺς γείτονές μας, ἡ χώρα μᾶς ἔχει
καὶ ἄλλα ἰδιαιτέρα χαρακτηριστικά, ἐν-
τείνοντα ἀκόμα περισσότερο τὸ διαφορι-
σμὸ ποὺ ἀναφέραμε. Μολαταῦτα οἱ οἰκο-
νομολόγοι μᾶς ἔμειναν πιστοὶ στὸ πνεύ-
μα καὶ στὸ γράμμα τοῦ οικονομικοῦ συ-
στήματος, ὅπως ἀναπτύχθηκε στὴν Ἄγ-
γλια, τὴν πρωτοπόρῳ στὸν ἐκβιομηχανι-
σμὸ τῆς νεώτερης οἰκονομίας. Ἔτσι ἕως
ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια θὰ ἦταν παράτολμο
νὰ μιλῆση κανεὶς στοὺς οικονομολόγους
μᾶς, ὅτι κάτι διαφορικὸ προσιδιάζει
στὴν Ἑλλάδα. Ὅλοι ἐδίδασκαν καὶ ἐπέ-
μειναν στὴν ὀρθόδοξον ἐφαρμογὴν τοῦ κε-
φαλαιοκρατικοῦ συστήματος σὲ μιὰ
χώρα, ποὺ οὔτε εἶχε οὔτε μποροῦσε νὰ
προσελκύσῃ σημαντικὰ κεφάλαια, παρ-
αυτὸ ὅλες τῆς ἐσωτερικῆς ἀντιθέσεις ποὺ
παρουσιάζει αὐτὴ ἡ ἰδέα, τοῦ κεφαλαιο-
κρατισμοῦ χωρὶς κεφάλαια.

Β' Οἱ ἀδυναμίες τοῦ συστήματος στὴς χώρες τῆς γεννήσεώς του.

Τώρα τὰ πράγματα ἔχουν ἀλλάξει
ἐντελῶς, γιατί οἱ ἀδυναμίες τοῦ ὀρθο-
δόξου συστήματος φανῆκαν καὶ μέσα σ'
αὐτὰ τὰ ἡγεύμενα κράτη, ὅπως εἶναι ἡ
Ἄγγλια καὶ οἱ Η. Π. Α. Φάνηκε ἀκόμη, ὅτι
ἡ Ἄγγλια δὲν μπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ

ἴδιο ἀκριβῶς σύστημα μὲ τὴν Ἀμερικὴ,
χωρὶς τὴν πιθανότητα νὰ ἀπορροφηθῆ
ἀπὸ τὴν μεγάλην κεντρομόλον δυνάμιν τῆς
ὑπερατλαντικῆς οἰκονομίας.

Εἶναι λοιπὸν λογικὸ νὰ ἔχουν ἀντι-
σταθεῖ τὴν ὥρην καὶ νὰ θεωρηθῆ
παραδοξολογία τὸ νὰ ἐπιμένῃ κανεὶς, ὅτι
πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῆ καὶ στὴν Ἑλλάδα
ποὺ δὲν ἔχει κεφάλαια, τὸ καθαρὸ κεφα-
λαιοκρατικὸν σύστημα. Πρὶν ὅμως προ-
χωρήσῃμε στὰ ἰδιόζοντα χαρακτηριστι-
κά τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας, πρέπει νὰ
ἀσχοληθῶμε, μὲ τὴν μεγαλύτερη δυνατὴ
συντομία βέβαια, μὲ τῆς ἀδυναμίας ποὺ
φανῆκαν στὴν Ἀμερικὴ καὶ στὴν Ἄγγλια
στὸ σύστημα αὐτὸ, γιατί δὲν ἔχουν γίνῃ
ἀκόμα ἐντελῶς γνωστὸς στὴν Ἑλλάδα.

Στὴν πρώτη περιόδῳ τῆς ἀναπτύξεώς
τῆς ἡ Μεγ. Βρετανία ἐχρησιμοποίησε τὸ
σύστημα ποὺ ὀνομάζεται ἀπὸ μερικὸς
«μερκαντιλισμὸς» ὑπεστήριξε μὲ κάθε
μέσο καὶ μὲ τὴν ναυτικὴν τῆς δυνάμιν τῆς
ἐργασίας τῶν ἐμπόρων τῆς. Προσπάθησε
δηλαδὴ, νὰ ἐκμεταλλεῖται γιὰ λογαρια-
σμὸ τῆς τῆς γραμμῆς συγκοινωνίας. Κα-
τόπιν ἡ Μ. Βρετανία ὑπεστήριξε τὸ σύ-
στημα τῆς «ἐλευθερίας τῶν θαλασσῶν».
Τὸ σύστημα τοῦτο τὴν συνέφερε τότε,
γιατί στὸ ἀναμεταξύ ἡ βιομηχανία τῆς
εἶχε πάρει τὸ προβάδισμα, εἶχε ἀναπτύ-
χθῆ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ὥστε ὁ
ἐλευθερὸς συναγωνισμὸς τῆς ἐδίει κάθε
πλεονέκτημα. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ (1812-1914)
ἡ Μ. Βρετανία ἔγινε ἡ γενικὴ πιστώτρια
χώρα, καὶ ἡ Ἀμερικὴ ἡ ὀφειλέτης. Γιὰ νὰ
ἀναπτύξῃ ἡ τελευταία αὐτὴ τὴν παραγω-
γὴ τῆς χρησιμοποίησε προστατευτικὸς
δασμοὺς (μέτρο δηλαδὴ ὄχι ὀρθόδοξο).

Σ' αὐτὸ τὸ ἀναμεταξύ τὸ φιλελευθε-
ρο κεφαλαιοκρατικὸν καθεστῶς, δηλαδὴ
ἡ πλήρης ἀνάθεση στὴν πρωτοβουλία τοῦ
ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου νὰ ἀναπτύξῃ τὴν
οἰκονομία—λειτούργησε μὲ μεγάλα ἀπο-
τελέσματα καὶ στὴς δυὸ χώρες, γιατί
ὑπῆρχε εὐρύτατο πεδίο ἐφαρ-
μογῆς τῆς πρωτοβουλίας
αὐτῆς, χωρὶς νὰ γίνονται προσταβές.
Στὸ ἀναμεταξύ ὅμως ἡ Ἀμερικὴ, ὡς
ὀφειλέτης, συνῆψε στὸ ρόλο τοῦ ἐξα-
γωγέως. Ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος
ἔφερε τὴν πρώτην διατάραξιν ἡ Ἀμερικὴ
ἔγινε χώρα πιστώτρια· δὲν κατάφερε
ὅμως νὰ συνηθίσῃ στὸ ρόλο τοῦ εἰσαγω-
γέως· τουναντίον ὕψωσε τοὺς εἰσαγωγι-
κούς δασμοὺς ἡ Ἀγγλία ἔγινε χώρα
ὀφειλέτης, χωρὶς καὶ αὐτὴ νὰ καταφέρῃ

νὰ συνηθίσῃ στὸ ρόλο τοῦ ἐξαγωγέως
καὶ ἔτσι δὲν μπόρεσε νὰ πληρώσῃ τὰ
χρέη τῆς. Σημαντικὰ ἐλαττώματα τοῦ
ὀρθόδοξου συστήματος ἀρχισαν νὰ γίνων-
ται πλέον ὀλοφάνερα.

Γ' Ἡ πτώση τοῦ χρυσοῦ κανόνος.

Στὰ πρῶτα δέκα χρόνια μετὰ τὸν
πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἡ ἀγγλικὴ οἰκο-
νομία (μὲ τοὺς συντηρητικὸς στὴν Κυ-
βέρνηση) ἐπέμεινε στὸν χρυσοῦν κανόνα
καὶ σταθεροποίησε τὴν χάρτινη λίρα στὸ
ἄρτιο. Αὐτὸ σύμφωνα μὲ τὴ θεωρίαν ἔπρε-
πε νὰ ὀδηγήσῃ σὲ πτώσιν τῶν τιμῶν στὴν
Ἄγγλια καὶ σὲ ὕψωση τῶν τιμῶν στὴς
Η. Π. Α. Τὰ πράγματα ὅμως δὲν ἔγιναν
ἔτσι, γιατί ἀντέδρασε τόσο ἡ Γαλλία μὲ
σταθεροποίησιν κάτω ἀπ' τὸ ἄρτιο, ὅσο
καὶ ἡ Ἀμερικὴ μὲ ἄλλες μεθόδους. Ἡ ἀν-
εργία στὴν Ἀγγλία αὐξήσῃ καὶ αὐτὸ δι-
ευκόλυνε τὴν ἀνοδο τῶν ἐργατικῶν στὴν
ἀρχὴν. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν ὅμως, Μακτόναλ,
ἀκολούθησε τὴν ἴδια νομισματικὴν πολι-
τικὴν μὲ τὰ ἴδια δυσάρεστα ἀποτελέσμα-
τα, ἕως οὗ βρῆκε ἀπαράτητον νὰ ση-
ματίσῃ κοινὴν κυβέρνησιν μὲ τοὺς συντη-
ρητικὸς, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀναγκάσθησαν νὰ
ρίξουν οἱ ἴδιοι τὴν ἰσοτιμίαν τῆς λίρας.

Τὸ γεγονός αὐτὸ πρέπει νὰ ἐκτιμηθῆ
στὴν πραγματικὴν του ἀξίαν ὡς ἐπίσημη
ὁμολογία, ὅτι μιὰ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ φι-
λελευθέρου καπιταλισμοῦ, ὁ χρυσοῦς κα-
νὼν, εἶχε σχετικὴν μόνον ἀξίαν. Αὐτὸ ὅμως
ἦταν μόνον ἡ ἀρχὴ.

Δ' Ἡ κρίσις τοῦ 1929-1940.

Τὸν ἴδιον καιρὸν τὰ κέρδη τῶν ἀμερι-
κανικῶν ἐπιχειρήσεων ἦσαν τόσο μεγά-
λα, ὥστε πρῶτα-πρῶτα οἱ ἐπιχειρηματίαι
ἔπαυσαν νὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς τράπε-
ζες, ἐπομένως οἱ τελευταῖες αὐτῆς ἔχα-
σαν τὴν ρυθμιστικὴν τῆς δυνάμιν· ἔπειτα ἡ
ἴδια αἰτία ἔδωκε ἀφορμὴν σὲ μιὰ τέτοια
κερδοσκοπία, ὥστε οἱ ἀξίες ἔπαυσαν πιά
νὰ ἀντιστοιχοῦν στὴν πραγματικότηταν
καὶ ἐπῆλθε ἡ καταστροφὴ τοῦ 1929-1930.
Ἡ καταστροφὴ αὐτὴ δὲν ἐπηρεάσῃ μόνον
τὴν Ἀμερικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν Μ. Βρετανίαν
καὶ ἔφθασε παντοῦ ἕως καὶ ἐμᾶς, χωρὶς
νὰ εὐθυνώμασθε σὲ τίποτε.

Μὲ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς κρί-
σεως ἀρχίζει νὰ θεμελιώνεται ἡ ἀκρά-
δαντὴ πλέον πεποίθησις, ὅτι ὁ φιλελευ-
θερος καπιταλισμὸς δὲν εἶνε ἱκανοποι-
ητικὴ λύσις. Στὴν ἀρχὴν—μερικοὶ δὲ καὶ
κατόπιν—νόμισαν, ὅτι ἡ κρίσις τοῦ 1929
ἦταν μιὰ ἀπὸ τῆς περιόδους κρίσεως, τῶν
ὁποίων ἡ ἐπανάληψιν εἶχε διαπιστωθῆ καὶ
στὸ παρελθόν σὲ τακτικὰ σχεδὸν προ-
θεσμίας. Τὰ χρόνια ὅμως περνοῦσαν καὶ
ἡ κρίσις ἐξακολούθει καὶ τότε ἔγινε
ἀντιληπτό, πᾶν ὅσον στὴν πράξιν καὶ ὄχι
θεωρίαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ληφθοῦν μέτρα

οἰκονομικά, κυβερνητικά, ἀρχὴ
ἀντίθετη φυσικὰ πρὸς τὸ ὀρθόδοξον δόγ-
μα τοῦ φιλελευθέρου καπιταλισμοῦ. Τότε
συνέβη καὶ τὸ περίεργον, ὅτι οἱ Ἄγγλοι
οικονομολόγοι διετύπωσαν παράπονα
ἐναντίον τῶν Ἀμερικανῶν συναδέλφων
τῶν, ὅτι ἀπὸ ἀνικανότητά των ἐξαρθρώ-
νεται ἡ διεθνὴς οἰκονομία· διαπιστώθηκε
δηλαδὴ, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ὕψωσις σὲ μιὰ
χώρα ἐπηρεάζει δυσάρεστα καὶ τῆς ἄλ-
λης ἢ διαπίστωση αὐτὴ ἐνισχύθη μὲ
τὸν καιρὸν τόσο πολὺ, ὥστε δὴγγησε
(1943) στὴν προσπάθειαν νὰ δημιουργηθῆ
διεθνὴς οἰκονομικὸς ὀργανισμὸς μὲ κύριον
σκοπὸν νὰ ἀνεβάσῃ καὶ νὰ τηρήσῃ
στὰθερὰ ἀνεβασμένον τὸ ἐπίπεδον
ζωῆς σὲ ὅλους τοὺς λαοὺς. Ἡ πρόθεσις
αὐτὴ πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὄχι ὡς μιὰ γεν-
ναιοφροσύνη, ἀλλὰ ὡς μιὰ πραγματικὴ
οἰκονομικὴ ἀνάγκη· θεωρεῖται τώρα ὡς
ἓνα οἰκονομικὸν δόγμα. Οἱ Ἀμερικανοὶ
δηλαδὴ προβλέπουν, ὅτι ἂν δὲν ὕψωθῆ ἡ
ἀγοραστικὴ δυνάμιν τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὥστε
νὰ μπορέσῃ νὰ ἐξαγά-
γῃ, θὰ ξαναπέσουν στὴν προπολε-
μικὴ ἀνεργία ἑκατομμύρια ἐργατῶν, μὲ
ἀποτέλεσμα σημαντικὴ κοινωνικὴ δια-
τάραξιν.

Ε' Τὸ δόγμα τῆς μεγίστης κατανα- λώσεως.

Τὸ δόγμα αὐτὸ τῆς ἐξασφαλίσεως
ἀγορᾶς στὸ ἐξωτερικὸν μὲ μέθοδον τὴν
ὑψωση τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ξένων
χωρῶν, εἶνε ἀντίθετον μὲ ἐκεῖνον ποὺ ἴσχυε
πρὶν· τώρα πιστεύεται, ὅτι ἡ ἀγορὰ αὐτὴ
ἐξασφαλίζεται, ἂν οἱ χώρες τοῦ ἐξωτε-
ρικοῦ ἀναπτυχθοῦν, δηλαδὴ ἐκβιομηχανι-
σθοῦν, ἐνῶ πρὶν χωρὶς ἀποικιακοῦ χαρα-
κτῆρος, παράγουσαι δηλαδὴ πρῶτες ὅλες
μόνον, ἐθεωροῦντο κατάλληλες ὡς ἀγορές.

Τὸ δόγμα αὐτὸ τέλος ἀναπτύχθηκε
περισσότερον καὶ ἔφθασε στὴ γενικὴν του
μορφήν, ἡ ὁποία ἴσχυει τόσο γιὰ τὸ ἐσω-
τερικὸν, ὅσο καὶ γιὰ τὸ ἐξωτερικὸν, καὶ
ποὺ μπορεῖ νὰ διατυπωθῆ ὡς ἐξῆς: ἡ
μεγίστη παραγωγή δηλαδὴ ἡ ἐξασφάλισις
ἐργασίας σὲ ὅλους (μόνον στὴν περίπτωσιν
αὐτὴ ἔχουμε τὴν μεγίστην παραγωγήν) γίνε-
ται δυνατὴ μόνον, ἂν ἐξασφαλισθῆ ἡ μεγί-
στη κατανάλωσις. Τὸ σύστημα δηλαδὴ
πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὄχι ἀπὸ τὴν ἐξασφά-
λισιν τῆς παραγωγῆς ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐξ-
ασφάλισιν τῆς καταναλώσεως· αὐτὸ εἶνε
ἀντίθετον πρὸς ἐκεῖνον ποὺ πιστευόταν
ἕως ἐδῶ καὶ λίγον καιρὸν, ὅτι δηλαδὴ ἡ
ἀποταμίευσις εἶναι ὁ κυριώτερος μοχλὸς
τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὸ δόγμα
τῆς μεγίστης καταναλώσεως δὲν συμ-
πίπτει οὔτε μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ μεγίστου
κέρδους, ποὺ εἶνε ἡ βάση τοῦ φιλελευθέ-
ρου καπιταλισμοῦ. Ἡ ἀρχὴ τῆς μεγίστης
καταναλώσεως ἀπαιτεῖ νὰ ὑπάρχῃ ὀρι-
σμένη σχέση μετὰ μισθοῦ, κέρδους καὶ

ἀποταμιεύσεως· ἂν αὐτὴ διαταραχθῆ ἢ γενικὴ ἀπασχόληση — ἡ ἀρχὴ τῆς ἐργασίας γιὰ ἄλλους—δὲν ἐπαληθεύεται πλέον.

Σ' Ὁ κορεσμός στὴ λειτουργία τοῦ φιλελευθέρου καπιταλισμοῦ.

Πῶς ὅμως συνέβη, ὥστε ἕως μιὰ ὀρισμένη ἐποχὴ νὰ ἀποδειχθῆ ἱκανοποιητικὴ ἡ ἀρχὴ τοῦ μεγάλου κέρδους καὶ ἔπειτα νὰ ἀποδειχθῆ ἐπικίνδυνη; Αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι, ὅσον καιρὸ ὑπῆρχε ἀνοικτὸ πεδίο νέων ἐκμεταλλεύσεων, νέων ἐπιχειρήσεων καὶ ἀρκετῆ ἀγορᾶ—χῶρες πιστώτριες ἢ ἀποικιακὲς καθὼς καὶ ἀγορᾶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μὴ κορεσθεῖσα ἀκόμα—τὸ μεγάλο κέρδος ἔπαιρνε αὐτόματα κατεύθυνση πρὸς αὐτὲς τὲς ἐπιχειρήσεις καὶ δημιουργοῦσε ἔτσι πεδίο ἐργασίας. Ἡ ἀρχὴ τοῦ μεγάλου κέρδους ἦταν χρήσιμη, γιατί ὀδηγοῦσε τὸ κεφάλαιο στὲς παραγωγικότερες τοποθετήσεις ὅταν ὅμως τὸ οικονομικὸ πεδίο ἔφθασε στὸν κορεσμό καὶ τὰ κεφάλαια περισσεύσαν, ἐμφανίσθηκε ἡ ἀνάγκη μιᾶς κεντρικῆς ρυθμιστικῆς δυνάμεως ποῦ θὰ ἐλάττωνε τὲς τριβὲς· ἀκόμη σημαντικώτερο εἶπε ὅτι ἐμφανίσθηκε πολὺ ἔντονώτερα, κυριαρχικὰ ἴσως, ἡ ἀνάγκη, ποῦ πρὶν δὲν ἦταν ἄγνωστη—νὰ ἀνοιχθοῦν νέα πεδία παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως. Ἡ διάνοιξη τῶν νέων αὐτῶν πεδίων παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως δὲν εἶνε κερδοφόρος στὰ πρῶτα κεφάλαια ποῦ θὰ ριφθοῦν ἐκεῖ. Ἡ προσθήκη π. χ. ἐδάφους στὴν Ὀλλανδίαν μετὰ τὴν τεχνιτῆ ἐπιχωμάτωσή τοῦ Τσουίντερζέε δὲν ἦταν βεβαία προσοδοφόρος ἐπιχείρηση· μόνο ἀνοίγει νέο πεδίο ἐργασίας. Αὐτὴ τῆ διάνοιξη καμιά ἄλλη, παρὰ ἡ κυβερνητικὴ πρωτοβουλία μόνο ὑποροῦσε νὰ τὴν ἐπιχειρήσῃ. Αὐτὸ ποῦ ἡ ἀνάγκη—καὶ ὄχι ἡ θεωρία—ἐπέβαλε στὴν Ὀλλανδίαν—καὶ σὲ μᾶς στὲς Μακεδονικὲς πεδιάδες,—ἔγινε δεκτὸ θεωρητικὰ καὶ στὲς Η.Π.Α. ὅπου ἀπὸ θεωρητικὴ σκοπιμότητα—ὄχι ἀπὸ ἀνάγκη—ἔκαμαν τὰ μεγάλα ἔργα μετὰ χρήματα κρατικὰ, ἔργα ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ ποῦ κίνησαν τὴ διαμαρτυρία τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ἠλεκτροπαραγωγῆς.

Ζ' Ἡ ἐπιτυχία τῆς κρατικῆς ἐπεμβάσεως στὴν πολεμικὴ παραγωγὴ.

Τὸ μεγαλύτερο ὅμως πλῆγμα ἐναντίον τῆς ὀρθοδοξίας τοῦ φιλελευθέρου καπιταλισμοῦ τὸ ἔφεραν ὄχι τὰ ἀρνητικὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἀδυναμιῶν του, ποῦ ἀναφέραμε παραπάνω, ἀλλὰ τὸ ὅτι μετὰ τὴν πολεμικὴν οἰκονομία—μετὰ τὴν οἰκονομία δηλαδὴ στὴν ὁποία τὸ κράτος ἀνέλαβε τὴ ρυθμιστικὴ κατεύθυνση—ἡ παραγωγὴ διπλασιάσθηκε στὲς Η.Π.Α. καὶ στὴ Μ. Βρετανία. Μ' ὅλη τὴν ἐλάττωσή—ἀπὸ τὴν ἐπιστράτευση—ἀνδρικῶν χει-

ρῶν στὰ ἀγροκτῆματα καὶ στὴ βιομηχανία καὶ μῶλο ποῦ ἡ κύρια προσπάθεια ἀφιερώθηκε στὴν πολεμικὴ παραγωγή, παρ' ὅλα αὐτὰ τὸ μέσο βιωτικὸ ἐπίπεδο ἀνυψώθηκε στὲς Η.Π.Α. αὐξήσαε δηλαδὴ ὁ μέσος ὄρος τῶν ἀγαθῶν καταναλώσεως. (Ἡ συνέχεια στὸ ἐπόμενο)

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ :

Ἐλάβαμε,

1) ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΞΑΝΘΑΛΑΤΟΥ : «Τὰ ὄρατα τοῦ Ἐλληνισμοῦ εἰς τὴν Βαλκανικὴν». Μετὰ χαρατῶν καὶ σημειώσεων. Ἀθῆναι 1945, σχ. 80, σελ. 58.

2) ΚΑΒΩΝΗΜΟΥ ΣΤΡΑΙΑΝΙΔΟΥ : «Τὸ Πρόγραμμα Ἐποικιοῦ Δημοσίων Ἔργων περὶ ὀδοποιγητικῶν ἀξιοποιήσεων, κρινόμενον». Ἀθῆναι 1945, σχ. 160, σελ. 82.

3) ΔΗΜ. Σ. ΣΟΥΤΣΟΥ : «Ὁ Ἀποδελόγος τοῦ Ἐθνικισμοῦ». Ἀθῆναι 1945, Ἐκδόσεως Ν. Σάκουλας.

4) Α. Α. Ν. ΛΙΒΑΔΕΩΝ, Α. Ν. : «Βούλγαροι καὶ Βουλγαρισμοί». Ἀθῆναι 1945, σχ. 160 σελ. 52.

5) Α. Χ. ΧΑΜΟΓΛΟΠΟΥΛΟΥ : «Οἱ Ἕλληνες, οἱ Βούλγαροι καὶ ἡ Βαλκανικὴ Συνεννόησις». Ἀθῆναι 1945.

6) ΓΕΩΡ. Α. ΜΕΓΑ : «Ἀνατολικὴ Ρουμελία». Ἀθῆναι 1945.

7) ΑΝΤ. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟΥ, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ : «Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Βόρειοι Γείτονες». (Μετ' ἐνός γεωγραφικοῦ χάρτου). Ἀθῆναι 1945, σχ. 160, σελ. 208.

8) ΣΠ. Ν. ΜΑΡΙΝΑΤΟΥ, τακτικοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν : «Ἡ Ἑλλάς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς. Ὡς συναρτήσεις οικονομικῆς διεξόδου». Ἀθῆναι 1945.

9) Η. Γ. ΛΕΚΑΤΣΑ : «Ἡ Ἐποποιία τῆς Πάλης τῶν Τάξεων στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα. Ἡ διαλεχτικὴ Σύνθεσις τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἱστορίας». Τόμος Α, τῆχος α'. Ἀθῆναι 1946, Ἐκδόσις Π. Καβράκου, σχ. 80, σελ. 80.

10) ΔΧ. Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ : «Σόνταξις (τῆς κοινῆς δημοτικῆς)», ὄργ. Ἐκδόσεων Σχολικῶν Βιβλίων. Ἀθῆναι 1946, σελ. 351.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Μάϊος 1946

Διευθυντής : Σ. Α. Θεοχάρης

Γραφεῖα : Χαρ. Τρικούπη 48

Β' Χρόνος· Ἀριθμὸς 22

Ἀ θ ῆ ν α